T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

HALI, KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALI

ANTALYA MÜZESİ ETNOGRAFYA BÖLÜMÜNDE SERGİLENEN HALILAR

Derya ELGÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Lokman TAY

Antalya - 2019

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

HALI, KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALI

ANTALYA MÜZESİ ETNOGRAFYA BÖLÜMÜNDE SERGİLENEN HALILAR

Derya ELGÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Lokman TAY

Antalya - 2019

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

……/……/.....

Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Derya ELGÜN

İmzası

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Derya ELGÜN tarafından hazırlanan **Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde Sergilenen Halılar** başlıklı bu çalışma **31/05/2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Mehmet ÖZKARTAL — Başkan

Doç.Dr.Ömer ZAİMOĞLU — Üye

Dr.Öğr.Üyesi Lokman TAY — Danışman

Tez Konusu: **Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde Sergilenen Halılar**

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 31.05.2019

Mezuniyet Tarihi:

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Araştırmada, "Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde Sergilenen Halılar" başlığı altında, Antalya Müzesi'nin Etnografya bölümünde sergilenen farklı yörelere ait 21 adet halı, yörelere göre ayrılarak halıların ölçüleri, dm^2 deki düğüm sayıları ve desen özellikleri katalog kısmında anlatılmıştır. Kaynakça temininde ve düzenlenmesinde büyük katkıları olan, tezin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi. Lokman TAY başta olmak üzere Yüksek Lisansta bana desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Ömer ZAİMOĞLU'na, Antalya Müzesi'nde yardımlarını esirgemeyen müze çalışanlarına ve arkadaşım Sevcan ÖREN DOĞAN'A yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, desen çizimlerinde yardımcı olan sevgili eşim Mim. Yük. Müh. Veysel Baran ELGÜN'e ve oyun zamanını çaldığım sevgili kızım Asrın Beren ELGÜN'e sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Derya ELGÜN

Antalya / 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Derya ELGÜN
	Numarası	20155305001
	Anasanat Dalı	Halı, Kilim ve Eski Kumaş Desenleri
	Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Lokman TAY
Tezin Adı		Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde Sergilenen Halılar

ÖZET

Bu çalışmada Antalya Müzesi Etnografya bölümünde sergilenen halılar başlığı altında, farklı yöreler ait 21 adet halı incelenmiştir. Bu halılar daha önce hiçbir araştırma konusunda yer almamıştır. İlk defa ele alınacak olması oldukça önemlidir.

Birinci bölümde Antalya Müzesi tarihi hakkında bilgiye yer verilmiştir. İkinci bölümde Türk halı sanatının tarihi gelişimi, Üçüncü katalog bölümünde eserlerin resimleri, özellikleri hakkında bilgi bulunmaktadır. Dördüncü değerlendirme bölümünde, incelenen eserlerin malzeme, teknik, renk, kompozisyon ve desen özellikleri hakkında bilgi, kullanım yerlerine göre halı çeşitleri ve halıların tarihlendirilmesi yer almaktadır.

Sonuç bölümünde çalışmanın kısa değerlendirilmesi ve bazı eserlerin yayınlanan kaynaklarla arasındaki farklılıklara yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda yararlanılan yayınlar ile ilgili bilgi bulunmaktadır. Ekler bölümünde ise Antalya Müzesi'nden alınan dokümanlara yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Antalya Müzesi, Halı, Dokuma, Çift Düğüm, Motif, Kompozisyon.

T.R.
AKDENIZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Derya ELGÜN
	Number	20155305001
	Department	Carpet, Rug and Old Fabric Patterns
	Advisor	Dr. Öğr. Üyesi Lokman TAY
Thesis Name		Carpets Exhibited in the Ethnography Department of Antalya Museum

SUMMARY

In this study, 21 carpets belonging to different regions were examined under the title of carpets exhibited in the Ethnography section of Antalya Museum. These carpets have never been studied before. It is very important that it will be discussed for the first time.

In the first part, information about the history of Antalya museum is given. In the second section, the historical development of Turkish carpet art, in the third catalog section, pictures of the works, information about the features are available. In the fourth evaluation section, information about material, technique, color, composition and pattern characteristics of the works examined, carpet types according to their usage places and date of carpets are included.

In the concluding section, a brief evaluation of the study and the differences between some of the published works are given. At the end of the study, there is information about the publications. In the annexes, the documents obtained from the Antalya Museum are included.

Key words: Antalya Museum, Carpet, Weaving, Double Node, Motif, Composition.

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Döşemealtı Tutmaç Toplu 10
Şekil 2: Döşemealtı, Tutmaç Toplu 12
Şekil 3: Döşemealtı, Halelli 14
Şekil 4: Döşemealtı, Kocasulu 16
Şekil 5: Döşemealtı, Halelli 18
Şekil 6: Döşemealtı, Halelli 20
Şekil 7: Döşemealtı, Dallı 22
Şekil 8: Döşemealtı, Toplu 24
Şekil 9: Döşemealtı, Halelli 26
Şekil 10: Döşemealtı, Halelli 28
Şekil 11: Kula, Manisa 30
Şekil 12: Uşak (Madalyonlu) 32
Şekil 13: Doğu Anadolu 34
Şekil 14: Kız Bergama, İzmir 36
Şekil 15: Bergama, İzmir 38
Şekil 16: Ladik, Konya 40
Şekil 17: Ladik, Konya 42
Şekil 18: Avanos, Nevşehir 44
Şekil 19: Kız Gördes, Manisa 46
Şekil 20: Mucur, Kırşehir 48
Şekil 21: Mucur, Kırşehir 50
Şekil 22: Çözgü aleti (Direği) 53
Şekil 23: Çözgü aparatı 53
Şekil 24: Türk veya Gördes Düğümü 54
Şekil 25: Sine veya İran Düğümü 54
Şekil 26: Hekim Düğümü 55
Şekil 27: Tek Çözgü Üzerine Düğüm 55
Şekil 28: Katalog 9, Halelli, Halı Planı 59
Şekil 29: Katalog 6, Halelli, Halı Planı 60
Şekil 30: Katalog 3, Halelli, Halı Planı 60
Şekil 31: Katalog 5, Halelli, Halı Planı 61
Şekil 32:Katalog 10, Halelli, Halı Planı 61
Şekil 33: Katalog 4, Kocasulu, Halı Planı 62
Şekil 34: Katalog 7, Dallı, Halı Planı 63
Şekil 35: Katalog 8, Toplu, Halı Planı 64
Şekil 36: Katalog 2, Tutmaç Toplu, Halı Planı 65
Şekil 37: Katalog 1, Tutmaç Toplu, Halı Planı 66
Şekil 38: Kocasu Motifi 67
Şekil 39: Büyük Albay Suyu 67
Şekil 40: Laleli Su 68

Şekil 41: Tutmaç Suyu 68
Şekil 42: Çingilli Su 68
Şekil 43: Mersin Yaprağı Suyu 69
Şekil 44: Deve Suyu 69
Şekil 45: Motor İzi Suyu 69
Şekil 46: Küçük Albay Suyu 70
Şekil 47: Nacaklı Su 70
Şekil 48: Kedi İzi Suyu 70
Şekil 49: S' li Su 71
Şekil 50: Su yolu-Bulanık (sığır sidiği) 71
Şekil 51: Arap Motifi 72
Şekil 52: Dolaşık Top 72
Şekil 53: El Motifi 73
Şekil 54: Bıçak-Ambarlı Motifi 73
Şekil 55: Şıngır Motifi 74
Şekil 56: Yantır Motifi 74
Şekil 57: Katalog 14: Kız Bergama halı planı 76
Şekil 58: Katalog 15, Bergama halı planı 77
Şekil 59: Katalog 14, Kız Bergama, orta zemin motifi 78
Şekil 60: Katalog 14, Kız Bergama, orta zemin motifi 79
Şekil 61: Katalog 14,Bordür motifi 79
Şekil 62: Katalog 14, Kız Bergama, Sedef Motifi 79
Şekil 63: Katalog 14, Kız Bergama 80
Şekil 64: Katalog 14, Kız Bergama 80
Şekil 65: Katalog 14, Kız Bergama 80
Şekil 66: Katalog 14, Kız Bergama 81
Şekil 67: Katalog 14, Kız Bergama halılarında elma motifi 81
Şekil 68: Katalog 14, Kız Bergama halı motifi 81
Şekil 69: Katalog 14, Kız Bergama halı motifi 82
Şekil 70: Katalog 14, Kız Bergama, köşe motifi 82
Şekil 71: Katalog 15, Bergama dar bordür 82
Şekil 72: Katalog 15, Bergama geniş bordür motifi 82
Şekil 73: Katalog 15, Bergama orta göbek motifi 83
Şekil 74: Katalog 15, Bergama, zemin motifi. 83
Şekil 75: Kozak - Bergama yöresi halılarında, dar kenar (gıyı suyu) süslemesi, a) sıçan dişi, b) goz içi (ceviz içi), c) sıçan dişi (kemik), d) kürekli su, e) kayma direk, f) yeşil su, g) gelebere (varan-gelen) başlı su, h) kadın kaşı, y) tarak, i) çaçaron su motifi, ... 84
Şekil 76: Katalog 20, Mucur (Kırşehir) Halı Planı 85
Şekil 77: Katalog 21, Mucur (Kırşehir) Halı Planı 86
Şekil 78: Katalog 20, 21 geniş bordür motifi 87
Şekil 79: Katalog 20, dar bordür motifi 87
Şekil 80: Katalog 20 dar bordür motifi 87

Şekil 81: Katalog 20, dış dar bordür motifi 87
Şekil 82: Katalog 21 dar bordür motifi 88
Şekil 83: Katalog 21 dar bordür motifi 88
Şekil 84: Katalog 20, sandık motifi 88
Şekil 85: Katalog 16, Ladik (Konya) Halı Planı 90
Şekil 86: Katalog 17, Ladik (Konya) Halı Planı 91
Şekil 87: Katalog 16, dar bordür motifi 92
Şekil 88: Katalog 16, dış dar ve geniş bordür motifi 92
Şekil 89: Katalog 16, dar bordür motifi 92
Şekil 90: Katalog 16 ve 17, mihrap kenar motifi 93
Şekil 91: Katalog 16 ve 17, zemin sandık motifi 93
Şekil 92: Katalog 16, ıbrık, zemin motifi 94
Şekil 93: Katalog 16, zemin motifi 94
Şekil 94: Katalog 16, zemin motifi 94
Şekil 95: Katalog 16, mihrap köşe motifi 95
Şekil 96: Katalog 16, dar bordür 95
Şekil 97: Katalog 16, mihrap köşe motifi 95
Şekil 98: Katalog 16, mihrap köşe motifi 96
Şekil 99: Katalog 17, geniş bordür motifi 96
Şekil 100: Katalog 12, Uşak (Madalyonlu) Halı Planı benzeri, 16. yüzyıl 98
Şekil 101: Katalog 12, Uşak halısı Madalyon benzeri 99
Şekil 102: Katalog 12, Uşak halısı, bordür benzeri 100
Şekil 103: Katalog 11, Kula (Manisa) Halı Planı 102
Şekil 104: Katalog 11, Kula (Manisa) Halı Motifi 103
Şekil 105: Katalog 11, Kula (Manisa) Halı Motifi 103
Şekil 106: Katalog 19, Kız Gördes (Manisa) Halı Planı 105
Şekil 107: Katalog 19, dış dar bordür 106
Şekil 108: Katalog 19, dar bordür motifi 106
Şekil 109: Katalog 19, mihrap kenar motifi 106
Şekil 110: Katalog 19, geniş bordür motif benzeri 106
Şekil 111: Katalog 19, zemin motifi benzeri 107
Şekil 112: Katalog 18, Avanos (Nevşehir) Halı Planı 108
Şekil 113: Katalog 18, 1. ve 3. geniş bordür 109
Şekil 114: Katalog 18, zemin motifi 109
Şekil 115: Katalog 13, Doğu Anadolu Halı Planı 110
Şekil 116: Katalog 13, dar bordür suyu 111
Şekil 117: Katalog 13, geniş bordür 111
Şekil 118: Katalog 13, geniş bordür 111
Şekil 119: Katalog 13, zemin motifi 111

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU ii
ÖNSÖZ iii
ÖZET iv
SUMMARY v
ŞEKİLLER LİSTESİ vi
İÇİNDEKİER ix
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM- ANTALYA MÜZESİ TARİHİ 3
İKİNCİ BÖLÜM- TÜRK HALI SANATININ TARİHİ GELİŞİMİ 4
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-KATALOG 9
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM- DEĞERLENDİRME 51
4.1. Malzeme, Dokumada Kullanılan Araçlar Ve Dokuma Tekniği 51
4.2. Boya, Renk, Kompozisyon ve Desen Özellikleri 56
4.2.1. Geometrik Kompozisyonlu Halılar 58
4.2.2. Bitkisel Kompozisyonlu Halılar 58
4.3. Döşemealtı Halısı 58
4.3.1. Halelli Halı 59
4.3.2 Kocasulu Halı 62
4.3.3. Dallı Halı 63
4.3.4. Toplu Halı 64
4.3.5. Tutmaç Toplu Halı 65
4.3.6. Döşemealtı Halılarının Kenar Suları 67
4.3.7. Döşemealtı Halılarının Motifleri 72
4.4. Bergama (İzmir) Halısı 75
4.4.1. Bergama Halı Motifleri 78
4.5. Mucur (Kırşehir) Halısı 84
4.5.1. Mucur (Kırşehir) Halı Motifleri 87
4.6. Ladik (Konya) Halısı 88

4.6.1. Ladik (Konya) Halı Motifleri 92
4.7. Uşak Halısı 96
4.7.1. Uşak Halısı Motifleri 99
4.8. Kula (Manisa) Halısı 101
4.8.1. Kula (Manisa) Halı Motifleri 103
4.9. Gördes (Manisa) Halısı 104
4.9.1. Kız Gördes (Manisa) Halı Motifleri 106
4.10. Avanos (Nevşehir) Halısı 107
4.10.1. Avanos (Nevşehir) Halı Motifleri 109
4.11. Doğu Anadolu Halısı 109
4.11.1. Doğu Anadolu Halı Motifleri 111
4.12. Kullanım Yerlerine Göre Halı Çeşitleri 112
4.13. Halıların Tarihlendirilmesi 113
SONUÇ 119
KAYNAKÇA 126
EKLER 129
ÖZGEÇMİŞ 150

GİRİŞ

Antalya Müzesi Etnografya bölümünde bulunan 21 adet halı tez konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada; halıların desen, ölçü ve kalitesi gibi özellikleri incelenip, geleneksel halı sanatı ve sanat tarihi açısından önemi açıklanmıştır. Antalya Müzesi'nde bulunan bu halılar daha önce herhangi bir tez kapsamında araştırılmamıştır. Bu çalışmayla ilk defa ele alınacak olması oldukça önemlidir.

Antalya Müzesi Etnografya bölümün de bulunan halılar, yöre, malzeme, ölçü ve kalite özellikleri göz önüne alınarak envanter no ve müzeye geliş tarihleri ile birlikte katalog çalışması yapılmıştır.

Çalışmada yararlanılan yayınlar, Türk halı sanatının tarihi gelişimiyle ilgili ana yayınlar ve farklı yörelere ait olan halıların yöreleri ile ilgili yayınlar olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Türk halı sanatı ile ilgili en kapsamlı çalışmalar, Oktay Aslanapa'nın, "Türk Halı Sanatının Bin Yılı" (İstanbul, 2005), "Türk Sanatı" (İstanbul, 2011) kitapları, Bekir Deniz'in, "Türk Dünyasında Halı, Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar" (Ankara, 2000), Çetin Aytaç'ın, "El Dokumacılığı" (İstanbul, 1982) adlı kitaplarıdır. Bu kitaplar ve Türk halı sanatı ile ilgili yararlanılan diğer yayınların listesi, "Kaynakça" bölümünde belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında, müzeden gerekli izinler alındıktan sonra halıların fotoğraflanması, daha sonra halılar ile ilgili dokümanlar alınarak katalog çalışması yapılmıştır. Araştırmada, Yök Tez ve Dokümantasyon merkezi ve Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi'nden yararlanılmıştır. Araştırmada, Antalya Müzesi'nde bulunan 21 adet halı ve yörelerine ait bilgiler, tezler ve yayınlar dikkatli bir şekilde taranarak veriler oluşturulmuştur.

Çalışmanın "Giriş" bölümünde, konunun tanımı, sınırları, yöntemi açıklanmış. Kullanılan yayınlar ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde "Antalya Müzesi Tarihi" hakkında bilgi yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde “Türk Halı Sanatının Tarihi Gelişimi” ile ilgili olarak Orta Asya'dan günümüze kadar halı tarihi hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan “Katalog” bölümünde incelenen halılar ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Her halının envanter no, fotoğraf ve eserin müzeye geliş tarihi, malzemesi, ölçüleri, müzedeki yeri, halıda kullanılan renkler ve desen özellikleri belirtilmiştir.

Dördüncü bölüm olan "Değerlendirme" bölümünde incelenen halılar, “Malzeme, Dokumada Kullanılan Araçlar ve Dokuma Tekniği”, “Boya, Renk, Kompozisyon ve Desen Özellikleri", “Kullanım Yerlerine Göre Halı Çeşitleri" başlıklar altında değerlendirilmiştir. Kompozisyon ve desen özellikleri açısından incelenen 21 adet halı, "Geometrik" ve "Bitkisel" olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Ayrıca değerlendirme bölümünde incelenen eserler, “Halıların Tarihlendirilmesi” başlığı altında, halıların özellikleri göz önünde tutularak tarihlendirilmiştir. Değerlendirme bölümünün sonunda ise, yapılan araştırma sonucunda incelenen halıların daha önce incelenmiş ve yayınlanmış çalışmalar ile arasında ne gibi farklılıklar olduğundan bahsedilmiştir.

“Sonuç” bölümünde, katalog ve değerlendirme bölümünde incelenen halılara ait verilerin sonuçları verilmiştir.

“Kaynakça” bölümünde, tezde kullanılan yayınlar, yazar soyadına göre alfabetik olarak yer almaktadır. “Ekler” bölümünde ise Müzeden temin edilen dokümanlar bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM- ANTALYA MÜZESİ TARİHİ

Birinci Dünya savaşından sonra, Antalya'yı işgal eden İtalyan işgalciler ile gelen Arkeologlar açıkta bulunan tarihi eserleri toplamaya başlamışlardır. Süleyman Fikri (ERTEN) kendini gönüllü Asar-ı Antika memuru tayin ederek işgalcilerin tarihi eserleri toplamalarına engel olmuştur. Bu eserleri eski bir mescide taşımışlardır. 1921'de İtalyan konsolosluğunda toplanan eserler de 1923 yılında Kaleiçi Mahallesi'nde kiliseden bozma küçük bir camiye getirilerek ilk Antalya Müzesi kurulmuş oldu. Müze, burada 16 yıl kaldıktan sonra Selçuklu Kütüphanesi'nin bulunduğu yere, Yivli Minare Camisi'ne nakledildi. 1972 de Konyaaltı Plajı yakınında, bugünkü modern binasına taşınmıştır (Çimrin, 1999: 68).

Antalya Müzesi, içinde Pamfilya, Pisidya ve Lykia gibi Antik çağın önemli yerleşim yerlerinin eserleri ile Türkiye'nin en önemli müzelerinden biridir. 1988 de Avrupa Konseyi tarafından "Yılın Müzesi" ödülü verilen Antalya Müzesi'ndeki eserler tarih öncesi çağlardan başlamak üzere, Frig, Grek, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere, kronolojik bir düzen içinde ziyaretçilere sunulmaktadır (Çimrin, 1999: 68).

Antalya Müzesi'nin Etnografya bölümünde, Selçuklu ve Osmanlı çini örnekleri, ev eşyaları, halılar, kilimler, Antalya ve çevresinden toplanmış Türk Giysi ve yaşama geleneklerine ait eşyalar, Döşemealtı adıyla anılan bölgenin köylerinde dokunan değişik karakterdeki halılar, yöresel müzik aletleri ve Akseki kaşık eserleri yer almaktadır (Çimrin, 1999: 71).

İKİNCİ BÖLÜM- TÜRK HALI SANATININ TARİHİ GELİŞİMİ

Türk halı sanatı, Asya'da Türklerin yaşadığı Ötüken Bölgesi'nde ortaya çıkmış ve dünyaya yayılmıştır. Orta Asya Türk halı sanatı hakkındaki ilk bilgilere, 1947-49 tarihleri arasında Rus arkeolog C.İ. Rudenko tarafından Sibirya'da Altay Dağları eteklerinde, 5. Pazırık Kurga'nından (oda mezar) çıkartılmış ve Pazırık Halısı olarak adlandırılmıştır. Halı Leningrad Ermitaj Müzesi'ndedir. Cam çerçeve içinde, bulunduğu haliyle sergilenmektedir. Bazı kaynaklarda M.Ö. 3-2, bazılarında ise 5-3, yüzyıl'da, Asya Hunları tarafından dokunduğu kurgan içinde, koşum takımlarında ve ağaç üzerine Göktürk yazısı ile yazılmış Türkçe kelimelerin bulunması, halının Hun Türkleri ile bağlantısına işaret etmektedir (Deniz, 2000: 19).

Pazırık halısı 1,89 x 2,00 m. ebat'ında olup çok ince yünden dokunmuş olup, 10 $cm.^2$ de 36.000 Gördes düğüm ile dokunmuştur. Halının dış geniş bordüründe süvari figürleri, ikinci geniş bordürde ise geyik figürleri kullanılmıştır. Zeminde 24 kare halinde haçvari çiçeklerden, kırmızı zemin üzerine beyaz, sarı ve mavi renklerin hakim olduğu dama tahtasına benzer bir örnek göstermektedir (Aslanapa, 2005: 16).

Sir Aurel Stein'ın 1906-1908 de Doğu Türkistan'da, Lou-lan kuyu mezarında ve lop-nor'da bir Bu'dha tapınağında (stupa) yapılan kazılarda halı parçaları bulunmuştur. M.S. 3-6. yüzyıl'lara ait olduğu düşünülen bu halılar Hindistan'da Yeni Delhi ve Londra'da British Museum'da sergilenmektedir. 1913 yılında, Turfan Bölgesi'nde, A. Von Le Coq, Kuça / Koço şehri yakınlarında ki Kızıl'da bir tapınağın içinde bulunan halı parçası Göktürk dönemine mal edilmiştir. Bu halılar M.S 5-6 yüzyıl dan kalmadır. Berlin İslam Sanatı Müzesi'nde sergilenmektedir. Yün malzemeli bu halı, geometrik desen ve ejder figürü ile süslenmiştir (Deniz, 2000: 20).

Halı sanatı daima Türklere bağlı olarak onların oturduğu bölgelerde gelişmiştir. Düğüm tekniği Abbasiler (Samerra) Devrinde Orta Asya'dan batıya getirilmiş ve bundan sonra Selçuklu Türkleri'nin hakimiyeti ile önce İslam dünyasına ve daha sonra diğer bölgelere yayılmıştır (Aslanapa, 2005: 20).

Türk Halılarının önemli bir buluntusu da Abbasiler döneminden kaldığı kabul edilen halılardır. Abbasiler çağında başkent Samerra, 838-883 yıllarında, Türk askerlerinin ve Türklerin yaşadığı bir merkez haline gelmiştir (Deniz, 2000: 22).

Fustat'ta bulunan halı parçaları da Abbasi devrine maledilen ve Kahire Arap Müzesinde bulunan küfi kitabeli iki parçadan biri, büyük ihtimalle 202 (817-818) tarihlidir. Küfi kitabeli üçüncü parça, Washington Textile Museum'dadır (Aslanapa, 2005: 22).

Türk halı sanatı, Türklerin 1071 yılında Anadolu'yu feth etmesiyle, gelişimini Anadolu'da sürdürmüştür. Anadolu Selçuklu döneminden kalma bildiğimiz 22 tane halı mevcuttur. Bu halılardan ilk sekiz örnek Konya Alaeddin Cami'nde bulunmuş olup İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde sergilenmektedir. Bu halılar 1905 yılında Loytdved'in delaleti ile İsveçli F.R Martin tarafında keşfedilmiştir. Fustat'ta bulunan halıların yedi tanesinin de Selçuklu halısı olduğu kabul edilmiştir. 1930 yılında R.M. Riestahl tarafında Beyşehir Eşrefoğlu Cami'nde üç halı daha bulunmuştur. Son yıllarda, Tibet'te dört halı daha keşfedilmiştir (Deniz, 2000: 23-25).

Tibet'te bulunan bu dört halı iç içe hayvan figürlü olup biri Cenova'da Bruşettini Koleksiyonu'na, diğeri Milano'daki Eskenazi firmalarında satın alınarak Orient Stars Koleksiyonu'na katılmıştır. Bu dört erken hayvan halısı, Çagan, Bruşettini ve Eskenazi halıları ilk defa Orient Stars'ın makalesinde Michael Franses tarafından yayınlanmış olup halı sanatına büyük canlılık getirmiştir. İkisinde de iç içe geçmiş hayvan figürleri ön plandadır. Halılar da kullanılan yünün cinsi, teknik ve renk olarak Anadolu Selçuklu halıları ile aynı özellikleri göstermektedir. 13. yüzyıl ortalarına maledilmektedir (Aslanapa, 1997: 10-13).

Selçuklu İmparatorluğu'nun, 1308 yılında yıkılmasından sonra ortaya çıkan Beylikler döneminde de, halı ve düz dokuma yaygılar dokunmaya devam etmiştir. Beylikler Dönemi Halıları, Türk Halı Sanatı Tarihinde, 14-15. yüzyıl Anadolu Türk Halıları diye adlandırılır (Deniz, 2000: 25-26).

Beylikler Dönemi Halıları genellikle seccade büyüklüğündedir. Yün malzemeli, doğal boyalarla renklendirilmiştir. Beylikler Dönemi Halılarını desenlerin şekline göre dört grupta incelemek mümkündür. İlk grupta, hayvan figürleri sınırları kesin çizgilerle belirtilmeyen kareler içinde verilir. İkinci grupta, halı zemini küçük karelere bölünür. Her bir karenin içine tek başına veya sırt sırta veren, bazen de karşılıklı duran hayvan çiftleri işlenir. Üçüncü grupta, halı zemini iki kareye ayrılır. İçleri sekizgenlerle doldurulur ve içlerine hayat ağacı ve etrafına yerleştirilmiş ejderler, tavus kuşları veya birbirleri ile mücadele eden hayvan figürleriyle süslenir. Dördüncü grup örneklerde ise halıda kareler kullanılmamış, küçük madalyonlar kullanılmıştır. Hayvan figürleri ise boşta kalmış ve kareler arasına serpiştirilmiştir (Deniz, 2000: 26-27).

Avrupalı ressamların tablo ve fresklerindeki halı tasvirlerine dayanarak, 14. yüzyıl başından 15. yüzyıl sonuna kadar 200 yıl içine tarihlendirilmesi ile değerlendirme yolunu ilk defa Kurt Erdman açmıştır. Bunlarda zemin karelere bölünmüş ve içi geometrik motiflerle bezenmiştir. Holbein adı ile tanınan halıların ilk basamakları olarak kabul edilebilir. Hayvan figürlü halılar yanında, tablolarda görülen az sayıda geometrik motifli halılar, 15. yüzyıl sonunda hayvan halılarının tamamen kaybolmasıyla geometrik motifli halılar hakim olur. Bu halıların ilk örnekleri 14. yüzyıl başlarında Floransa ve Assisi ressamları tarafından tasvir edilmiştir (Aslanapa, 2005: 107, 108).

15 – 16. Yüzyıl erken Osmanlı devri'nde ortaya çıkan başka bir halı gurubu da geometrik desenli halılar veya çengelli halılardır. Osmanlı devri Anadolu-Türk halıları 16. yüzyılda altın çağına erişir. Bu dönemdeki halılar Klasik Osmanlı Devri Halıları adıyla bilinir. Bu dönemde iki halı gurubu ortaya çıkar. Birincisi Saray Halıları, ikincisi Uşak Halılarıdır. Çözgü, atkı ipliklerinde ipek, yün ve pamuk, düğüm ipliklerinde yün ve pamuk kullanılır. Bu halılar da düğüm tekniği olarak İran (sine) düğüm tekniği kullanılmıştır. Günümüz Hereke halılarına benzer. Desenler de, 16. yüzyıl kıvrık dalları, bahar çiçekleri, rumiler, hatai, penç ve gonca gül motifleri, lale, karanfil, sümbül, iri hançer yapraklar, bulut motifleri kullanılmıştır (Deniz, 2000: 30-32).

"Osmanlı saray halıları Memlük halılarının teknik, malzeme ve renk etkisi altında meydana gelmiştir. Osmanlı saray halılarında kırmızı, koyu mavi, sarı, çimen yeşili gibi renkler kullanılmıştır. Çözgü, atkı ve ilmekleri yündür. Düğümler çok ince ve sıktır; m^2'deki düğüm sayısı 200.000-700.000 arasında değişmektedir. 16. yüzyıl İran halı sanatından ilham alınmış sivri kıvrak hançer yaprakları, palmet şekilleri ve madalyonlar tipik bir Türk üslubunda natüralist lale, sümbül, karanfil çiçekleri ile birleştirilerek yeni bir halı deseni dünyası yaratılmıştır" (Megep, 2012: 7).

Uşak halıları yün malzemeyle ve türk düğüm tekniği ile dokunmuştur. Halıda kırmızı, mavi ve kahverengi hakimdir. Madalyonlu Uşak Halıları ve Yıldızlı Uşak Halıları adıyla iki guruba ayrılırlar. Madalyonlu Uşak halılarında, Anadolu - Türk halı sanatı tarihinde, ilk kez göbek-madalyon kullanılmıştır. Halının ortasında göl adı ile bilinen büyük bir madalyon, dar yüzeyinde ortadaki madalyonun simetriği iki yarım madalyon, yan yüzlerinde ise yıldız şekilli dört madalyon parçası görülür (Deniz, 2000: 34).

16. ve 17. yüzyıl Uşak halılarında beyaz ve açık renk zeminli çintemani veya kaplan beni denen üç benekli halılar görülmektedir (Özgür, 1965: 14).

16. yüzyıl ortalarında Madalyonlu Uşak halılarının değer kaybetmiş ve Yıldızlı Uşak Halıları ortaya çıkmış ve 18. yüzyıl ’a kadar devam etmiştir. Bu halılar sekiz kollu yıldız şekilli küçük bir göbek ve bu göbeğin altında ve üzerinde bulunan, kaydırılmış eksenler halindeki, yıldıza benzeyen eşkenar dörtgen motifleriyle karakteristiktir. Yıldız ve eşkenar dörtgenler arasında kalan bölümler dal ve yapraklı bitki desenleriyle süslüdür (Deniz, 2000: 35).

Madalyonlu ve yıldızlı Uşak halıları iki ana tip olup Holbein halılarının ikinci grubundan gelişmiştir. Üç asır boyunca parlak bir gelişme gösteren çeşitli Uşak halılarında 18. yüzyıl sonunda bozulma, gerileme başlamıştır (Aslanapa, 2011: 354).

En eski örnekleri 16. yüzyıl’dan kalmış olan Bergama halıları, Holbein halılarının 3. ve 4. tiplerinden gelişmiştir. Selçuklu halılarının motiflerini ve kufi bordürlerini günümüze kadar yaşatmışlardır. 19. yüzyıl’dan sonra bordürlerde natüralist çiçek ve yaprak motifleri görülür. 18. yüzyıl'da, dolgu motifi olarak ortaya

çıkan hayvan figürleri Bergama halılarının hayvan motifli halılar ile bağlantısını açıkça belli eder (Aslanapa, 2005: 196-197).

Batı Anadolu halıları içerisinde bulunan bir halı grubu da Milas halılarıdır. Şeftali kırmızısı, bal sarısı ve beyaz renkleriyle, 17. yüzyıl Saray halılarına çok benzemektedir. Mihraplı örneklerinde ise küçük göbekler vardır. Ada Milas, Yılanlı Milas, Gemici Suyu Milas, Göbekli Milas tipleri mevcuttur (Deniz, 2000: 44)

Konya çevresindeki Ladik, Sille, Sızma, Akşehir, Karapınar, İnlice, Obruk, Kiçimuhsine, Gıcıkışla, İmranlı, Kulu, Tavşançalı, Zıvarık, Kördoğlu, Argıthanı, Çiğiller ve Nuzumla gibi ilçe ve köyleri ile Orta Anadolu Bölgesinde önemli halı merkezlerinden biri olmaya devam etmektedir (Yasa Aktaş, 1998: 128).

17. yüzyıl'da gelişen bir halı grubu da Kırşehir ve Mucur halılarıdır. Kırşehir halıları manzara motifi ile karakteristiktir. Kırşehir'in bir ilçesi olan Mucur'da dokunan halılar Kırşehir halılarından farklı olarak dokunmuştur. 19. yüzyıl'da, eski halı merkezlerinin yanı sıra, İç Anadolu Bölgesi'nde Karaman, Karapınar, Sille, Kavak (Konya), Yahyalı, İncesu, Tomarza, Bünyan (Kayseri), Bor, Çamardı, Maden (Niğde), Kırşehir, Yozgat, Sivas, Taşpınar (Aksaray) gibi yeni merkezler görülür. Batı Anadolu Bölgesi'nde ise, Döşemealtı (Antalya), Yağcıbedir (Balıkesir), Kozak, Yunddağ (İzmir-Manisa), Ayvacık, Ezine (Çanakkale), Dazkırı (Afyon) gibi merkezler ismini duyurmaya başlar (Deniz, 2000: 46-48).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-KATALOG

KATALOG 1	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.18.81
Müzeye Geliş Tarihi :	24.09.1981
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 20. yüzyıl başı
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	109 x 169 cm. / 23 x 28 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. Dış bordürden itibaren 1. bordür tutmaç suyu, 2. bordür deve suyu, 3. bordür tutmaç suyu, 4. bordür bulanıktır. Çift mihraplı olan halının zemininde tutmaç topu, köşelerde ise kaz ayağı motifi kullanılmıştır. Renkler kırmızı, koyu mavi, yeşil, mavi, turuncu, beyaz ve çağla yeşilidir. Saçak kısımlarında kopmalar mevcuttur. Kısmen havı dökülmüş ve iki yerinde de delik mevcuttur.

Şekil 1 : Döşemealtı Tutmaç Toplu

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 2	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	2.18.81
Müzeye Geliş Tarihi :	24.09.1981
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 20. yüzyıl başı
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	112 x 142 cm. / 30 x 30 dm^2

Açıklama : 3 bordürlü bir halıdır. Dış bordürden itibaren 1. bordür tutmaç suyu, 2. orta bordür stilize ve iri dal yapraklı, 3. iç bordür ise deve suyundan oluşmaktadır. Zemin iri ve petek haline getirilmiş tutmaç topları ile ortada 4 adet arap motifi ile bezelidir. Renkler kırmızı, beyaz, koyu mavi, kahverengi, nefli yeşildir. Saçak kısımlarında bir tarafın etli kısmında yıpranmalar ve zeminde yer yer hav dökülmeleri bulunmaktadır. Kıyıya yakın saçaklı kısmında 18x9 cm.'lik noksanlık mevcuttur.

Şekil 2: Döşemealtı, Tutmaç Toplu

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 3	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.3.79
Müzeye Geliş Tarihi :	08.08.1979
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 19. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	84 x 120 cm. / 22 x 28 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. Dıştan itibaren 1. bordür tutmaç suyu, 2. bordür bulanık, 3. bordür deve suyu, 4. bordür yine bulanıktır. Zemin arap, el, yantır, kıvrım ve mersin yaprağı topları ile tutmaç toplarından meydana gelen halelli tipindedir. Renkler koyu yeşil, koyu kahve, kırmızı, mavi, beyaz ve siyahtır. Halı oldukça yıpranmış olup yer yer hav dökülmeleri ve bir tarafından 33x20 cm. ebadında bir noksanlığı vardır.

Şekil 3: Döşemealtı, Halelli

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 4	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.9.78
Müzeye Geliş Tarihi :	02.06.1978
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 20. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	119 x 135 cm. / 28 x 28 dm^2

Açıklama : 5 bordürlü bir halıdır. 1. dış bordür tutmaç suyu, 2. enli bordür kocasulu'dur. 3. bordür bulanık, 4. bordür sekizgen çiçek motifi ve 5. bordür zemin içinde ve s'li su bulunmaktadır. Çift mihraplı bir halıdır. Zemin kocasu ve yantırlarla doldurulmuştur. Renkler kırmızı, koyu mavi, gül kurusu, yeşil, koyu kahve ve beyazdır. Kısa kenarlarda ve zeminde yıpranmalar ve noksanlıklar vardır.

Şekil 4: Döşemealtı, Kocasulu

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 5	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.31.75
Müzeye Geliş Tarihi :	04.06.1975
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 20. yüzyıl başı
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	90 x 120 cm. / 24 x 30 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. 1. dış bordür koca suludur. Kocasuların aralarını şıngır ve yantırlar doldurmuştur. 2. bordür bulanık, 3. bordür deve suyu ve 4. bordür motor izi suyudur. Zemin çok küçük olup arap, el, yantır, kıvrım ve mersin yaprağı topları ile tutmaç toplarından meydana gelen halelli tipindedir. Renkler kırmızı, bordo, pembe, filizi yeşil, yeşil, mavi, siyah ve beyazdır. Halının uzun kenarlarının her iki tarafında da yıpranmalar mevcuttur.

Şekil 5: Döşemealtı, Halelli

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 6	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.10.75
Müzeye Geliş Tarihi :	20.01.1975
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 20. yüzyıl başı
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	113 x 143 cm. / 22 x 30 dm^2

Açıklama : 6 bordürlü bir halıdır. Dış bordürden itibaren 1. bordür tutmaç suyu, 2. bordür bulanık, 3. bordür deve suyu, 4. bordür bulanık, 5. bordür tutmaç suyu, 6. bordür bulanıktır. Zemin arap, el, yantır, kıvrım ve mersin yaprağı topları ile tutmaç toplarından meydana gelen halelli tipindedir. Renkler kırmızı, mavi, beyaz, kahverengi (açık ve koyu), çağla yeşili ve sarıdır. Halının iki uzun kenarı ve saçak kısımlarında yıpranmalar mevcuttur.

Şekil 6: Döşemealtı, Halelli

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 7	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	2.20.74
Müzeye Geliş Tarihi :	26.07.1974
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı,
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	71 x 120 / 22 x 33 dm^2

Açıklama : 2 bordürlü bir halıdır. 1. dış bordür tutmaç suyu, 2. bordür ince motor izi suyundan ibarettir. Çift mihraplı ve dallı tipinde bir halıdır. Mihrap köşelerinde heybe suyu motifi bulunmaktadır. Zemin iri tırnaklı çiçek motifi ile doldurulmuştur. Renkler bordo, beyaz, kırmızı, lacivert, yeşil ve siyahtır. Üst saçakları sağlam, alt saçaklarda yer yer kopmalar mevcuttur.

Şekil 7: Döşemealtı, Dallı

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 8	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.20.74
Müzeye Geliş Tarihi :	26.07.1974
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı,
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	114 x 177 cm. / 24 x 32 dm^2

Açıklama : 3 bordürlü bir halıdır. 1. dış bordür tutmaç suyu, 2. geniş bordür kocasulu, 3. bordür çingilli aksudur. Zemin çift mihraplıdır. Zeminin ortasında 3 adet iri toplu motifi vardır. Dolayısıyla halının adı da topludur. Toplu motiflerinin aralarındaki boşluklarda tırnaklı çiçek, uçlarında ise mersin yaprağı topları mevcuttur. Köşe motiflerinin adı heybe suyudur. Renkler lacivert, mavi, koyu yeşil, kırmızı, bordo, beyaz ve siyahtır. Halı yenidir.

Şekil 8: Döşemealtı, Toplu

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 9	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	27.7.74
Müzeye Geliş Tarihi :	24.05.1974
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 20. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	136 x 190 cm. / 22 x 28 dm^2

Açıklama : 5 bordürlü bir halıdır. Bordürler dıştan içe doğru 1. bordür tutmaç suyu, 2. bordür kocasu, 3. bordür bulanık, 4. bordür deve suyu ve 5. bordür bulanıktır. Zemin arap, el, yantır, kıvrım ve mersin yaprağı topları ile tutmaç toplarından meydana gelen halelli tipindedir. Renkler mavi, beyaz, siyah, yeşil, kırmızı ve kahverengidir. Halının zemininde ve kenarlarında yıpranmalar ve noksanlıklar mevcut olup havı yer yer dökülmüştür.

Şekil 9: Döşemealtı, Halelli

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 10	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	8.28.73
Müzeye Geliş Tarihi :	15.04.1973
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Antalya - Döşemealtı, 19. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	100 x 108 cm. / 33 x 17 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. Bordürler dıştan içe doğru 1. bordür tutmaç suyu, 2. bordür bulanık, 3. bordür deve suyu, 4. bordür bulanıktır. Zemin arap, el, yantır, kıvrım ve mersin yaprağı topları ile tutmaç toplarından meydana gelen halelli tipindedir. Zemin açık yeşil olup kırmızı, mavi, yeşil, bordo, beyaz, turuncu renkler kullanılmıştır. Saçak kısımlarında ve kenar bordürlerinde kopmalar mevcuttur. Büyük oranda havı dökülmüştür.

Şekil 10: Döşemealtı, Halelli

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 11	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	9.21.72
Müzeye Geliş Tarihi :	20.04.1972
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Kula, Manisa, 18. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	127 x 203 cm. / 34 x 30 dm^2

Açıklama : 3 ince, 1 kalın ve tekrar 3 ince bordür olmak üzere toplam 7 bordürden oluşmaktadır. Kalın bordür beyaz zemin üzerinde açık ve koyu mavi bereket anlamı taşıyan nar motifi ile bezenmiştir. Orta zemin tek mihraplı olup, mavi zemin üzerinde doğurganlık motifi, mihrap üzerinde koyu mavi zemin üzerinde ejderha motifi yer almaktadır. Saçak kısımlarında ve kenar bordürlerinde kopmalar mevcuttur. Büyük oranda havı dökülmüştür.

Şekil 11: Kula, Manisa

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 12	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	10.21.72
Müzeye Geliş Tarihi :	20.04.1972
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Uşak (Madalyonlu), 16. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	258 x 500 cm. / 24 x 40 dm^2

Açıklama : 1 kalın, 1 ince olmak üzere 2 bordürden meydana gelmektedir. Kalın bordür lacivert zemin üzerine turuncu, yeşil yaprak ve çiçeklerle bezelidir. Halının zemin rengi kırmızı olup, üzerinde lacivert çiçek, yaprak ve dallar bulunmaktadır. Ortasında bulunan madalyon zemini lacivert renkte olup, üzerinde rumi ve palmet motifleri bulunmaktadır. Halı üzerinde 12 adet yama bulunmaktadır. Saçak kısmında kopmalar mevcuttur.

Şekil 12: Uşak (Madalyonlu)

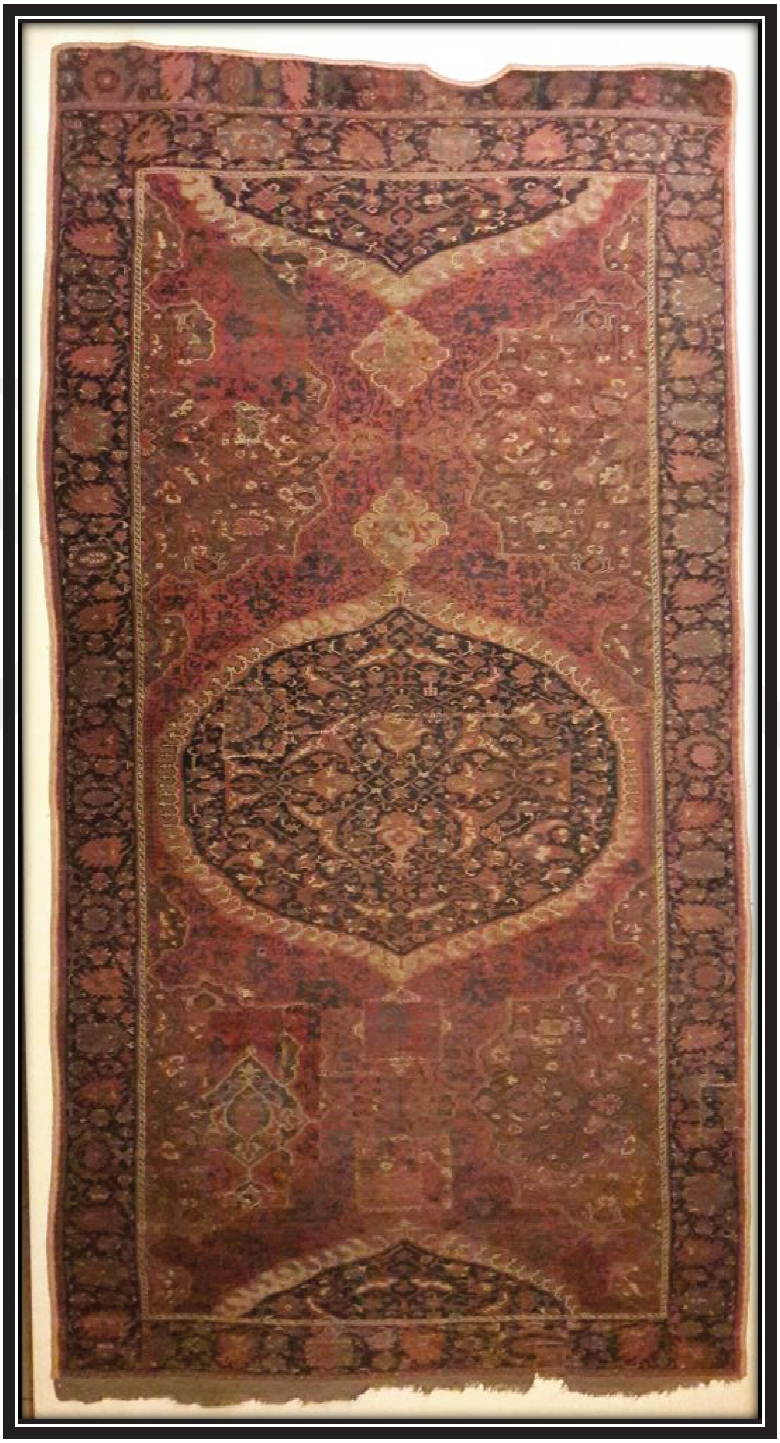

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 13	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.7.84
Müzeye Geliş Tarihi :	30.07.1984
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Doğu Anadolu, 18. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	112 x 199 cm. / 25 x 18 dm^2

Açıklama : Doğu Anadolu bölgesine ait olan bu halının 3 bordürü bulunmaktadır. Dıştan içe doğru 1. bordür su yolu, 2. bordür büyük çengel ve 3. bordür küçük çengelden oluşmaktadır. Orta zemin içerisinde haçvari iki tam göbek birde çeyrek göbek yer almaktadır. 2 göbek motifinin iç kısmında haçvari desenler bulunmakta ve dış kısmında çengellerle bezenmektedir. Zemin içerisinde serpme olarak göz, tarak ve sağ altta eli belinde motifi kullanılmıştır. Geometrik desenli bir halıdır. Kırmızı, sarı, beyaz, açık yeşil, mor, siyah, koyu sarı renkler kullanılmıştır. Saçak ve bordürlerinde kopmalar mevcuttur.

Şekil 13: Doğu Anadolu

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 14	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.29.74
Müzeye Geliş Tarihi :	08.10.1974
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Kız Bergama, İzmir, 20. yüzyıl başı
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	95 x 110 cm. / 28 x 22 dm^2

Açıklama : Tek bordürlü bir halıdır. Bordüründe Bergama yöresine ait göz motifleri bulunmaktadır. Çift mihraplı bir halıdır. Zemin iç kısmında ise elma, elma çiçeği, pıtrak (dulavrat otu), yıldız, çengel, göz, anahtar motifleri kullanılmıştır. Beyaz, kırmızı ve siyah renkli bir halıdır. Saçaklarında ve havında dökülmeler mevcuttur.

Şekil 14: Kız Bergama, İzmir

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 15	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	2.43.75
Müzeye Geliş Tarihi :	07.07.1975
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Bergama, İzmir, 19. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	177 x 323 cm. / 24 x 22 dm^2

Açıklama : 3 bordürlü bir halıdır. Dıştan içe doğru 1. bordürde dört yapraklı çiçek, 2. bordürde eli belinde, dört yapraklı çiçek ve koç boynuzları yer almaktadır. 3. bordürde ise çengel ve aralarında yıldız motifi bulunmaktadır. Çift mihraplı bir halıdır. Orta zemin çiçeklerle bezeli sandıklı motifi yer almaktadır. Kullanılan renkler kırmızı, beyaz, siyah, turuncu, mor, sarı, açık mavidir. Halının uç kilim kısmında nazara karşı motifler işlenmiştir. Saçaklarda ve bordür kenarlarında kopmalar mevcuttur.

Şekil 15: Bergama, İzmir

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 16	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	11.21.72
Müzeye Geliş Tarihi :	20.04.1972
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Ladik, Konya, 18. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	123 x 194 cm. / 44 x 35 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. Bordür aralarında kırmızı ve mavi renklerde şeritleri vardır. Bordürler çiçek ve dallardan meydana gelmiştir. Tek mihraplı orta zeminde kırmızı renk kullanılmıştır. Mihrap üzeri krem (deve tüyü) rengi olup mihrabın sağında ve solunda dörder tane kuş ve çengel motifi bulunmaktadır. Kırmızı zemin üzerinde ortada bir hayat ağacı, sağında solunda ıbrık, üzerlerinde de yıldız motifi bulunmaktadır. Seccadenin ayak kısmında ise aşağı doğru duran üç adet laleli hayat ağacı motifi bulunmaktadır. Kullanılan renkler kırmızı, krem (deve tüyü), sarı, mavi, açık yeşil, kahve ve koyu yeşildir. Halı üzerinde yırtıklar ve dökülmeler mevcuttur.

Şekil 16: Ladik, Konya

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 17	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	12.21.72
Müzeye Geliş Tarihi :	20.04.1972
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Ladik, Konya, 18. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	102 x 160 cm. / 45 x 37 dm^2

Açıklama : 3 bordürlü bir halıdır. Dışta bulunan 1. bordür çiçek ve dallarla bezelidir. 2. geniş bordürde büyük çiçek ve dallar, 3. dar bordürde çiçek motifleri bulunmaktadır. Tek mihraplı bir halıdır. Mihrap üzerinde sekiz adet beyaz ve lacivert hayat ağacı motifi yer almıştır. Çengellerle çevrili mihrabın sağında ve solunda yine hayat ağacı motifi yer almaktadır. Halı üzerinde yırtılmalar ve kopmalar mevcuttur.

Şekil 17: Ladik, Konya

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 18	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.68.73
Müzeye Geliş Tarihi :	18.06.1973
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Avanos, Nevşehir, 20. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	122 x 182 cm. / 29 x 44 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. 1. bordür açık kahve zemin üzerinde çiçek, yaprak ve tomurcuklar ile bezelidir. 2. bordürde beyaz zemin üzerine çiçek ve yapraklar bulunmaktadır. 3. bordür sarı zemin üzerine stilize çiçek, tomurcuk ve yapraklardan oluşmaktadır. 4. bordür ince kırmızı zemin üzerinde yaprak motifi ile bezenmiştir. Çift mihraplı ve mihrap içi altıgen bir şemaya sahiptir. Altıgenin iki ucundan aşağı doğru avize sarkmaktadır. Mihrap kenarlarında merdiven şeklinde suyolu motifi kullanılmış ve zemin içine doğru saplı tomurcuk çiçekler sıralanmıştır. Mihrap üst ve altında sarı zemin üzerinde çiçek, dal ve tomurcuklarla bezenmiştir. Orta zemin kırmızıdır. Kullanılan renkler kırmızı, beyaz, siyah, sarı ve kahverengidir. Halı üzerinde renklerde solmalar ve havında dökülmeler mevcuttur. Saçaklarda yırtılmalar ve kopmalar bulunmaktadır.

Şekil 18: Avanos, Nevşehir

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 19	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	8.21.72
Müzeye Geliş Tarihi :	20.04.1972
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Kız Gördes, Manisa, 18. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	166 x 272 cm. / 25 x 33 dm^2

Açıklama : 3 bordürlü bir halıdır. 1. bordür stilize edilmiş yaprak motifiyle bezelidir. 2. geniş bordür daha büyük çiçek ve yapraklarla, 3. bordür ise yine çiçek ve yapraklarla bezenmiştir. Çift mihraplı ve mihrabın üst ve alt kısımlarında stilize çiçek motifleri bulunmaktadır. Orta zeminde çiçeklerle bezenmiş büyük bir göbek bulunmaktadır. Kırmızı zeminli bir halıdır. Kullanılan renkler kırmızı, beyaz, sarı, yeşil, mavi ve siyahtır. Halı üzerinde yırtılmalar, havında dökülmeler, saçak ve bordür kenarlarında kopmalar mevcuttur.

Şekil 19: Kız Gördes, Manisa

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 20	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	1.37.75
Müzeye Geliş Tarihi :	09.06.1975
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Mucur, Kırşehir, 20. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	101 x 164 cm. / 25 x 32 dm^2

Açıklama : 4 bordürlü bir halıdır. Dışta bulunan 1. bordürde bordo zemin üzerinde im ve göz motifi birlikte kullanılmıştır. 2. kalın bordürde kahve rengi zemin üzerine sarı, beyaz, kırmızı renklerle dört yapraklı çiçek motifi kullanılmıştır. 3. bordür yine kahve rengi zemin üzerinde çiçek ve dallarla bezenmiştir. 4. bordürde ise beyaz zemin üzerine suyolu motifi kullanılmıştır. Tek mihraplı ve zemin rengi kırmızıdır. Mihrapta suyolu motifi merdiven şeklinde ortada birleşmiştir. Mihrap üzeri beyaz renkli ve üzerinde sekiz köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Halının üst ve alt sandık bölümünde hayat ağacı ve çiçek motifi yer almaktadır. Halının havında dökülmeler, halı üzerinde yırtıklar, saçak ve bordür kenarlarında kopmalar mevcuttur.

Şekil 20: Mucur, Kırşehir

Kaynak: Elgün, 2017

KATALOG 21	
Bulunduğu Yer :	Antalya Müzesi
Envanter no :	3.74.73
Müzeye Geliş Tarihi :	25.06.1973
Müzedeki Yeri :	Açık Teşhir
Yöresi :	Mucur, Kırşehir, 19. yüzyıl
Malzeme :	Atkı - Çözgü = Yün
Boyutu / Kalitesi :	/ 33 x 40 dm^2

Açıklama : 6 bordürlü bir halıdır. 1. ve 5. bordürde, bordo zemin üzerinde beyaz, turuncu çınar yaprakları mevcuttur. 2. ve 4. bordürde kırmızı zemin üzerinde kelebek motifi kullanılmıştır. 3. ortada bulunan kalın bordürde ise beyaz zemin üzerine kahve, turuncu, kırmızı, lacivert renklerde dört yapraklı çiçek ve çiçek ortasında göz motifi, 6. bordürde beyaz zemin üzerinde çengel motifi bulunmaktadır. Tek mihraplı olan halının zemini kırmızı, mihrap üzeri açık yeşil renklidir. Mihrap üzerinde bir adet hayat ağacı motifi bulunmaktadır. Mihrabın alt kısmında bulunan sandık bölümünde şamdan motifi kullanılmıştır. Halı üzerinde yırtıklar, saçaklarda ve bordür kenarlarında kopmalar mevcuttur.

Şekil 21: Mucur, Kırşehir

Kaynak: Elgün, 2017

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM- DEĞERLENDİRME

"Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde Sergilenen Halılar" adlı bu çalışmada, Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde teşhirde bulunan halılar incelenmiştir.

Müzede 17-23 Nisan 2017 tarihleri arasında yapılan çalışmada, farklı yörelere ait halılar inceleme kapsamına alınmıştır. Araştırmaya konu olan bu halıların 10 adet Döşemealtı, 2 adet Bergama, 2 adet Mucur, 2 adet Ladik, 1 adet Uşak, 1 adet Kula, 1 adet Avanos, 1 adet Gördes ve 1 adet Doğu Anadolu halısı olmak üzere toplam 21 adet halı incelenmiştir.

İncelenen 21 adet halı malzeme, boya, dokumada kullanılan araçlar ve dokuma tekniği, kompozisyon ve desen özellikleri açısından incelenmiş ve her yörenin kendi motif, kompozisyon özellikleri hakkında bilgiler verilmiş olup motif benzerliği olan diğer yöre halılarıyla karşılaştırma ve değerlendirmeleri yapılmıştır.

4.1. Malzeme, Dokumada Kullanılan Araçlar Ve Dokuma Tekniği

Araştırmaya, konu olan 21 adet el dokuması halının tamamının atkı, çözgü ve düğüm ipleri yün malzemeden meydana gelmektedir.

Yün, tiftik veya deve yününün iplik haline getirilmesinde iğ (teşi), kirmen ve çıkrık kullanılır. Yün, yapısı nedeniyle, boyayı iyi emer. Yünün haslık derecesi diğer dokuma malzemelerine göre daha yüksektir. Bununla birlikte halıya sağlamlık, esneklik ve yumuşaklık verir. Çözgü ipleri genellikle çift bükümlüdür. İpler çift büküm yapılmak istendiğinde daha önceden (S) şeklinde eğirilen iki yumak yan yana getirilir. Çıkrık, kirmen veya iğ ile yeniden eğrilir. Böylece, ipler ikinci kez bükülür ve (Z) şeklini alır. Halı ve düz dokuma yaygılarda yan atılan iplere atkı, argaç, argeç, geçki, arageçki, melik gibi isimler verilir. Halıda havı meydana getiren desen ipine ise düğüm, ilme, ilmek denir (Deniz, 2000: 60-64).

En basitinden en gelişmişine kadar, çözgülerin sarıldığı iki uzun direk, çözgülerin alt - üst ayrılmasına yarayan gücü ağacı ve çözgülerin arasına konan varangelen (var - gel) isimli tahta, el dokuma tezgahını oluşturur (Aytaç, 1982: 42).

Anadolu'da halı tezgahına, ıstar, hana, halı ağacı, ip ağacı gibi adlar verilir. Günümüzde ise daha çok tezgah denilmektedir. Istar tezgahların büyük bir çoğunluğu ahşaptan yapılır ve duruş şekline göre isimler alır. Anadolu'da genellikle üç tür tezgah (ıstar) kullanılır. Bunlar dik tezgah, yarı yatık tezgah ve yer tezgahıdır. 1950 yılından sonra mengeneli tezgahlara geçilmiştir (Deniz, 2000: 68).

Halı dokumada kullanılan 3 tip tezgah vardır.

1. Yatay tezgah (yer tezgahı, konar göçer tezgah)

2. Dikey tezgahtar (ıstar, ip ağacı, mazman)

3. Gelişmiş dikey tezgahlar (sarma tezgah), (Aytaç, 1982: 126).

Kirkit: Sili, cicim, kilim, sumak gibi düz dokumaların ve halının dokunmasında, çözgüler arasından ve dokumanın enine geçirilen atkıları ve düğümleri döverek sıkıştırmaya yarayan, ağaçtan, hayvan kemiklerinden, hayvan dişlerinden veya demirden yapılmış el gibi ya da çatal gibi dişli alete "kirkit" bu aletin kullanılması ile dokunan el dokumalarına da "kirkitli dokumalar" denir (Aytaç, 1982: 35). Kirkit çok dişli bir alettir. Halk arasında tarak, ıstarın eli, ıstar tarağı gibi isimlerle de anılır (Deniz, 2000: 70).

Halı Makası: Halının ilme boylarının (havının) aynı düzeyde kesilmesini sağlar (Aytaç, 1982: 128). Makas halk arasında sındı diye de bilinir (Deniz, 2000: 70).

Bıçak: Çözgü iplerine düğümlenen ilme iplerini kesmeye yarar (Aytaç, 1982: 128). Genellikle karga ağızlı bıçaklar tercih edilir. Halk arasında buna inmeci bıçağı da denir (Deniz, 2000: 70).

Çözgü Aleti: En az 5 m. boyunda bir kalasın üzerine, birisi sabitleştirilmiş, diğeri kalas üzerindeki deliklere geçirilerek hareket ettirilebilen 1 m. boyunda, iki demir borudan ibarettir. Dokunacak halının boyuna göre, demirler arasındaki mesafeyi, hareketli boru ile büyüterek veya küçülterek istenilen uzunlukta çözgü elde edilebilir (Aytaç, 1982: 35-128).

Şekil 22: Çözgü aleti (Direği)

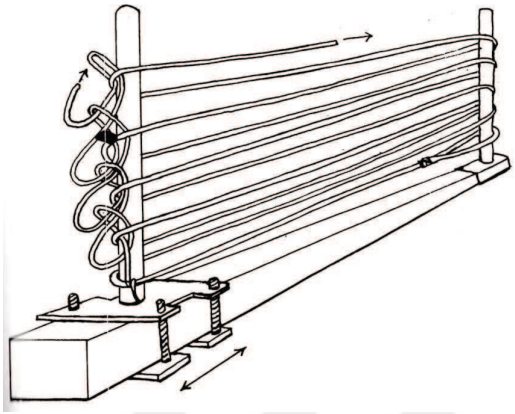

Kaynak: Aytaç, 1982: 129.

Şekil 23: Çözgü aparatı

Kaynak: Türktaş ve Çakmaktepe, 2011: 105.

Dokumanın türü ne olursa olsun, yörelere göre değişmekle birlikte dik iplere çözgü, çezgi, çezin, çezini, çezin ipi, arış, eriş, erişi, direze, direzi, direbik gibi isimler verilir. Halı ve düz dokuma yaygıların iskeletini bu dik ipler meydana getirir. Çözgü ipleri genellikle çift bükümlüdür (Deniz, 2000: 64).

Halıda dört tür düğüm kullanılır.

1. Türk düğümü: Türk halılarına özgü bir düğüm şeklidir. 17. yüzyıl'dan itibaren Gördes halıları çok ünlü bir hale gelmiş ve Türk halıları Gördes halısı diye anılmaya başlandığı zamanlarda, Türk düğümü de Gördes düğümü diye tanınmaya

başlamıştır. Çift çözgü üzerine düğümlenir ve geometrik desenlerin dokunmasına elverişlidir. Halk arasında, çift düğüm, kafa ilme diye de bilinir. Çift çözgü üzerine düğümlendiği için sağlam ve dayanıklıdır (Deniz, 2000: 73).

Şekil 24: Türk veya Gördes Düğümü

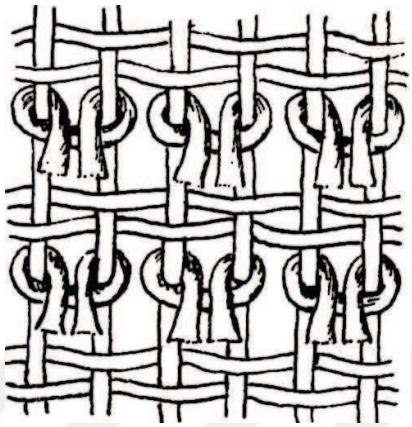

Kaynak: Aytaç, 1982: 136.

2. İran düğümü: Bu düğüm tek çözgü üzerine düğümlenir. Anadolu'da halk arasında tek düğüm adı ile tanınır. Düğümler tek çözgü üzerine atıldığından zayıf karakterlidir. Genellikle gerçek şekline benzeyen, bitki desenlerinin dokunmasına elverişlidir (Deniz, 2000: 73).

Şekil 25: Sine veya İran Düğümü

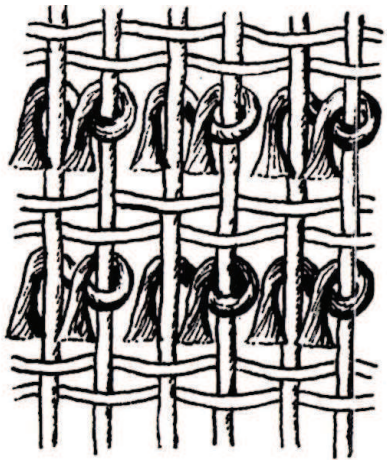

Kaynak : Aytaç, 1982: 136.

3. Hekim düğümü: Tek düğüm gibi, tek çözgü üzerine düğümlenir. İran halıları gibi, kıvrık hatlı desenlerin dokunmasına elverişlidir. Düğüm yapısı basit olduğundan çabuk üretimi sağlanır. Isparta halılarında uygulanır ve bu nedenle de Isparta düğümü diye de bilinmektedir (Deniz, 2000: 73).

Şekil 26: Hekim Düğümü

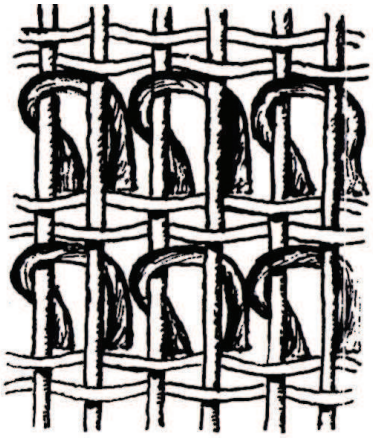

Kaynak : Aytaç, 1982: 136.

4. Tek çözgü üzerine düğüm: Oedinburg'da Avrupa duvar halılarında ve İspanya halılarında kullanılmıştır. Desen ipleri çözgüler üzerine sarılarak yapılır. Dokuma sırasında çözgüler birer atlatılır. Bir sargı, bir atlama yapılır. Bu nedenle de değişik bir düğüm şekli vardır. Çok tutulmamış ve Ortaçağ'la sınırlı kalmıştır. Günümüzde de kullanılmamaktadır (Deniz, 2000: 73).

Şekil 27: Tek Çözgü Üzerine Düğüm

Kaynak : Aytaç, 1982: 136.

Halının başlangıç ve bitim yeri sökülmemesi için kilim gibi dokunur. Halının baş tarafındaki 10-15 cm. enindeki bu bölüme ağızlık, eteklik, topraklık, toprakçalık veya kilimlik adı verilir. Çözgü iplerinin üzerine, baştan sona kadar, bir sıra düğüm atıldıktan sonra, düğümlerin üzerine, bir tane ara geçki ipi (atkı, argaç) atılır ve kirkitle sıkıştırılır. Belli bir yükseklikten sonra, havlar makasla kesilip, tarak ile temizlenir. Halının uzun kenarları, düğümlerin kenarlardan sökülmemesi için üç iple, saç örgüsü şeklinde, örülerek yükseltilir. Dokunan kısım çoğaldıkça, burgu (kol demirleri) gevşetilip, dokunan bölüm alt bazı üzerine sarılır. Dokuma sona erdiğinde, kilimlik kısmı dokunur. Çözgü ipleri uzunca bırakılıp, saçak yapılır ve halı tezgahtan indirilir. Halıda kalite, birim alan olarak kabul edilen 10 x 10 cm. (1 dm^2) ye atılan düğüm sayısıyla ölçülür. Bu birimden (1 dm^2) halının tamamındaki düğüm sayısı ortaya çıkartılır. Birim alandaki düğüm sayısı ne kadar fazla ise, halı o kadar kaliteli sayılır (Deniz, 2000: 71-73). Antalya Müzesinde incelenen 21 adet halı Gördes düğüm (Türk Düğüm) tekniği ile dokunmuştur.

4.2. Boya, Renk, Kompozisyon ve Desen Özellikleri

Çalışmaya dahil edilen 21 adet halının, tamamının atkı, çözgü ve düğüm ipleri doğal boya ile boyanmış olup, bazı halılarda beyaz renk ham yün olarak boyama işlemi uygulanmadan kullanılmıştır.

Doğal boyamacılığın tekstil elyafında kullanımının MÖ. 4000 yıllarında Hindistan'da ve Mezopotamya'da başladığı bilinmektedir. Doğal boyamacılık da kullanılmış olan hayvansal ve bitkisel boyarmaddeler 19. yüzyılın sonlarında giderek azalmış ve hatta ortadan kalkma noktasına gelmişti. Doğal boya bitkileri çevre kirliliği oluşturmayan, toksik ve kanserojen olmayan özellikle de yıllık veya iki yıllık bitkilerdir. Doğal boyamacılık da kullanılan bitkiler o yörede doğal olarak yetişen bitkilerdir (Karadağ, 2007: 11).

Antalya Müzesi'nde incelenen 21 adet el dokuması halılarda en çok kullanılan renk kırmızıdır. 16 adet halının zemin rengi olarak kullanılmıştır. (Kat. No: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21). Bu, kırmızı rengin tüm yöreler

tarafından çok sevildiği ve halılarda kırmızının ve tonlarının sıkça kullanıldığını göstermektedir.

Kırmızı renk Türklerde yön anlamında güneyi gösterse de mitoloji simgeciliğinin genel anlamında güneşi tüm savaş tanrılarına Eril hareket ilkesini, ateşi, Hükümdarlığı, aşkı, gelini, evliliği, hazzı, baskıyı, şiddeti, savaşı, ifade etmesinin yanı sıra, üzerinde kırmızı rengi bulunduran kişiye, güç, kuvvet, iktidar, kendine güven, insanlara hakimiyet, hükmetme ve yönetme inancı verdiği, Türk halılarında kırmızının ana renk olmasını da, bu rengin koruma kollama ve ısıtma gibi anlamlar taşıdığı söylenebilir (Özkartal, 2012: 99).

Yapılan araştırmada çok kullanıldığı gözlemlenen diğer bir renk yeşildir. 4 adet halının zemininde kullanıldığı görülmektedir. (Kat. No: 3, 6, 9, 10). Yeşil renk din, iman, edebiyat, gençlik, hayat simgesidir. Yeşil ağaç kültüne bağlı olarak dünya ağacı ve Hayat Ağacı kavramları ile ilgilidir. Hakimiyet ve hükümdarlık simgeciliğinden dolayı yeşil, Türk ordularında (Göktürk, Avar, Gazneli) sancak rengidir. Genel dünya simgeciliğinde yeşil, gençliği, umudu, yeniden doğuşu, cenneti, ayrıca geçicilik ve kıskançlığı, Venüs ve Merkür'ün rengi olması sebebiyle de ilkbaharı, bitkilerin çoğalmasını, bolluk, başarı ve mutluluğu ifade etmektedir (Özkartal, 2012: 100).

Yapılan incelemede, 1 adet gül kurusu zeminli halı mevcuttur (Kat.No: 4). Tüm halılarda beyaz, siyah ve kırmızı renk mevcuttur. Yörelere göre renklerin zemin, bordür, mihrap ve köşe olarak kullanım yerleri değişkenlik göstermektedir. İncelenen halılarda kullanılan renkler kırmızı, sarı, mavi, yeşil ve tonları, beyaz, siyah, eflatun, mor, turuncu, bordo, pembe, kahve ve lacivert renklerinden meydana gelmiştir.

Halı dokumalarda çözgü ve atkı ipleri genellikle renksiz, düğüm ipleri renklidir. Evlerde yapılan boyamada genellikle, halkın kök boya, ot boya, çöp boya, boya kökü, boya pürü dediği bitki ile boyama özelliği bulunan bitkilerden ve doğada hazır bulunan çamur, göztaşı vb. maddelerle, yine doğada hazır bulunan paslı teneke ve çivi parçaları ile demir talaşından yararlanılır. Renklerin tonları her birinin

kaynama süresine göre değişir. Boyanan ipler, boyayı iyi emsin veya boyaya sağlamlık (haslık) kazandırsın diye, hayvan gübresi, çamur veya bitki külüne, örneğin meşe ağacı külüne yatırılır. Bir gün veya daha uzun süre bekletilir. Halkın deyimiyle, "ıldız (yıldız)" görmesi gerekir (Deniz, 2000: 65).

Doğal maddeler ve bitkilerden en zor elde edilen renk mavi ve laciverttir. Anadolu'da bulunmayan, Hindistan gibi, tropik bölgelerde yetişen, İndigo bitkisinden yapılır. Anadolu'da halk bunu paslı teneke, çivi parçaları, ipin şap, sirke ve turşu suyu ile kaynatılmasından, ekşimiş tuzsuz hamurdan, ılıbada, somak (sumak) ismi verilen bitkilerden faydalanarak elde etmiştir (Deniz, 2000: 66).

4.2.1. Geometrik Kompozisyonlu Halılar

Araştırmada 12 adet geometrik kompozisyonlu halı bulunmaktadır. Bunların 10 adedi Döşemealtı (Katalog 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10) halısıdır. Diğer geometrik kompozisyonlu halılar ise, 1 adet Doğu Anadolu (Katalog 13) halısı ve 1 adet Bergama (Katalog 14) halısı geometrik kompozisyonlu halılar grubunda yer almaktadır.

4.2.2. Bitkisel Kompozisyonlu Halılar

Araştırmada 9 adet bitkisel kompozisyonlu halı bulunmaktadır. Bunlar 1 adet Kula (Katalog 11), 1 adet Uşak (Katalog 12), 1 adet Bergama (Katalog 15), 2 adet Ladik (Katalog 16, 17), 1 adet Avanos (Katalog 18), 1 adet Kız Gördes (Katalog 19), 2 adet Mucur (Katalog 20, 21) halısıdır.

4.3. Döşemealtı Halısı

Yapmış olduğumuz araştırmada büyük bir çoğunluğunu Döşemealtı Halıları oluşturmaktadır. İncelenen 21 adet halının 10 adedi Döşemealtı halısıdır. Bu 10 adet Döşemealtı halısının 5 adedi Halelli, 2 adet Tutmaç Toplu, 1 adet Kocasulu, 1 adet Toplu ve 1 adet Dallı halılar araştırmada yer almaktadır.

Döşemealtı halılarında, halk arasında motife yanış, motifleri birbirinden ayıran kuşaklara da su denir. Halılar zemini süsleyen yanış (desen) adlarına göre

isimlendirilir. Dar şeritler bıçaklı su, tutmaç suyu ve deve yanışlarıyla süslenir. Geniş kenar suyuna koca su denir. Halının zemini dikdörtgen bir çerçeve ile kuşatılır. (Deniz ve Aydın, 2010: 426).

4.3.1. Halelli Halı

Yapılan araştırmada genellikle zemin renginde yeşil ve kırmızı renklerin kullanıldığı görülmüştür. Kenar suyu motiflerinde tutmaç, koca su, develi su; göbek kısmındaki motiflerde el, arap, dokuzlu top ve halelli kullanılmıştır. Halıların ebadı çeyrek, kelle ve seccadedir. En yaygın dokunan halılardandır.

Şekil 28: Katalog 9, Halelli, Halı Planı

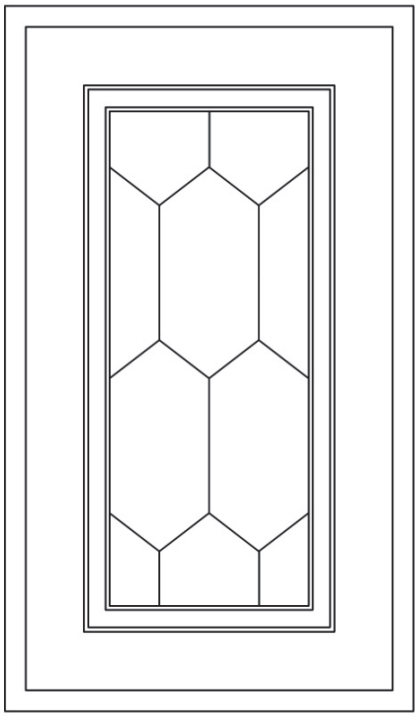

Kaynak: Elgün, 2019

Şekil 29: Katalog 6, Halelli, Halı Planı

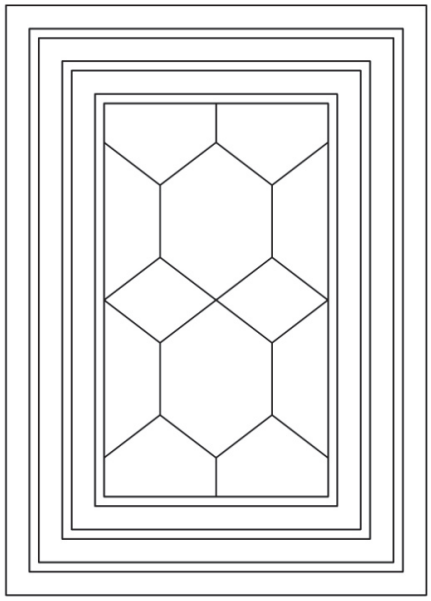

Kaynak: Elgün, 2019

Şekil 30: Katalog 3, Halelli, Halı Planı

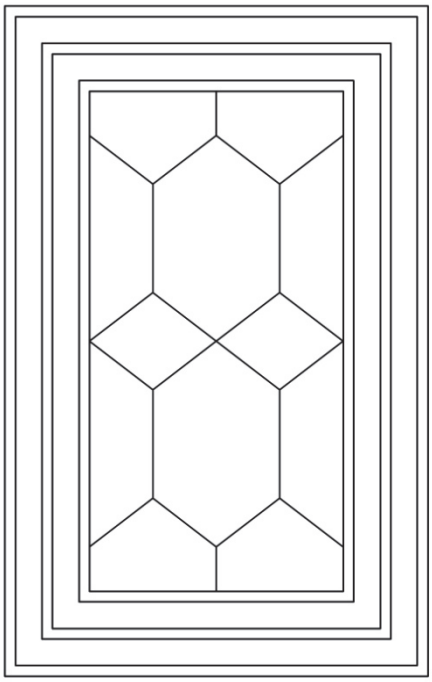

Kaynak: Elgün, 2019

Şekil 31: Katalog 5, Halelli, Halı Planı

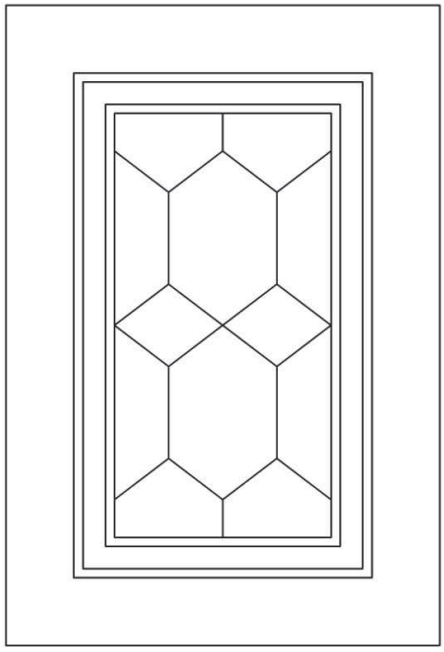

Kaynak: Elgün, 2019

Şekil 32:Katalog 10, Halelli, Halı Planı

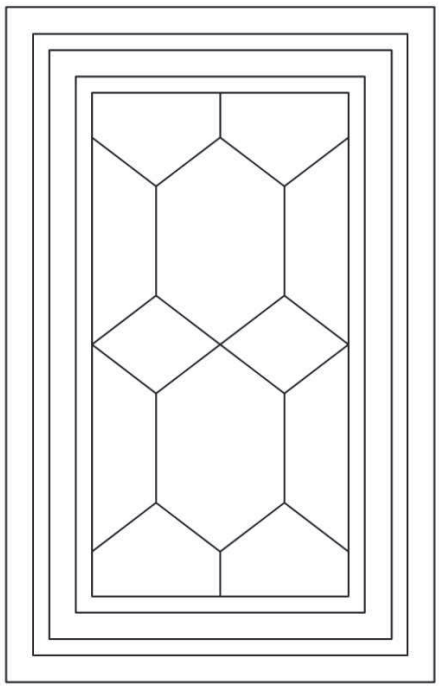

Kaynak: Elgün, 2019

4.3.2 Kocasulu Halı

Zeminde genellikle **ç**ivit mavisi ve kırmızı renk yaygındır. Araştırmada karşımıza çıkan 1 adet kocasulu halının zemin rengi kırmızıdır. En dışta bulunan 1. bordür tutmaç, 2. kalın bordür kocasulu, 3. ince bordür bulanık (suyolu), 4. ve son bordür göz motiflidir. Kenar suyu motifi olarak tutmaç, yantır, kocasu, şıngır, bulanık ve göz; göbek kısmında kocasu, kıvrım, dokuzlu top, ıbrık ve şıngır kullanılmıştır. Genellikle yolluk, divan halısı, seccade ve paspas olarak ebatlandırılır.

Şekil 33: Katalog 4, Kocasulu, Halı Planı

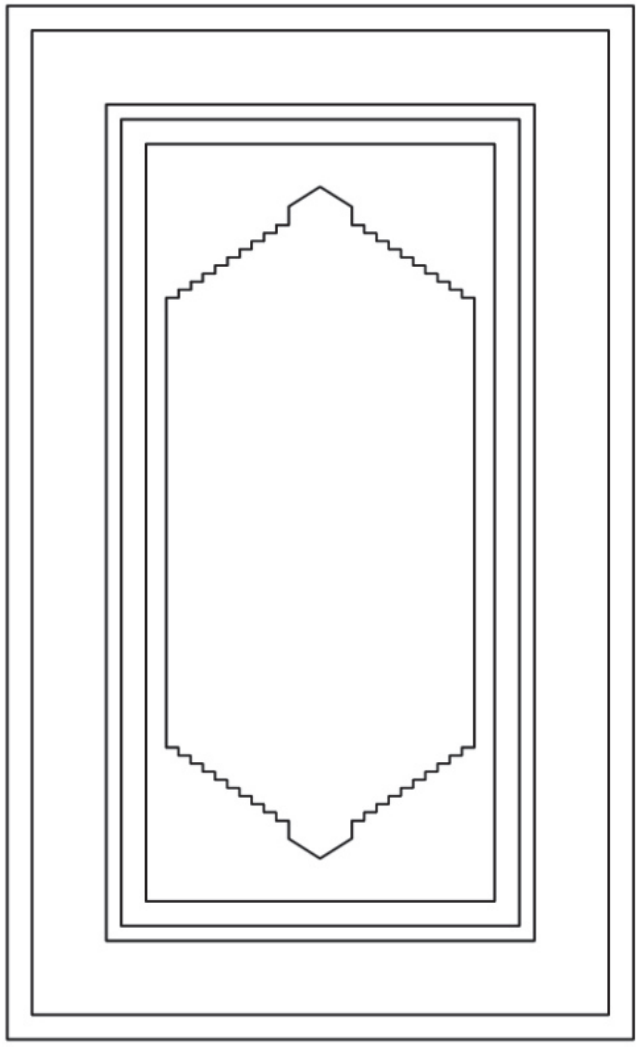

Kaynak: Elgün, 2019

4.3.3. Dallı Halı

Dallı halılarda genellikle zemin rengi olarak kırmızı ve çivit mavisi kullanılmaktadır. Araştırmada 1 adet dallı halı karşımıza çıkmaktadır. En dış 1. bordür tutmaç, 2. ince bordür ise halk arasında motor izi olarak bilinen motiflidir. Çift mihraplıdır. Mihrablar kıvrım (kurt ağzı, kurt izi, canavar ayağı) motifiyle meydana gelmiştir. Mihrabın dış kısımlarında heybe suyu motifi kullanılmıştır. İç kısmında yarısı yukarı, yarısı aşağı bakan dallar bulunmakta ve uçlarında yıldız motifi yer almaktadır. Zeminin ortasında dört köşeli, kıvrımlarla çevrili dolaşık top motifi görülmektedir.

Şekil 34: Katalog 7, Dallı, Halı Planı

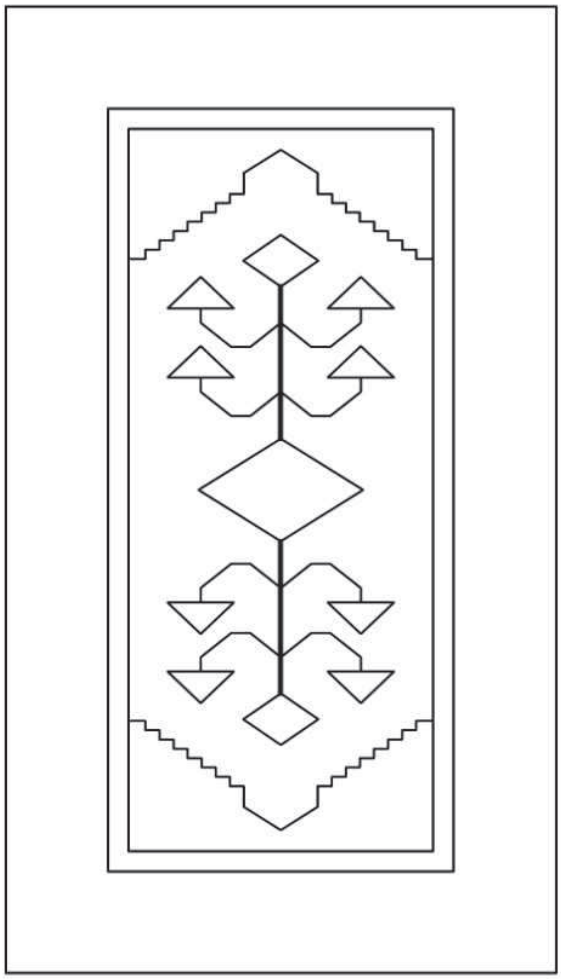

Kaynak: Elgün, 2019

4.3.4. Toplu Halı

Araştırmada 1 adet toplu halı bulunmaktadır. Halının zemin rengi kırmızıdır. Üç bordürlüdür. Dıştaki 1. bordür tutmaç, 2. geniş bordür kocasulu, 3. bordür çingilli su (halk arasında "Göynek yanışı") desenlidir. Çift mihraplıdır. Mihrabın köşelerinde heybe suyu motifi yer almaktadır. Zemin içinde dört köşeli, üç adet top motifi bulunmaktadır. Ortada dört adet koçboynuzu motifi mevcuttur.

Şekil 35: Katalog 8, Toplu, Halı Planı

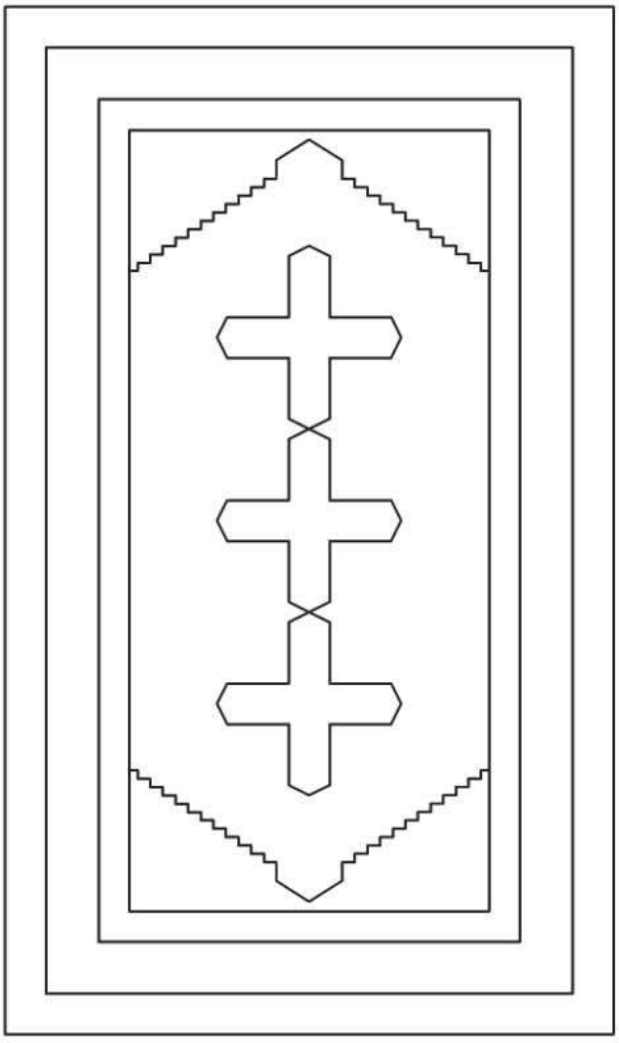

Kaynak: Elgün, 2019

4.3.5. Tutmaç Toplu Halı

Araştırmada 2 adet Tutmaç toplu halı bulunmaktadır. Halının zemin motifini, sekizgen içerisinde bulunan yıldızlar meydana getirmektedir.

Şekil 36: Katalog 2, Tutmaç Toplu, Halı Planı

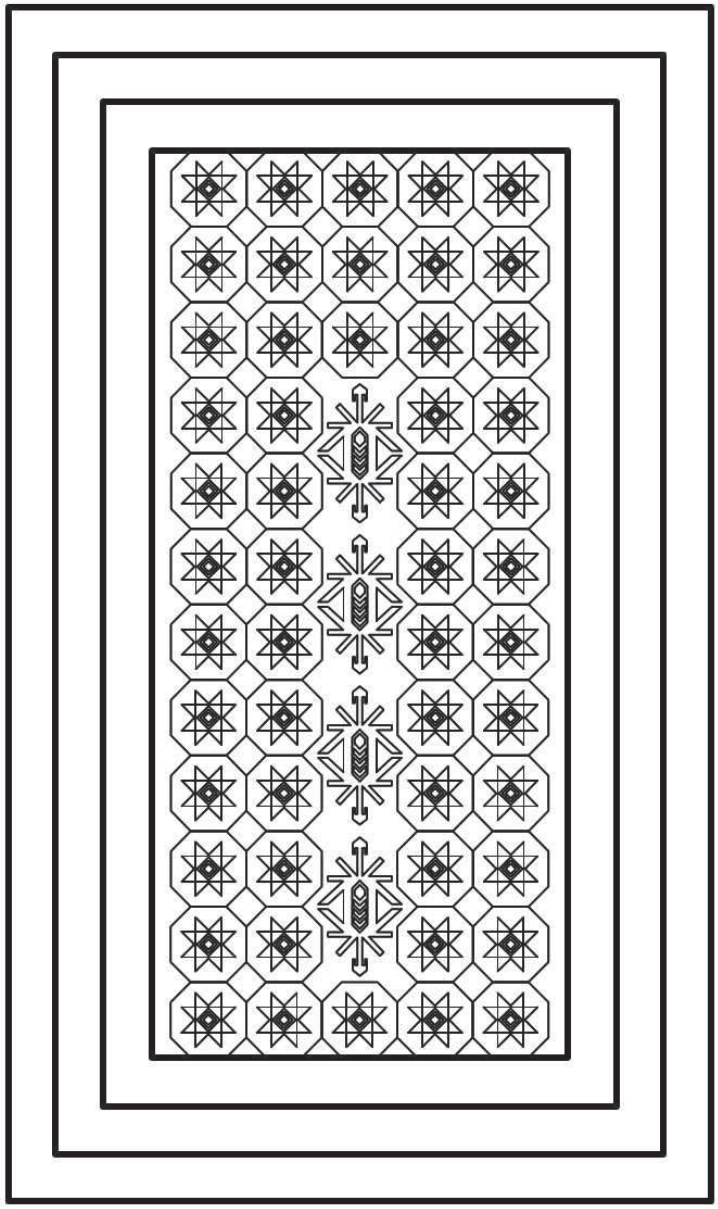

Kaynak: Elgün, 2019

Şekil 37: Katalog 1, Tutmaç Toplu, Halı Planı

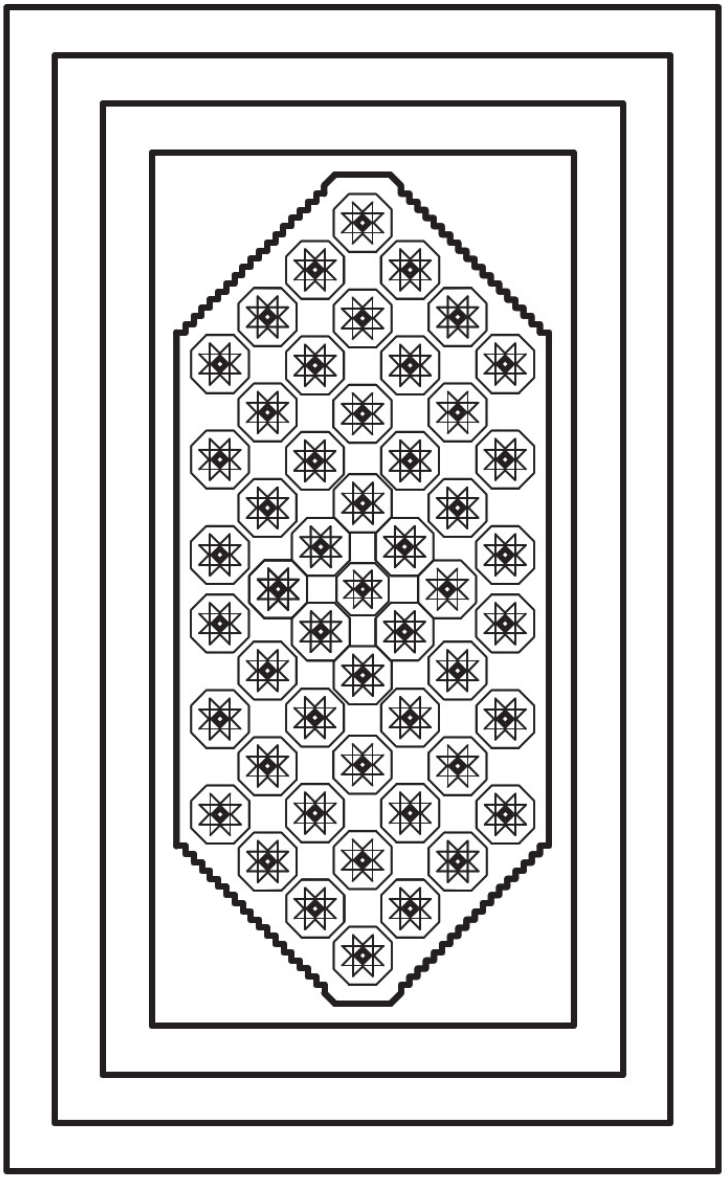

Kaynak: Elgün, 2019

4.3.6. Döşemealtı Halılarının Kenar Suları

Kocasu: Döşemealtı halılarının enli kenar süslemelerinde görülen koç boynuzu motifine denir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 178).

Şekil 38: Kocasu Motifi

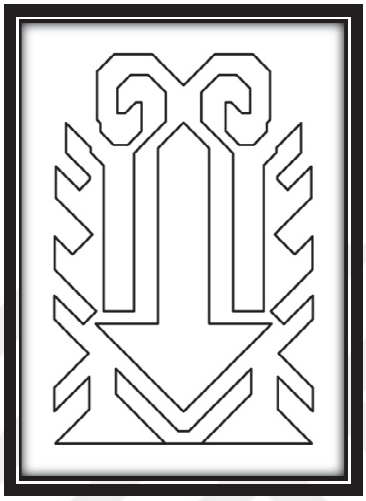

Kaynak : (Zaimoğlu ve Teker 2010: 178'deki çizimin üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Büyük Albay Suyu: Albay Suyu motifi 1960'lı yıllarda bir albayın yöreye getirip dokuttuğu bir halıdan yola çıkılarak bu adı almıştır (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 178).

Şekil 39: Büyük Albay Suyu

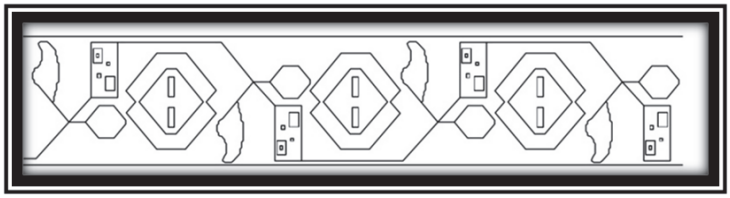

Kaynak: (Zaimoğlu ve Teker 2010: 178'deki çizimin üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Laleli Su: Yayvan ve stilize çiçeklerden meydana gelmiştir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 178).

Şekil 40: Laleli Su

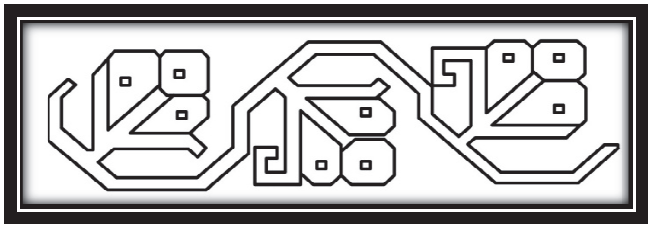

Kaynak: (Zaimoğlu ve Teker 2010: 178'deki çizimin üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Tutmaç Suyu: Eski halılarda enli, yeni halılarda dar bordür olarak kullanılmaktadır. Çok kullanılan ve kökü çok eskilere giden bir bordürdür. Verev koyun gözü dizileri arasına yerleştirilmiş iri, sekizgen, çiçek haline sokulmuş yıldızlardan ibarettir. Koyungözü dizilerine 'boncuk', yıldızlara 'tutmaç topu' ve köşelerdeki şekillere 'bıçak ucu' denilmektedir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 180).

Şekil 41: Tutmaç Suyu

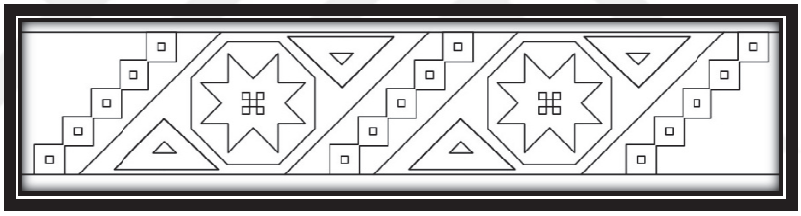

Kaynak: Elgün, 2019.

Çingilli Su (Aksu), (Göynek Yanışı) : İç bordürde kullanılmaktadır. Gömleklerin yaka ve etek uçlarına yapılan kanaviçe deseninden esinlenerek oluşturulmuş bir desendir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 178).

Şekil 42: Çingilli Su

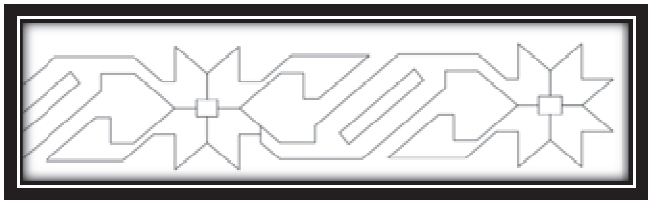

Kaynak: Elgün, 2019.

Mersin Yaprağı Suyu: Yaprak motiflerinden meydana gelen bir süslemedir. Yörede yetişen mersin ağacı yapraklarına benzetilmektedir. Detaylı bir şekilde işlenmektedir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 180).

Şekil 43: Mersin Yaprağı Suyu

Kaynak: Elgün, 2019.

Deve Suyu: Döşemealtı'nın en eski ve köklü bordürüdür. Motif ilk bakışta kuş tesiri bırakmakta fakat köylülerce deveden esinlenerek meydana getirildiği söylenilmektedir. Karşılıklı iki devenin alt ve üste yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu iki deve arasındaki çalı ile tamamlanan motife halk arasında " çalı yiyen deve" de denilmektedir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 180).

Şekil 44: Deve Suyu

Kaynak: Elgün, 2019.

Motor İzi Suyu: Birbirine paralel, verev kısa hatlardan meydana gelmekte, gerçekten de motorlu bir vasıta lastiğinin bıraktığı izi andırmaktadır. (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 179).

Şekil 45: Motor İzi Suyu

Kaynak: (Zaimoğlu ve Teker 2010: 179'deki çizimin üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Küçük Albay Suyu: Bir ters bir düz yerleştirilmiş geometrik desenler arasındaki iri stilize çiçek, küçük üçgen dolgular ve geometrik şekillerden meydana gelen bir süslemedir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 179).

Şekil 46: Küçük Albay Suyu

Kaynak: (Zaimoğlu ve Teker 2010: 179'deki çizimin üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Nacaklı Su: Elibelinde motifine benzeyen bir süslemedir. Görünüm olarak üçgeni tamamlayan bir şekli vardır. Düz ve ters yerleştirilmek suretiyle bordürü meydana getirir (Zaimoğlu ve Teker, 2010: 180).

Şekil 47: Nacaklı Su

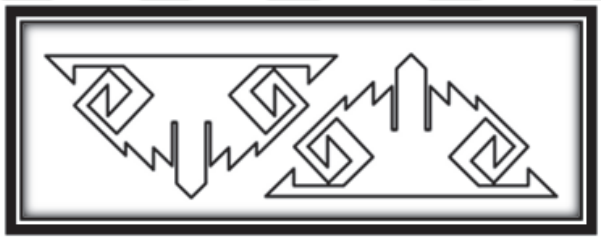

Kaynak: (Zaimoğlu ve Teker 2010: 181'deki çizimin üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Kedi İzi : Döşemealtı halılarının kenar suyunda kullanılır. Kedi izine benzetilir.

Şekil 48: Kedi İzi Suyu

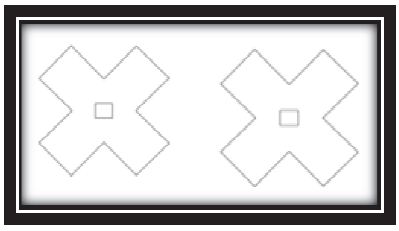

Kaynak: Elgün, 2019.

S' li su: Döşemealtı halılarının kenar suyunda kullanılır.

Şekil 49: S' li Su

Kaynak: Elgün, 2019.

Su yolu - Bulanık (Sığır sidiği): Bu motif Bergama ve Yunddağ yöresinde kadın kaşı, Sındırgı-Yağcıbedir Halılarında, şeker, gayma, Sivas ve Yörük dokumalarında sığır sidiği diye bilinir (Kaynar, 2016: 79).

Şekil 50: Su yolu-Bulanık (sığır sidiği)

Kaynak: Elgün, 2019.

Döşemealtı halılarında kullanılan motifler Arap (çırakman), el, şıngır, heybe suyu, bıçak ucu, tutmaç, top, mektup, mersin yaprağı topu, çetene, çingilli, yastık yanışı, aklı su, böcü (koyun gözü) dür. Bu halılarda halelli, toplu, dallı, akrepli, dallı-akrepli, Mihraplı (camili) ve kocasulu olmak üzere yedi farklı göbek deseni bulunmaktadır. Kullanılan renkler kırmızı, mavi, lacivert, yeşil ve beyaz, günümüz örneklerinde ise al (kırmızı), bordo, yeşil, siyah, koyu ve açık mavi ile doğal sarı hakimdir. Kullanılan motifler aşağıda verilmiştir.

4.3.7. Döşemealtı Halılarının Motifleri

Şekil 51: Arap Motifi

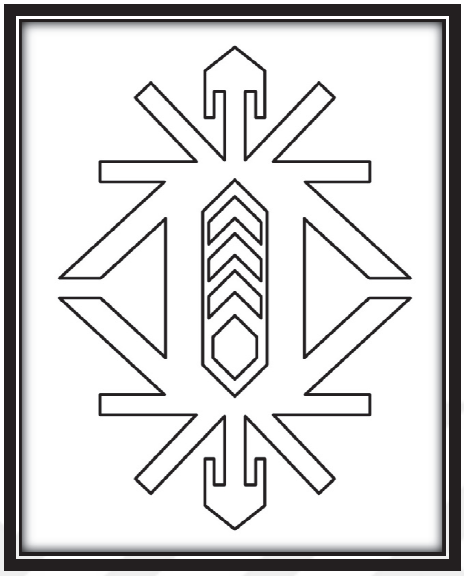

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 52: Dolaşık Top

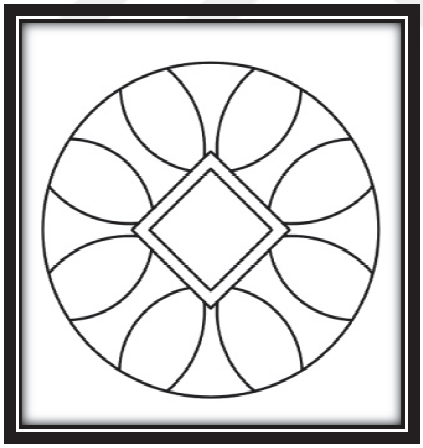

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 53: El Motifi

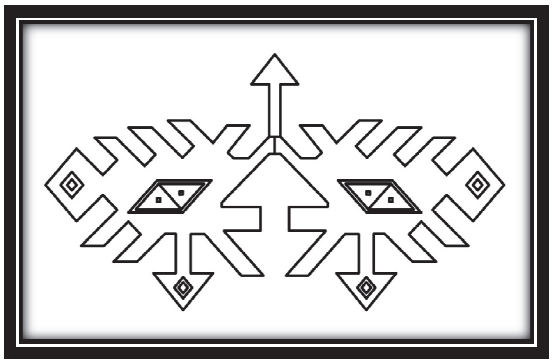

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 54: Bıçak-Ambarlı Motifi

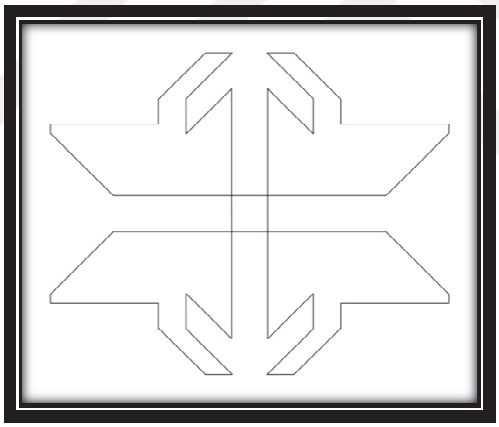

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 55: Şıngır Motifi

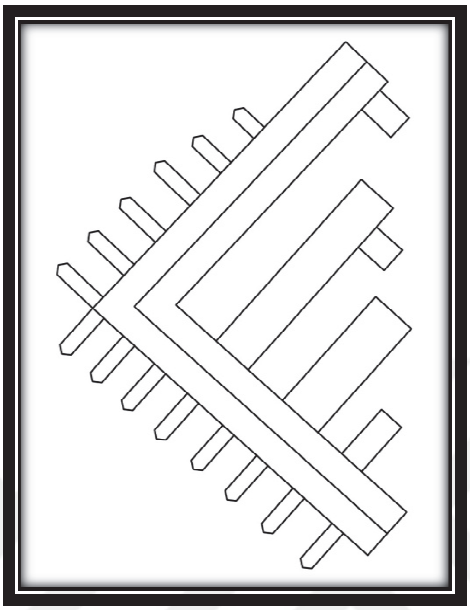

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 56: Yantır Motifi

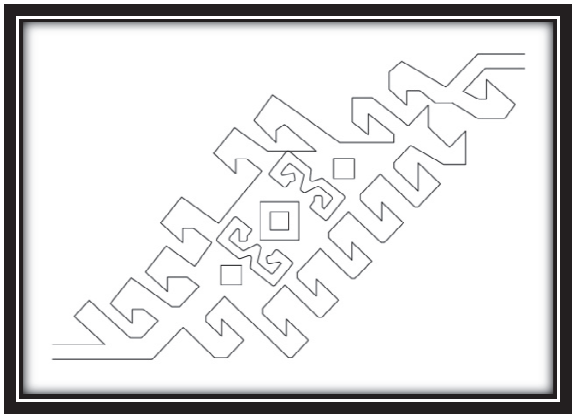

Kaynak: Elgün, 2019.

4.4. Bergama (İzmir) Halısı

Çalışmaya dahil edilen 21 halıdan 2 adedi Bergama halısıdır. Bergama halıları geometrik şekillidir ve çoğunlukla zeminde büyük kareler, karelerin ortasında sekizgen ve altıgenler, köşelerde üçgenler görülür. Ayrıca bu halılarda çengellerin bulunuşu da karakteristiktir (Aytaç, 1982: 108-109).

Bergama yöresinde halı desenine nağış veya nanış (nakış) denir. Kozak yöresinde bir halıda, dıştan içe doğru kilimlik, gıyı suyu (dar su), ak su (geniş su) ve orta yeri (zemin) bölümleri yer alır. Her biri farklı desenlerle süslenir. Halk arasında musga (muska) denilen süsleme mihrap yönünü gösterir. Aynı zamanda nazar, uğur işareti ve yöre halılarının damgası (im) sayılır. Gıyı suyu diye anılan dar su genellikle leblebi, sıçan dişi, gobak, gübecik, goza, kadın kaşı, yanca, çaçaron, kürekli su desenleri ile süslenir. Göbecik diye anılan göbek şekilli süslemeler geometrik karakterlidir. Yanca motifi iki tarafı çengel şekilli bir süslemedir. Kürekli su deseni ise ok şekilli, küfi yazıyı andıran bir süslemedir. Çaçaron su küçük çiçeklerin bir ters bir düz yerleştirilmesi ile meydana gelir (Deniz, 1997: 22).

Şekil 57: Katalog 14: Kız Bergama halı planı

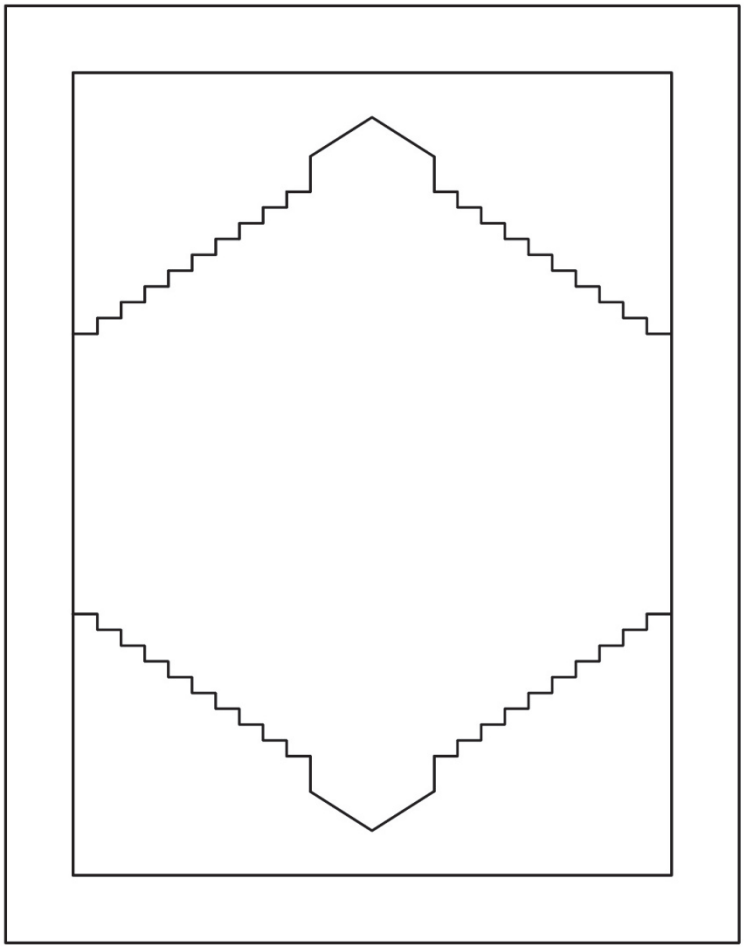

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 58: Katalog 15, Bergama halı planı

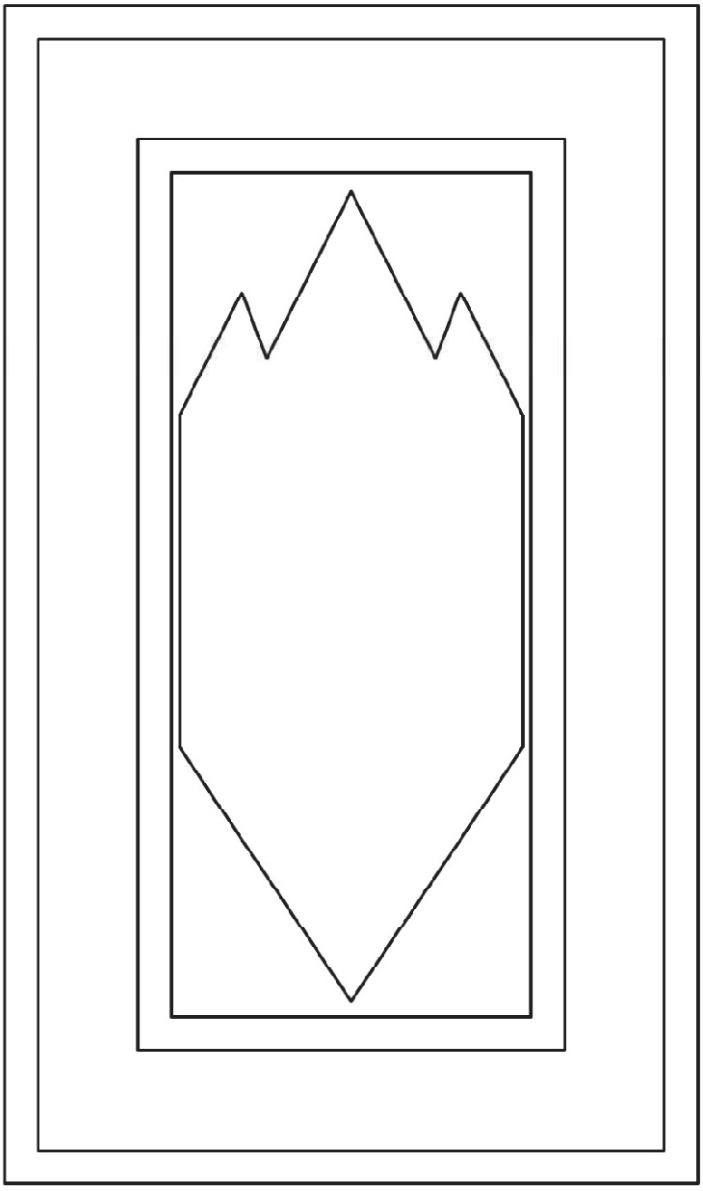

Kaynak: Elgün, 2019.

4.4.1. Bergama Halı Motifleri

Şekil 59: Katalog 14, Kız Bergama, orta zemin motifi

Kaynak: (Karavar, 2007: 52'deki çizim üzerinden işlenmiştir), Elgün, 2019.

Şekil 60: Katalog 14, Kız Bergama, orta zemin motifi

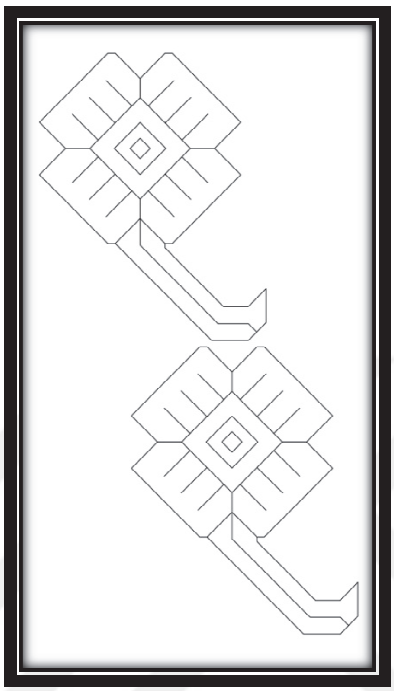

Kaynak: (Karavar, 2007: 50'deki çizim üzerinden işlenmiştir), Elgün, 2019.

Şekil 61: Katalog 14,Bordür motifi

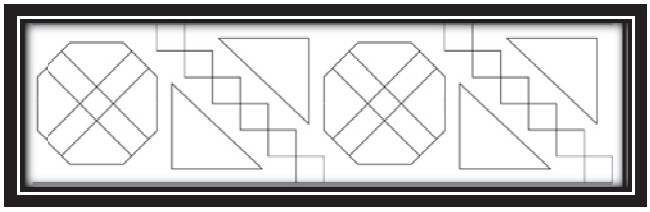

Kaynak: (Karavar, 2007: 62'deki çizim üzerinden işlenmiştir), Elgün, 2019.

Şekil 62: Katalog 14, Kız Bergama, Sedef Motifi

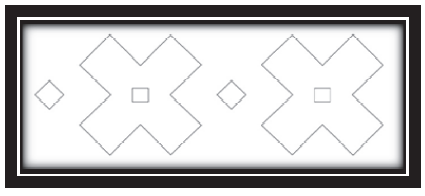

Kaynak: (Karavar, 2007: 64'deki çizim üzerinden işlenmiştir), Elgün, 2019.

Şekil 63: Katalog 14, Kız Bergama

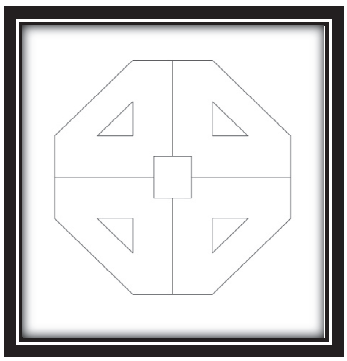

Kaynak: (Karavar, 2007: 39'deki çizim üzerinden işlenmiştir), Elgün, 2019.

Şekil 64: Katalog 14, Kız Bergama

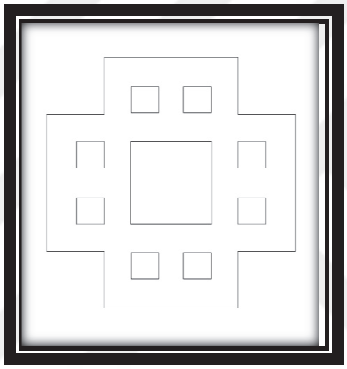

Kaynak: (Karavar, 2007: 40'deki çizim üzerinden işlenmiştir), Elgün, 2019.

Şekil 65: Katalog 14, Kız Bergama

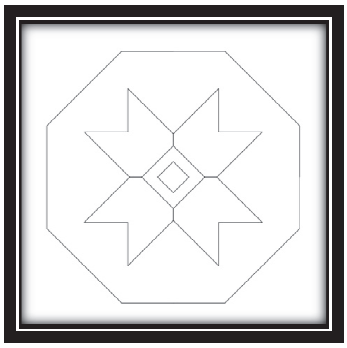

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 66: Katalog 14, Kız Bergama

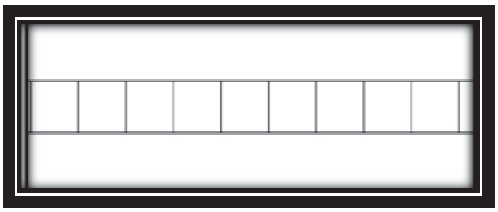

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 67: Katalog 14, Kız Bergama halılarında elma motifi

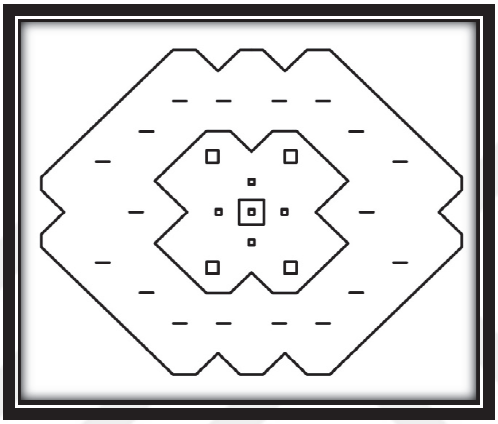

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 68: Katalog 14, Kız Bergama halı motifi

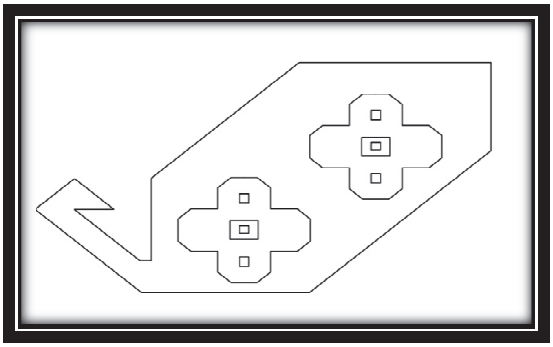

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 69: Katalog 14, Kız Bergama halı motifi

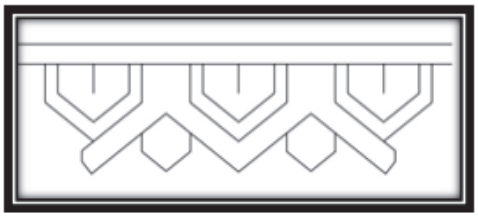

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 70: Katalog 14, Kız Bergama, köşe motifi

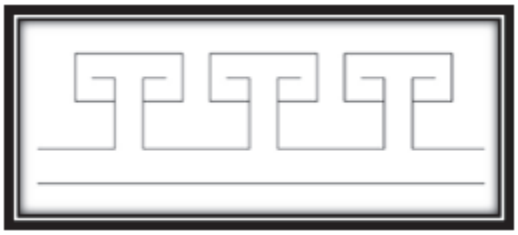

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 71: Katalog 15, Bergama dar bordür

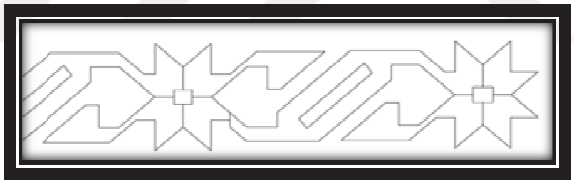

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 72: Katalog 15, Bergama geniş bordür motifi

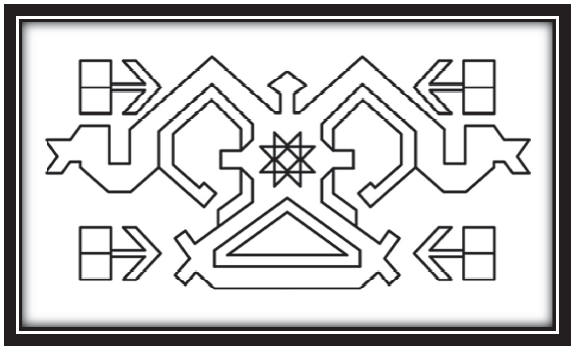

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 73: Katalog 15, Bergama orta göbek motifi

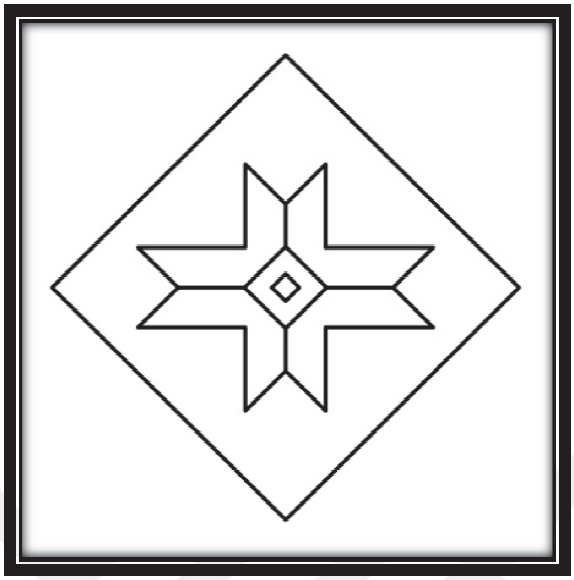

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 74: Katalog 15, Bergama, zemin motifi.

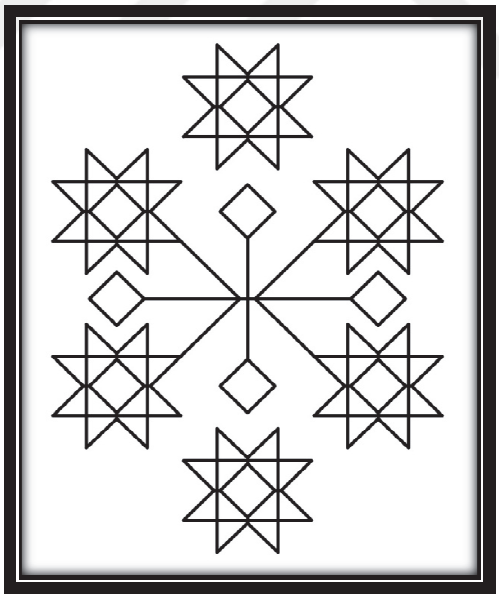

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 75: Kozak - Bergama yöresi halılarında, dar kenar (gıyı suyu) süslemesi, a) sıçan dişi, b) goz içi (ceviz içi), c) sıçan dişi (kemik), d) kürekli su, e) kayma direk, f) yeşil su, g) gelebere (varan-gelen) başlı su, h) kadın kaşı, y) tarak, i) çaçaron su motifi,

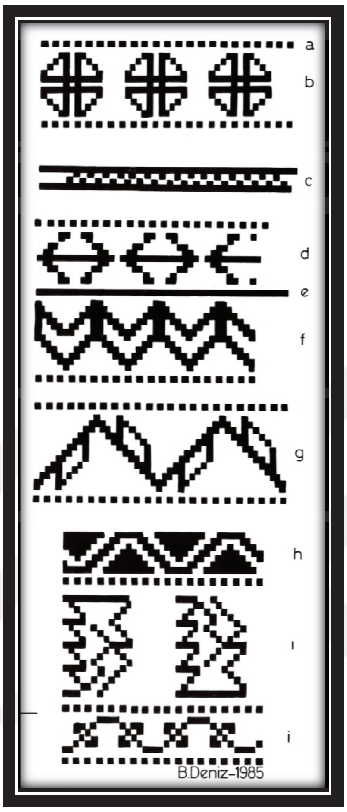

Kaynak: Deniz, 1997: 23.

4.5. Mucur (Kırşehir) Halısı

İncelenen halılarda 2 aded Mucur (Kırşehir) halısı bulunmaktadır. Orta Anadolu'da Kırşehir'in seccadeleri, iki veya üç konturlu mihrapları ile oldukça tanınmıştır. En çok kullanılan renkler kırmızı, mavi, yeşil ve kremdir. Kırşehir'in kazası Mucur seccadeleri de Kırşehir seccadelerine çok benzer, bunlarda mor renk de kullanılmıştır (Aslanapa, 2011: 357).

Mucur halılarının eski örnekler kırmızı, kahverengi, mavi, lacivert, yeşil, beyaz ve sarı renkler ile karakteristiktir. Halılarda, halkın deyimi ile, "dar kenar, enli kenar, sandık, göbek ve köşe" bölümleri yer alır. Halıların dar kenarları, çatık kaş, zikzaklı su adı verilen, bitki desenleri ve bir ters bir düz yerleştirilmiş geometrik motiflerle süslenir. Geniş bordür, bir ters bir düz yerleştirilmiş çiçeklerden meydana

gelmektedir. Halının zemininde tek veya çift yönlü bir mihrap bulunur. Mihrabın kenarları, Tilif denilen, farklı renkli birkaç şeritle çevrilir. Mihrabın altında ve üstünde, halkın sandık dediği dikdörtgen çerçeveler bulunur. Sandık bölümü Ejder figürü, hava başı, arap eli motifi ve balık benzeri desenlerle doldurulur. Halının zemini, güllü top ve müftü topu diye bilinen iki ayrı örnek ile bezenir. Halı zemininde, bu desenlerin dışında, insan ve hayvan figürleriyle, kandil, yazı ve manzara tasvirleri de bulunur. İnsan figürü başı alev halesi ile çevrili, elibelinde motifi şeklinde işlenir. Hayvan figürleri arasında ejder, aslan, koyun, kedi, kuş, kartal, tavuk ve sinek görülür. Kandil deseni seccade ve sedir halılarında işlenir (Deniz, 2000: 135).

Şekil 76: Katalog 20, Mucur (Kırşehir) Halı Planı

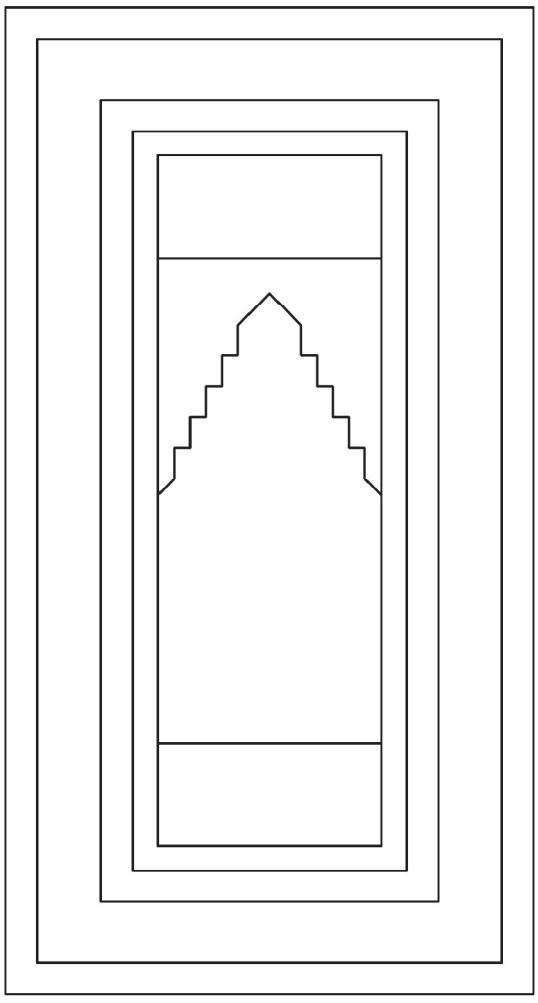

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 77: Katalog 21, Mucur (Kırşehir) Halı Planı

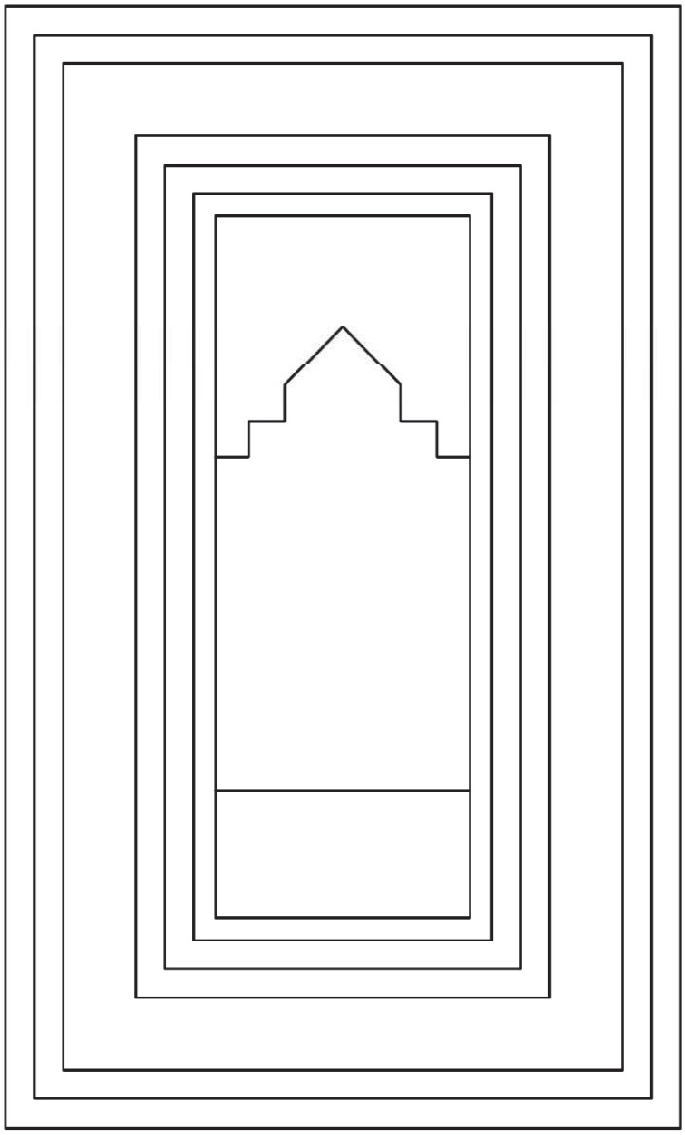

Kaynak: Elgün, 2019.

4.5.1. Mucur (Kırşehir) Halı Motifleri

Şekil 78: Katalog 20, 21 geniş bordür motifi

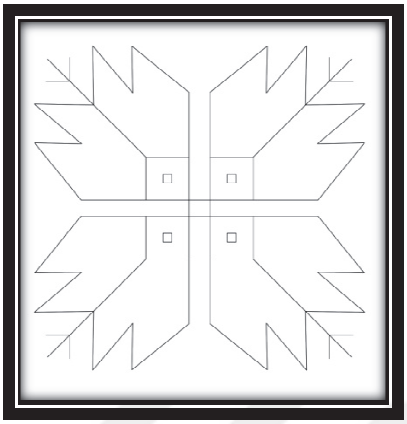

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 79: Katalog 20, dar bordür motifi

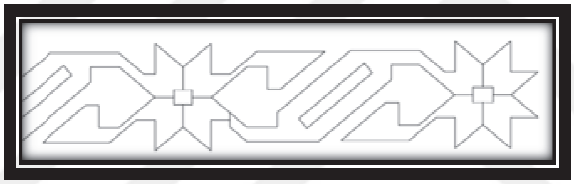

Kaynak: (Türk El Dokuması Halılar, No: 3, 0211 Üzerinden İşlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 80: Katalog 20 dar bordür motifi

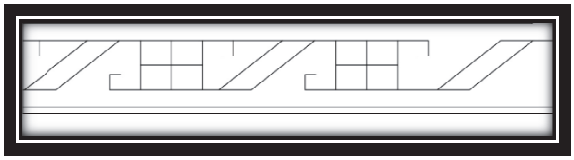

Kaynak: (Türk El Dokuması Halılar, No: 3, 0265 Üzerinden İşlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 81: Katalog 20, dış dar bordür motifi

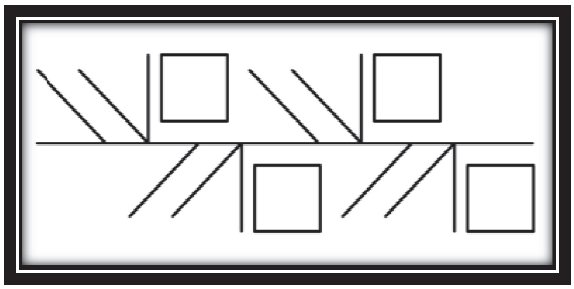

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 82: Katalog 21 dar bordür motifi

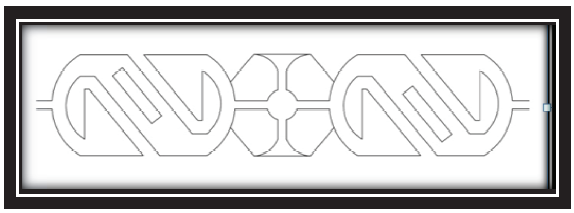

Kaynak: (Karaçay, 2011: 208 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 83: Katalog 21 dar bordür motifi

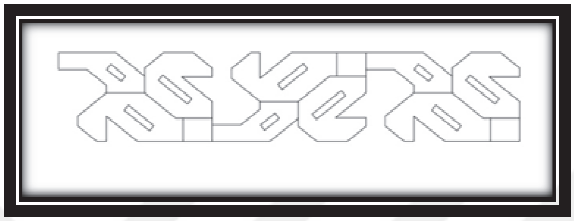

Kaynak: (Türk El Dokuması Halılar, No: 3, 0211 Üzerinden İşlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 84: Katalog 20, sandık motifi

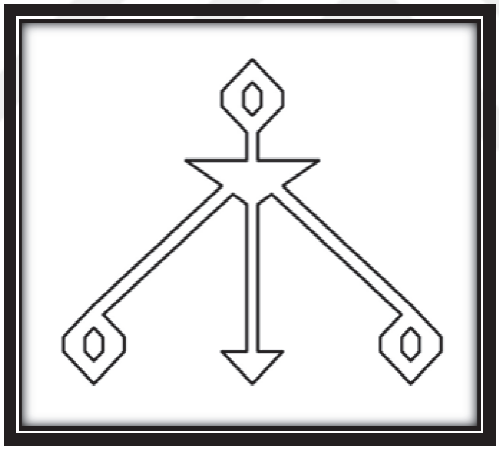

Kaynak: Elgün, 2019.

4.6. Ladik (Konya) Halısı

İncelenen halıların 2 adedi Ladik halısıdır. Kendine has özellikleriyle tanınmış olan Lâdik halısı, aynı zamanda kalitesiyle de ünlüdür. Lâdik halılarında kullanılan renkler beyaz, kırmızı, lacivert, koyu pembe, açık pembe, koyu yeşil, açık yeşil, sarı, bej, kahverengi, siyah, açık mavi ve koyu mavidir. Her bir modelin ayrı ayrı isimleri vardır. En yaygın modeller şunlardır: "Yıldız boş göbek", "Yıldız dolu göbek", "Osmanlı", "Lâleli", "Madalyon", "Papatya göbek", "Çamlı dolu göbek", "Çamlı

boş Göbek", "Rum mezarı", "Köşe göbek", "Vazolu", "Bindallı" "Serpme", "Küpeli", "Ceylanlı" ve "Hereke" dir (Karadoğan, 2014: 251, 252).

Ladik seccadeleri ya tek mihraplı ya da üç mihraplıdır. Bu örneklerde mihrap kemeri ya doğrudan zemine oturtulmuş ya da sütuncelerle (direklerle) taşınmaktadır. Üç mihraplı örneklerde ortadaki mihrap daha geniş ve yüksektir. Kemerlerin üzeri alemlidir. Kemerin üzerindeki boşlukta yörede kirman ya da şapla adı verilen motif ile simetrik ibrik motifi görülür. Bu motif Ladik halılarının karakteristiğidir. Zemin genellikle üç bordürle kuşatılmıştır. Geniş bordür ortada yer almaktadır. Dar kuşaklarda kırık dal ve çiçekler, zikzak, zencerek yer alırken, geniş bordürde yörede top lale (açmamış lale) ve açmış lale motifleri alternatifli olarak dizilmiştir. Bazı yayınlarda top lale motifine Ladik gülü denilmektedir. Ladik halı örneklerinde karanfil veya sümbül motifleri ile de karşılaşılmaktadır. Sedire veya yere yan yana serilen bu halılar göbeklerindeki süslemelerden dolayı tepsi-zini göbek, vazolu, yıldız göbek, ceylanlı, kirmanlı, mihraplı, İsfahan ve benzeri adlarla anılmaktadır. Göbekler sekizgen, oval, yıldız vb. madalyon biçimlidir (Karpuz, 2012: 65, 67).

19. yüzyıl'dan itibaren seccade tiplerinin yanısıra, bugün halk arasında çift halı veya köy halısı diye isimlendirilen halılar ortaya çıkar. Yüzyılın sonlarında yeşil renkler çoğalır. Ladik gülü desenleri değişmemekle birlikte, mihrabın altında veya üzerinde yer alan sümbül desenlerinin sayısı azalır. Mihrap formu değişmeye başlar (Deniz, 2000: 129, 130).

Şekil 85: Katalog 16, Ladik (Konya) Halı Planı

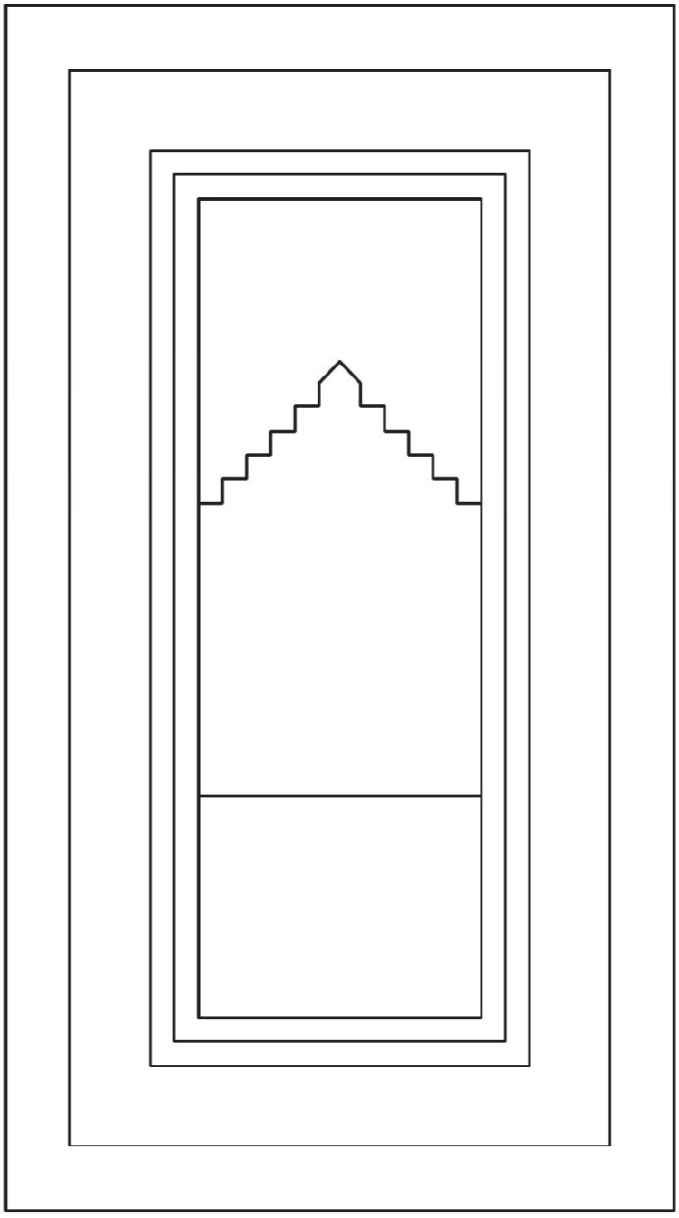

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 86: Katalog 17, Ladik (Konya) Halı Planı

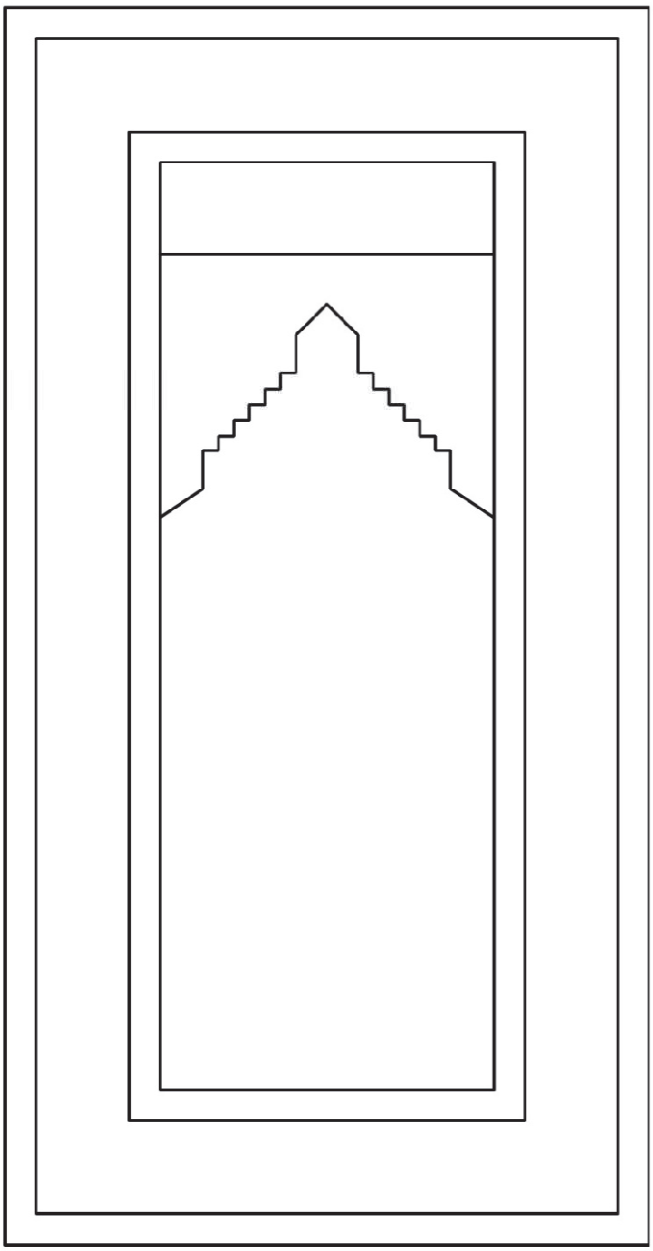

Kaynak: Elgün, 2019.

4.6.1. Ladik (Konya) Halı Motifleri

Şekil 87: Katalog 16, dar bordür motifi

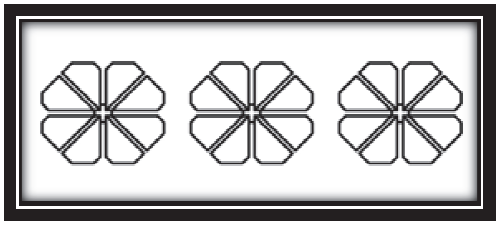

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 88: Katalog 16, dış dar ve geniş bordür motifi

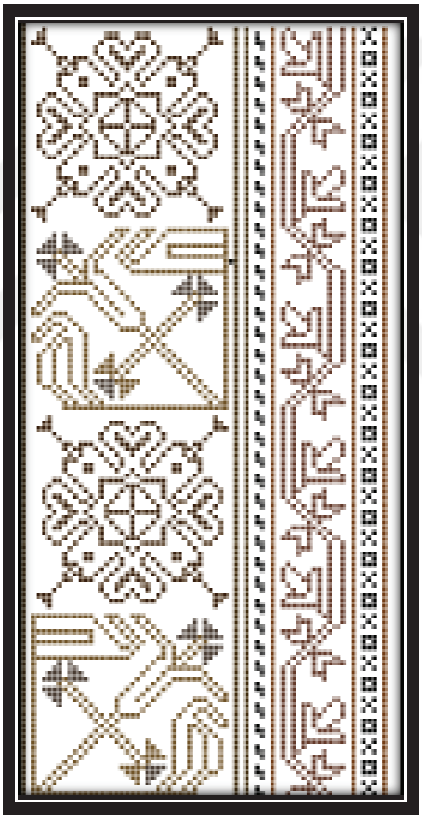

Kaynak: Kaymak, 2012: 31.

Şekil 89: Katalog 16, dar bordür motifi

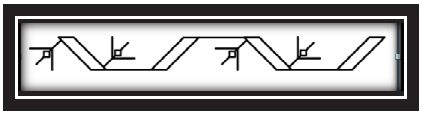

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 90: Katalog 16 ve 17, mihrap kenar motifi

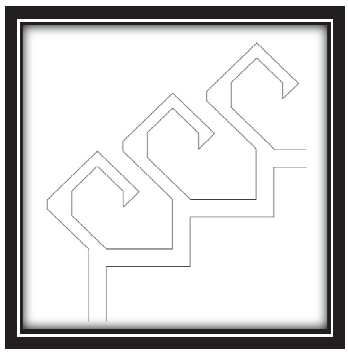

Kaynak: (Kaymak, 2012: 56 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 91: Katalog 16 ve 17, zemin sandık motifi

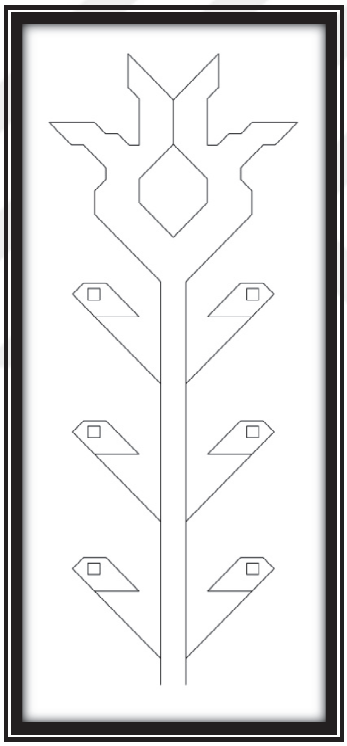

Kaynak: (Kaymak, 2012: 56 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 92: Katalog 16, ıbrık, zemin motifi

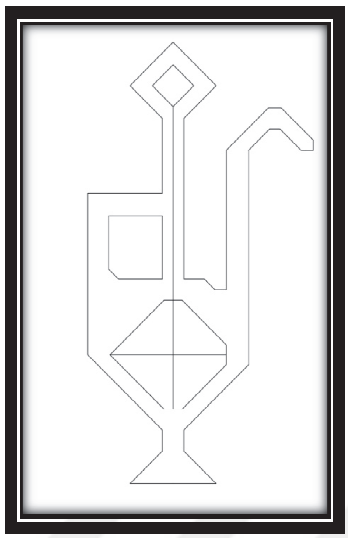

Kaynak: (Kaymak, 2012: 56 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 93: Katalog 16, zemin motifi

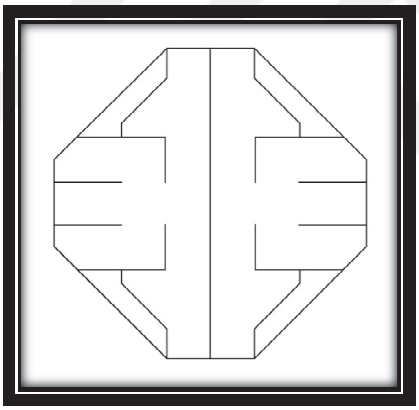

Kaynak: (Kaymak, 2012: 56 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 94: Katalog 16, zemin motifi

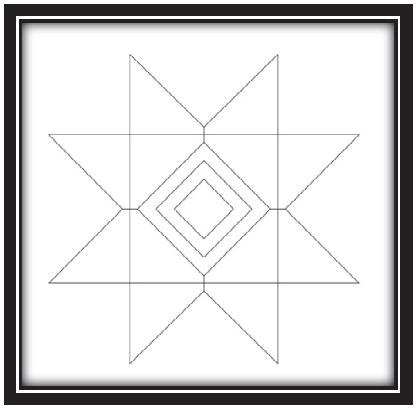

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 95: Katalog 16, mihrap köşe motifi

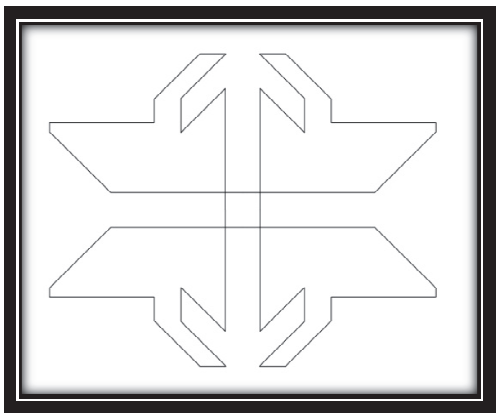

Kaynak: (Kaymak, 2012: 166 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 96: Katalog 16, dar bordür

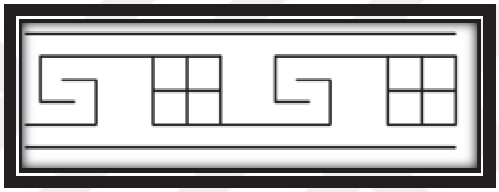

Kaynak: (Kaymak, 2012: 79 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 97: Katalog 16, mihrap köşe motifi

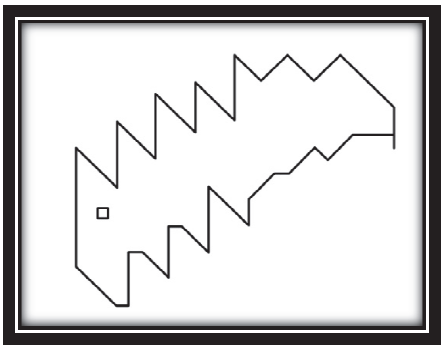

Kaynak: (Kaymak, 2012: 192 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 98: Katalog 16, mihrap köşe motifi

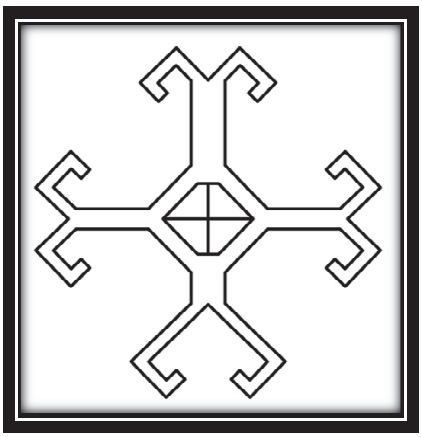

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 99: Katalog 17, geniş bordür motifi

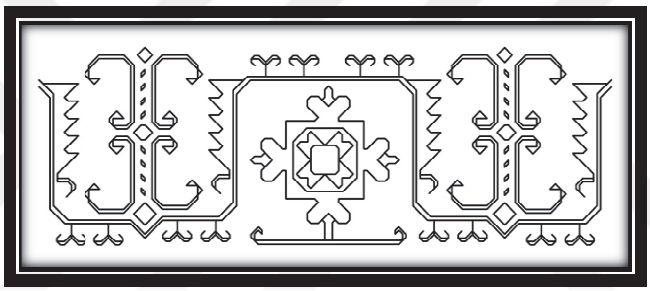

Kaynak: (Kaymak, 2012: 183 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

4.7. Uşak Halısı

İncelenen halılarda 1 adet Uşak halısı bulunmaktadır. Uşak halılarında en çok kullanılan renkler, kırmızı, lacivert, sarı, mavi ve siyahtır. “Madalyonlu Uşak, Yıldızlı Uşak, Kuşlu Uşak, ve Post Motifli Uşak" halılarından başka, madalyonların yaprak şeklinde sıralanmasıyla "yaprak" veya "Uşak yaprak" halısı vardır. Adı yaprak olmakla beraber desenlerinde yaprak yoktur. Bütün motifler geometriktir (Aytaç, 1982: 107, 108).

Uşak Halıları yün malzemeyle ve Türk düğüm tekniğiyle dokunmuştur. Motifleri bakımından Madalyonlu (sofra) Uşak Halıları ve Yıldızlı Uşak Halıları adıyla iki gruba ayrılırlar. Madalyonlu Uşak Halılarında Anadolu-Türk Halı Sanatı Tarihinde ilk kez göbek-madalyon (sofra) deseni kullanılmıştır. Yıldızlı Uşak Halıları 16. yüzyıl ortalarında başlayan gelişimi yaklaşık 18. yüzyıla kadar devam

etmiştir. Bu halılar, sekiz kollu yıldız şekilli küçük bir göbek (sofra) ve bu göbeğin (sofra) altında ve üzerinde bulunan kaydırılmış eksenler halindeki, yıldıza benzeyen, eşkenar dörtgen şekilli motiflerle karakteristiktir. Kenar sularında ise madalyonlu Uşak halılarının kenar suyuna benzeyen bitki süslemeleri yer alır. 17. yüzyıl'dan itibaren desenlerinde bozulmalar başlar, yüzyılın sonlarında ise yıldızların çevresini saç örgüsü tipinde süslemeler kaplar. 18. yüzyıl'dan itibaren de başka şekillere bürünür. 17. yüzyıl içinde Uşak'ta ejderli halılar adıyla tanınan yeni bir halı grubu daha ortaya çıkar. Halı zemini karelere veya eşkenar dörtgenlere bölünür. Bunların da içleri bulut (Çin bulutu) motifleriyle süslenir. Karelerin köşeleri veya eşkenar dörtgenlerin kenarları bulut motifleriyle doldurulur. Kenar suları ise yine bulut motifleriyle bezenir (Deniz, 2005: 87).

Yıldızlı Uşak halıları sayıca daha küçük bir tip olup sekiz kollu yıldızlarla küçük baklava biçimindeki madalyonların kaydırılmış eksenler üzerinde alternatif sıralanmasını gösterir. Bazen zemin mavi, madalyonlar kırmızı renkte olabilir. Madalyonların içi sarı ve kırmızı palmet ve çifte rumilerle dolgulanmış, zemin köşeli dallar ve çok renkli çiçeklerle bezenmiştir (MEGEP, 2012: 4).

Şekil 100: Katalog 12, Uşak (Madalyonlu) Halı Planı benzeri, 16. yüzyıl

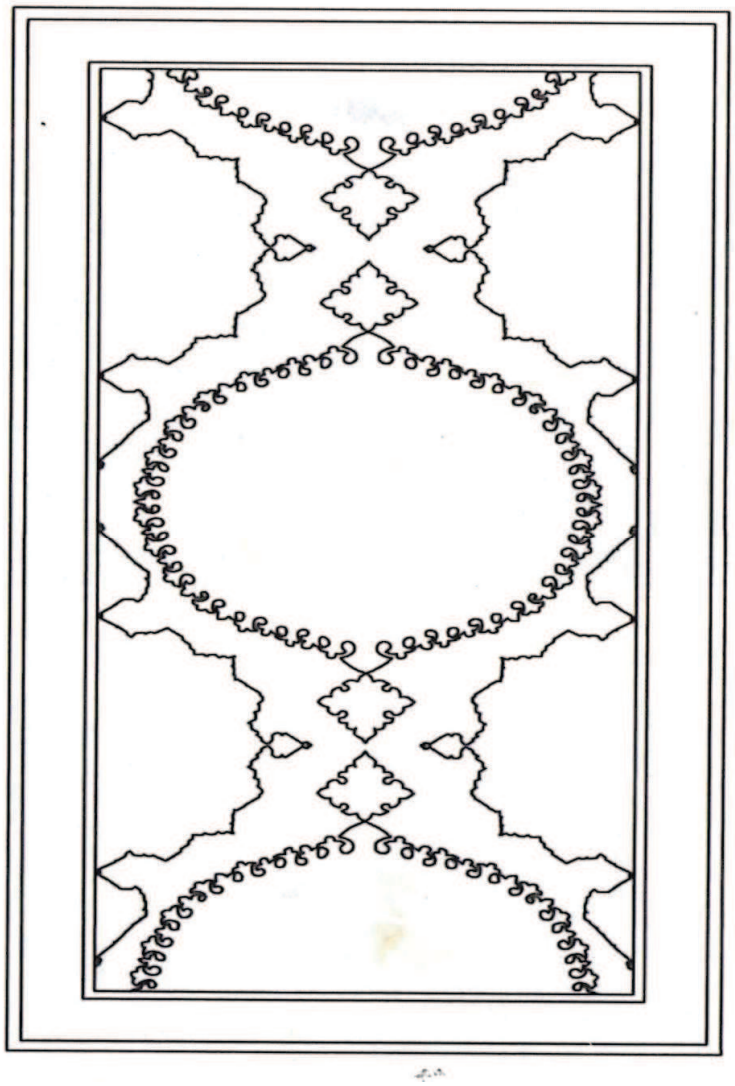

Kaynak: Özkavruk ve İleri, 2012: 90.

4.7.1. Uşak Halısı Motifleri

Şekil 101: Katalog 12, Uşak halısı Madalyon benzeri

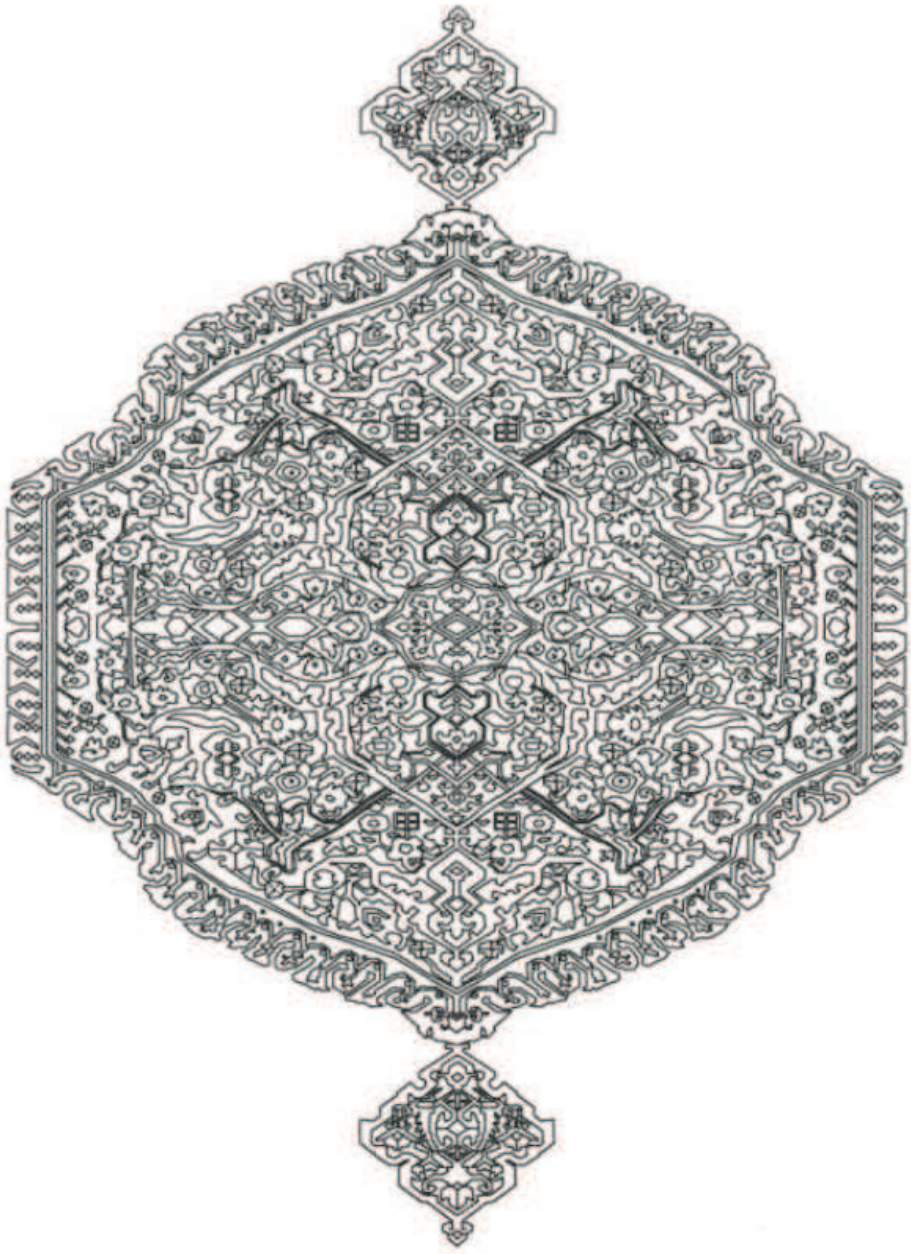

Kaynak: İleri, 2010: 104.

Şekil 102: Katalog 12, Uşak halısı, bordür benzeri

Kaynak: İleri, 2010: 104.

4.8. Kula (Manisa) Halısı

İncelenen halılarda 1 adet Kula halısı bulunmaktadır. Kula halıları "saray halıları" grubundandır. Genellikle seccade tipindedir. Bu seccadelerde mihraplar, düz veya üçgen şeklindedir. Bordürleri ince şeritlerle doludur. Çok geniş bordürlü olanları da görülür. Bunlarda sarı, mavi, kırmızı renkler çok kullanılmıştır. Kula halılarının "Kömürcü Kula", "Gemili Kula" gibi türleri vardır (Aytaç, 1982: 109).

Kula halılarının en dışında yer alan dar sulara dolangeç denir. Zikzak şekilli desenlerle süslenir. Bu desenlere halk arasında sıçan dişi de denir. Dolangeç bölümünden sonra yer alan dar şeritlere etlik adı verilir. İki etlik arasındaki geniş bordüre su adı verilir. Bu bölüm, halk arasında merak gubadan (merak kabartan - meraklandıran) ve büyük etlik, zeminin rengine göre de sarı sulu, gara (siyah) sulu, safirol (lacivert), kürümüş gibi isimlerle adlandırılır. Desenlerinde Hacı Recep suyu, Bergama motifi, lale ve deve figürü görülür. Halının kısa kenarlarındaki dikdörtgen çerçevelere ayetlik denir. İçi yazı, Kuran'dan alınmış ayetler ve çiçeklerle süslenir. Halıda, zeminini çeviren su ile zemin arasında kalan köşeye bucak denir. Mihraplı örneklerde Mihrap çift yönlüdür. Bu durumda zeminde, halkın göbek dediği, eşkenar dörtgen şekilli motifler ya da madalyon yer alır. Madalyona da göl (göbek) denir. (Deniz: 2000: 109).

Şekil 103: Katalog 11, Kula (Manisa) Halı Planı

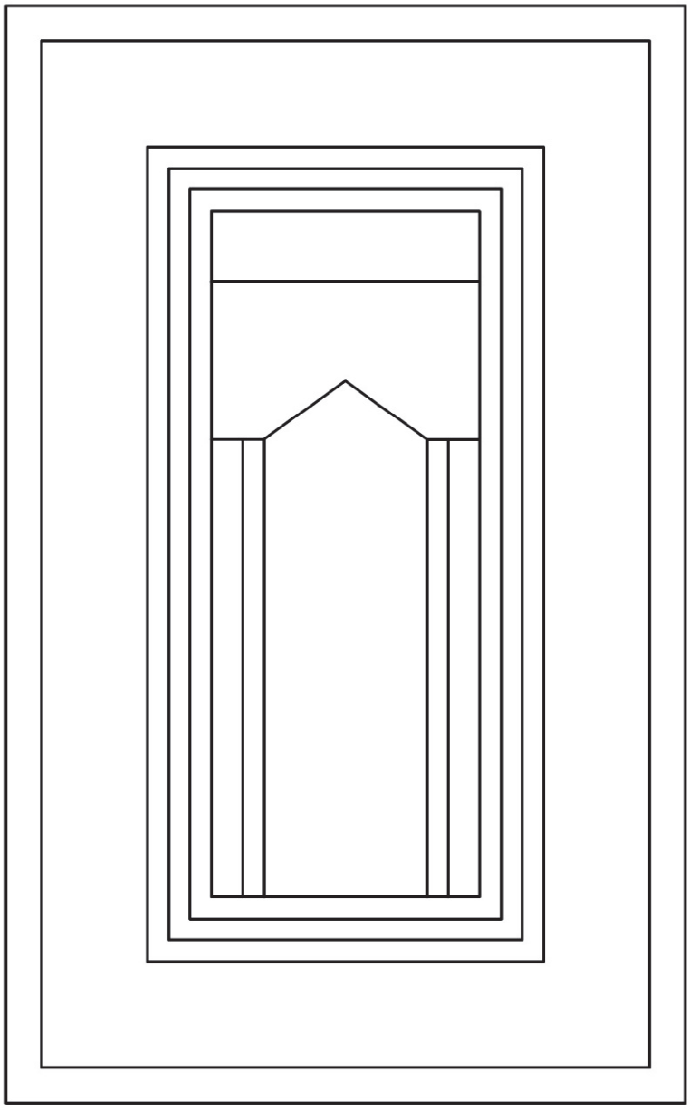

Kaynak: Elgün, 2019.

4.8.1. Kula (Manisa) Halı Motifleri

Şekil 104: Katalog 11, Kula (Manisa) Halı Motifi

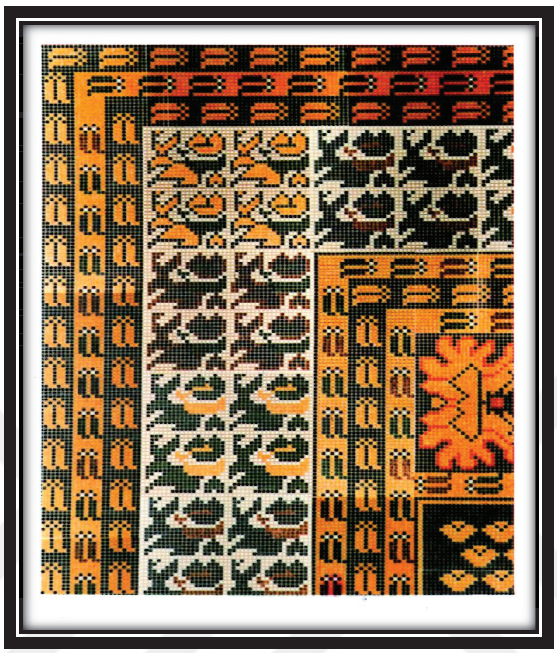

Kaynak: Turkısh Handwoven Carpets, 1987: 0051,

Şekil 105: Katalog 11, Kula (Manisa) Halı Motifi

Kaynak: Turkısh Handwoven Carpets, 1987: 0051,

4.9. Gördes (Manisa) Halısı

İncelenen halılarda 1 adet Gördes halısı bulunmaktadır. 17. yüzyıl'ın sonlarına doğru bilhassa Gördes seccadeleri kıvrak çizgilerle çizilmiş mihrap nişleri ve iki taraftaki sütuncukları ile dikkati çekerler. Bunlara "Marpuçlu Gördes" denilir. "Çubuklu", "ibrikli" diye anılan cinsleri de vardır. Mihrap zemini lacivert olanlar en değerlileridir. "Kız Gördes" denilen seccadelerin renkleri krem, kırmızı ve mavi olup üste ve altta yer alacak şekilde çifte mihraplı olarak yapılır (Aytaç, 1982: 112).

Halılarda geniş bordüre su veya geniş kenar denir. Zemini kuşatan ince dar şeritlere etlik veya su örneği adı verilir. Etliğin üzeri lokum denilen çiçeklerle bezenir. Mihrabın altında ve üzerinde dikdörtgen çerçevelere ayetlik veya ayna denilmektedir. Halı zeminine iç örnek denir. Bu bölüm tek veya çift mihraplı verilir. Çoğu kez mihraptan bir kandil veya çiçek buketi sarkar. Bu tür örneklere avizeli Gördes denir. Eğer halı tek renkli ise bunlara da direkli denir. Bazen zemin asma yaprakları ile süslenir. Bunlara da asmalı Gördes adı verilir. Zemin küçük çiçeklerle doldurulursa bunlara da çilli Gördes denir. Çeyizlik amacıyla dokunan halılara kız Gördes denir (Deniz, 2000: 108).

Şekil 106: Katalog 19, Kız Gördes (Manisa) Halı Planı

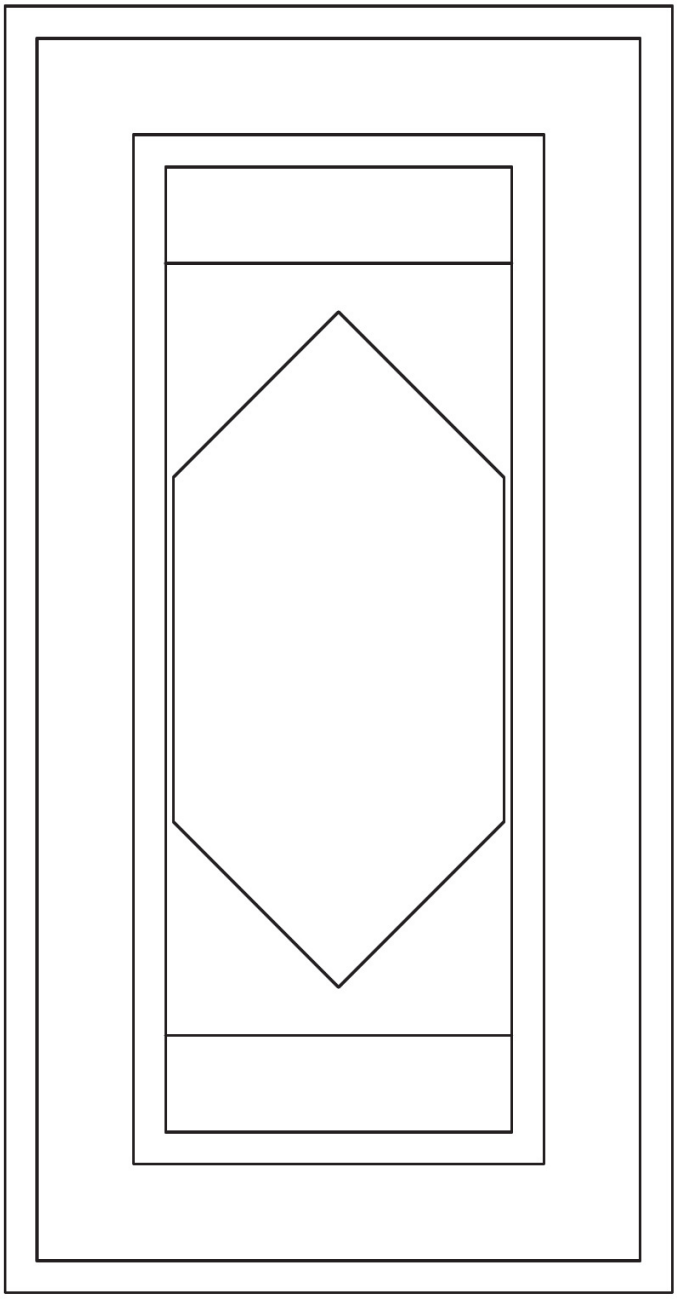

Kaynak: Elgün, 2019.

4.9.1. Kız Gördes (Manisa) Halı Motifleri

Şekil 107: Katalog 19, dış dar bordür

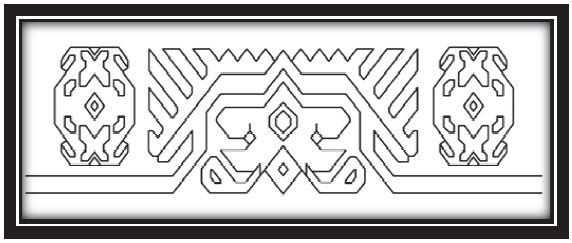

Kaynak: (Turkısh Handwoven Carpets, 1995: 0580 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 108: Katalog 19, dar bordür motifi

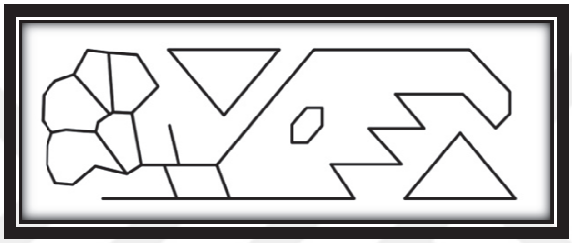

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 109: Katalog 19, mihrap kenar motifi

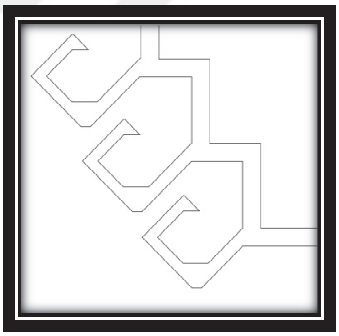

Kaynak: (Kaymak, 2012: 56 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 110: Katalog 19, geniş bordür motif benzeri

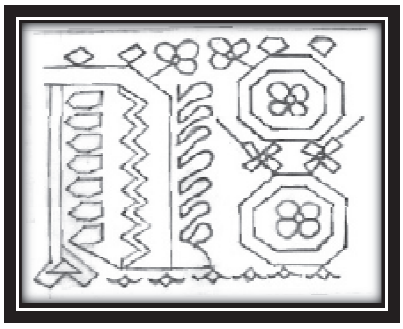

Kaynak: Karaçay, 2011: 210.

Şekil 111: Katalog 19, zemin motifi benzeri

Kaynak: Karaçay, 2011: 209.

4.10. Avanos (Nevşehir) Halısı

İncelenen halılarda 1 adet Avanos (Nevşehir) halısı bulunmaktadır. Nevşehir, Niğde, Konya yöresi halılarına kompozisyon ve desen özellikleri açısından bakıldığında, geometrik bir üslup görülmektedir. Halı desenleri olarak, Havva başlı, arabelli, çubuk suyu, mihraplı, dersin göbeği, yılanlı bahçe, zambaklı gibi Avanos'a özgü desende halılar üretilir (Bayındır, 2007: 23-25).

Nevşehir ve Ürgüp yöresinin eski halılarında daha çok Kayseri, Kırşehir ve Niğde yöresi halılarının etkisi hakimdir. Renkler kırmızı, kahverengi, lacivert ve beyaz tonludur. Halıların kenar bordürlerinde, başı alev halinde sona eren, insan figürleri görülür (Deniz, 2000: 134).

Şekil 112: Katalog 18, Avanos (Nevşehir) Halı Planı

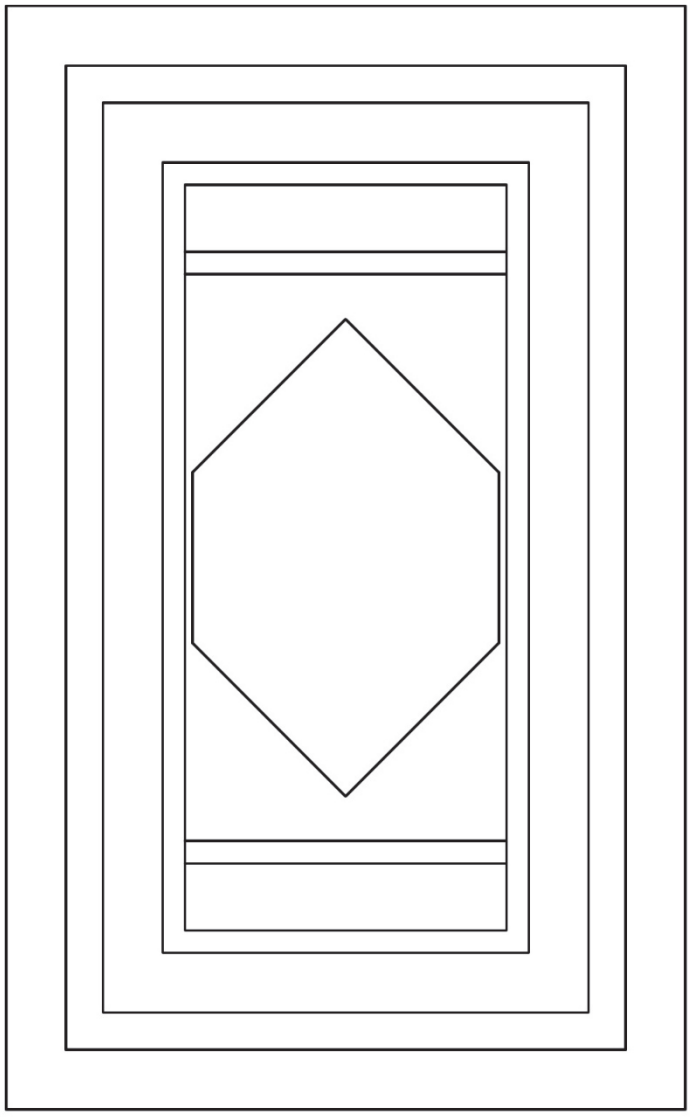

Kaynak: Elgün, 2019.

4.10.1. Avanos (Nevşehir) Halı Motifleri

Şekil 113: Katalog 18, 1. ve 3. geniş bordür

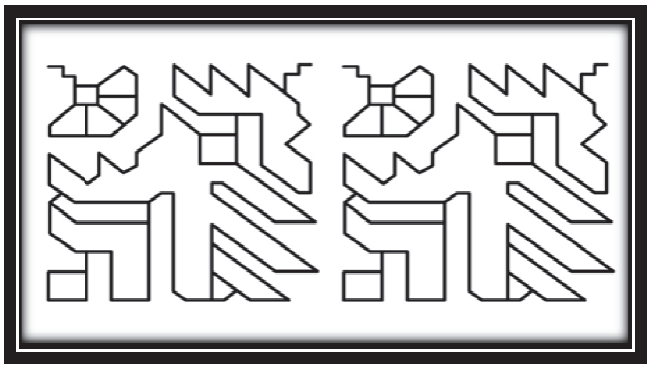

Kaynak: (Türk El Dokuması Halılar 3, 0302 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019

Şekil 114: Katalog 18, zemin motifi

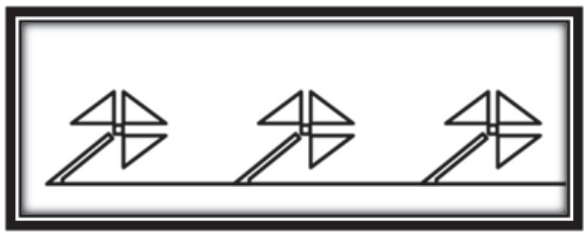

Kaynak: (Bayındır, 2007: 168 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019

4.11. Doğu Anadolu Halısı

İncelenen halılarda 1 adet Doğu Anadolu Halısı bulunmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesinde dokunan halılar uzun boylu ve dar enlidir. Genellikle kare eşkenar dörtgen veya altıgen şekilli göbeklerle süslüdür ve içi geometrik desenlerle bezelidir. Doğu Anadolu Bölgesi'nin genelinde görülen halılar, divan-sedir kilimi tarzında, uzun boylu ve dar enlidir. Siirt, Bitlis, Muş ve Van çevresinde halı ve düz dokuma yaygılarında yün malzeme kullanılmıştır. Doğu Anadolu'da görülen, kırmızı, kahverengi, siyah ve Van beyazı denilen, sarımtırak kirli beyaz renkler dikkati çeker. Genellikle kaba dokumalı uzun havlıdır. İçlerinde, cami tasviri, el motifli ve aslan figürlü örnekleri de vardır (Deniz, 2000: 103-105).

Şekil 115: Katalog 13, Doğu Anadolu Halı Planı

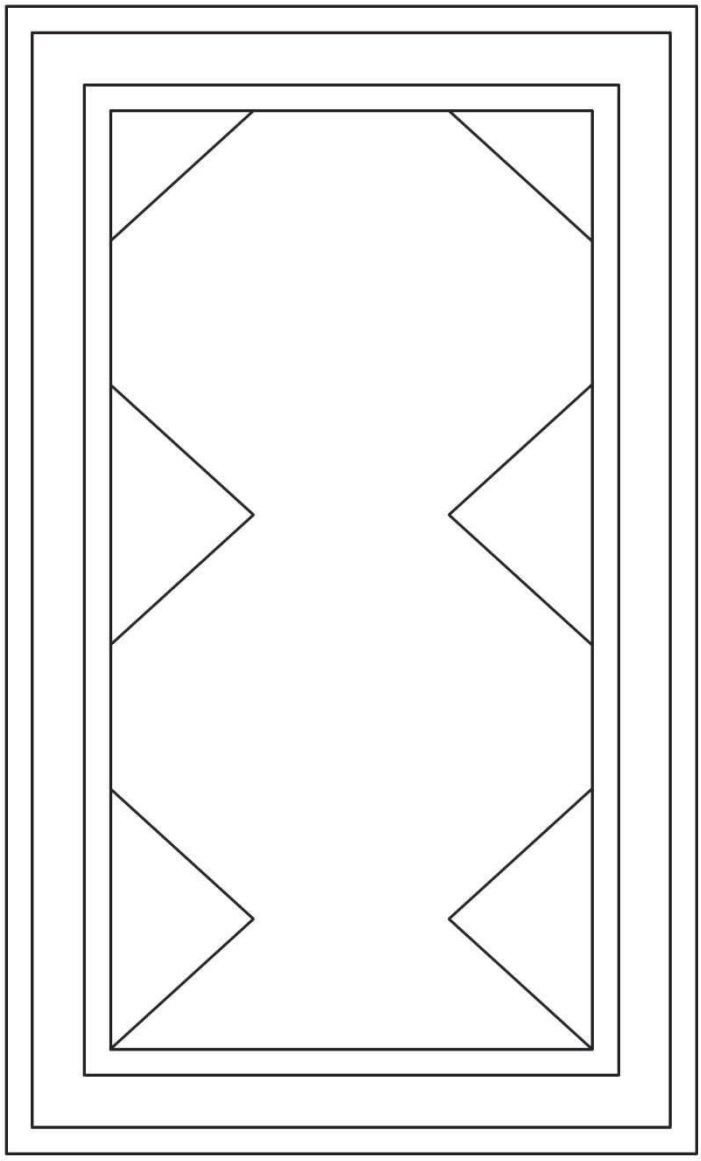

Kaynak: Elgün, 2019.

4.11.1. Doğu Anadolu Halı Motifleri

Şekil 116: Katalog 13, dar bordür suyu

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 117: Katalog 13, geniş bordür

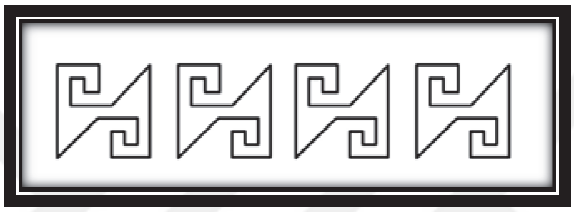

Kaynak: (Turkısh Handwoven Carpets, 1988: 0165 üzerinden işlenmiştir). Elgün, 2019.

Şekil 118: Katalog 13, geniş bordür

Kaynak: Elgün, 2019.

Şekil 119: Katalog 13, zemin motifi

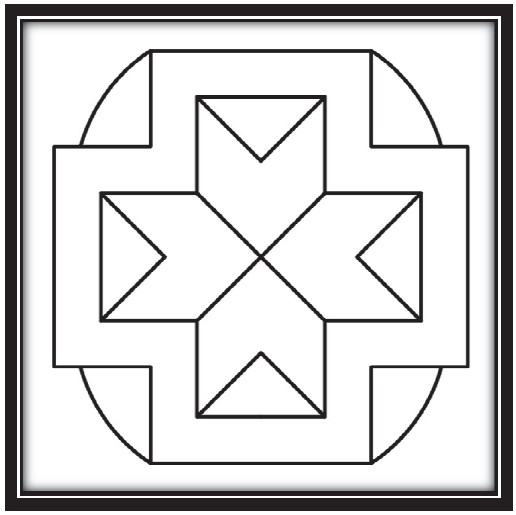

Kaynak: Elgün, 2019.

4.12. Kullanım Yerlerine Göre Halı Çeşitleri

Antalya Müzesinde yapılan araştırmada 1 adet taban halısı (Katalog 12), 8 adet seccade halısı (Katalog 1, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 21), 2 adet kelle halısı (Katalog 15, 19), 10 adet eşik (çeyrek) halısı (Katalog 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 17, 20) olmak üzere 21 adet halı incelenip gruplandırılmıştır. İncelemede 1 adet halı'nın (Katalog 21) ölçüleri, müzeden alınan belgede yanlış yazılmış olup, mihraplı ve küçük ebatlı olduğu için seccade halısı olduğu tahmin edilmektedir. Kullanıldığı yere göre halı çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Taban Halısı: İncelenen örneklerden sadece 1 adeti (Katalog 12) taban halısıdır. Yarım taban kelle ismi verilen halılar yer döşemesi olarak yapılırlar, en ve boyları arasında çoğunlukla 100 cm. fark vardır. Büyüklükleri 4 m^2, 6 m^2, 12 m^2 ve daha büyük olabilir (Aytaç, 1982: 123).

2. Seccade Halısı: İncelenen 21 halıdan 8 adeti (Katalog 1, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 21) seccade halısıdır. Üzerinde namaz kılmak amacıyla dokunan halılardır. Çoğunlukla 110 x 180 cm. boyutlarındadır. Yukarı kısımlarındaki mihrap en önemli özellikleridir. Seccadeler çoğunlukla bir kişilik yapılmakla beraber bilhassa camiler için yan yana sıralanmış Mihraplar halinde de dokunur ve bunlara "saf seccade" denir. Çoğu zaman 4 m^2 den küçük halılara da seccade denir (Aytaç, 1982: 123). Çoğunlukla 2 m^2 ölçülerinde veya daha büyük dokunur (Deniz, 2000: 75).

3. Kelle Halısı: İncelenen halılardan 2 adeti (Katalog 15, 19) kelle halısıdır. Taban halılarının bir boy küçüğüdür. Yaklaşık 4 m^2 ile 6 m^2 arasında değişir. Salondan daha küçük mekanlarda odalarda kullanılır, iki tanesi yan yana getirildiğinde, taban halısı gibi, daha büyük mekanları da örtebilir. Genellikle tek kullanılır (Deniz, 2000: 76).

4. Eşik Halısı (Çeyrek Halı) : : İncelenen halılardan 10 adeti (Katalog 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 17, 20) eşik (çeyrek) halısıdır. Kapı eşiğine sermek için dokunur. Bu nedenle eşik halısı denir. Taban halılarının serilmesinden sonra veya taban halısından arta kalan yerleri doldurmak için de kullanılır. Genellikle küçük boyutludur. Yaklaşık 1 - 1,5 m^2 büyüklüğündedir (Deniz, 2000: 76).

4.13. Halıların Tarihlendirilmesi

Antalya Müzesi Etnografya bölümünde yapılan araştırmada halılar tarihlerine göre incelenmiştir. En eski tarihli halı 16. yüzyıl'a ait olan 1 adet Uşak (Katalog 12) halısıdır. 18. yüzyıl ile tarihlendirilen Kula (Katalog 11) halısı, Doğu Anadolu (Katalog 13) halısı, Ladik (Katalog 16-17) halısı, Gördes (Katalog 19) halısı olmak üzere toplam 5 adet halı bulunmaktadır. 19. yüzyıl ile tarihlendirilen Döşemealtı (Katalog 3,10) halısı, Bergama (Katalog 15) halısı, Mucur (Katalog 21) halısı olmak üzere 4 adet halı incelenmiştir. Araştırmada 20. yüzyıl'a ait Döşemealtı (Katalog 1, 2, 4, 5, 6, 9) halısı, Bergama (Katalog 14) halısı, Avanos (Katalog 18) halısı, Mucur (Katalog 20) halısı olmak üzere 9 adet halı yer almaktadır. Tarihi belli olmayan 2 adet halı Döşemealtı (Katalog 7, 8) halısı diğer halılara oranla daha yeni ve sağlam olduğu için 20. yüzyıl olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada en eski tarihli halı 16. yüzyıl'a ait olan Madalyonlu Uşak (Katalog 12) halısıdır. Halı üzerinde 12 adet yama bulunmaktadır. Havlı yüzeyde aşınmalar mevcuttur. Müzede incelenen Uşak halısı ile kaynaklarda yer alan Uşak halıları benzer özellikler göstermektedir. Halının ortasında büyük yuvarlak bir madalyon, iki uçta ise çeyrek madalyon yer almaktadır. Madalyonun şekli klasik dönem yuvarlak madalyon şeklidir. Bordürde bitkisel motifler yer almaktadır.

16. yüzyıl Osmanlı dönemi süsleme sanatının karakterini yansıtan lale, karanfil, rumi, hatai, penç, gonca desenleri ve kökeni Çin sanatına kadar dayanan bulut motifleri ile süslenir. Göbek dışında kalan bölümler ise, halının yüzeyinde boş yer bırakmamak kaygısıyla, bitki motifleriyle bezenir. En klasik örnekler de ortadaki madalyon koyu kırmızı, yanlardakiler açık mavi, ortadaki madalyonun içi mavi, sarı ve kırmızı renklidir. Bu halılar genellikle büyük boyutludur (Deniz, 2000: 34).

Araştırmada 18. yüzyıl ile tarihlendirilen (Katalog 11 Kula, Katalog 13 Doğu Anadolu, Katalog 16-17 Ladik, Katalog 19 Gördes) halılarıdır.

Araştırmada yer alan, Kula (Katalog 11) halısı, 18. yüzyıl özelliğini taşımaktadır. Sade ve tek mihraplı bir halıdır. Mihrap üstünde ejderha motifli ayetlik kısmı vardır. Yedi bordürlüdür ve bordürlerin altısı ince şerit halindedir. Geniş

bordür, beyaz üzerine sarı, mavi ve siyah renkler bereket motifi olarak bilinen nar motifi işlenmiştir. Mihrap içi siyah renkte olup, üzerinde sarı renkli benek şeklinde bereket motifi yer almaktadır. Mihrap üzeri ve sütunlar mavi zeminli olup, sarı renkte benekler bulunmaktadır.

17.- 18. yüzyıl Kula halılarında geniş kenar üzerinde dönemin karakterini yansıtan lale ve karanfil motifleri, çınar yaprağı, günümüzde halkın etlik dediği, yan yana işlenmiş şal motifine benzer desenler görülür. Zeminde tek yönlü mihrap yer alır. Mihrap tepeliği üçgen alınlık şeklinde sona erer. Zeminin çiçeklerle süslendiği örnekleri bahçeli Kula, sineklerle bezenenleri de sinekli Kula adıyla tanınır. Mihrabın altında ve üzerinde, halkın ayetlik dediği, dikdörtgen çerçeveler bulunur. 19. yüzyıl'da Batılı şirketlerin halı dokutturduğu Kula'da halı motifleri değişmeye başlar. Mavi, kırmızı ve siyah renkler yoğunlaşır. Kenar bordür de, halkın Hacı Recep suyu diye isimlendirdiği, bir ters bir düz yerleştirilmiş, lale ve karanfil motifleri ortaya çıkar. Mavi, lacivert ve siyah renkler çoğalır (Deniz, 2000: 43).

Araştırmada yer alan 18. yüzyıl'a ait diğer bir halı Doğu Anadolu (Katalog 13) bölgesine ait halıdır. Geometrik kompozisyona sahip bir halıdır. Halı zemininde iki adet haçvari şeklinde büyük motif ve çeyrek motif bulunmaktadır.

Zeminleri sekizgen, altıgen, kare ve eşkenar dörtgen şekilli desenlerle süslüdür. Bunların da içi geometrik karakterli motiflerle doldurulur. Siirt, Bitlis, Muş ve Van çevresinde halı ve düz dokuma yaygılarında yün malzeme kullanılır. Doğu Anadolu'da görülen, kırmızı, kahverengi, siyah ve Van beyazı denilen, sarımtırak kirli beyaz renkler mevcuttur (Deniz, 2000: 103-105).

Araştırmada yer alan Ladik (Katalog 16-17) halısı, 18. yüzyıl dönemine aittir. İki halıda da kullanılan kırmızı, mavi ve sarı renkler ağırlıktadır. (Katalog 16) da ayaklık kısmında sıralı bir şekilde lale motifi, (Katalog 17) de ise ayetlik kısmında sıralı laleler yer almaktadır. Üç bordürlü halının orta geniş bordüründe Ladik gülü motifi bulunmaktadır.

17. ve 20. yüzyıl ilk yarısı arasında dokunan halılarda Gördes düğüm (Türk düğümü) tekniği kullanılmıştır. 17. yüzyıl'dan 20. yüzyıl'a kadar dokunan örneklerde

atkı, çözgü ve ilme ipleri yündür. Ladik halılarında 40 x 50 sıklık uygulanır. Ladik halılarında kullanılan renkler oldukça parlaktır. 20. yüzyıl'a gelindiğinde erken dönem örneklerindeki renklerin yanı sıra sarı ve yeşil tonları çoğalır. Lacivert, beyaz, kırmızı-koyu kırmızı, kiremit kırmızısı, açık yeşil, mor, mavi renkler kullanılmaktadır (Karpuz, 2012: 64-67).

Araştırmada yer alan Gördes (Katalog 19) halı, 18. yüzyıl Gördes halı özelliğini taşımaktadır. Kız Gördes halılarda görünen çift mihrap bu halıda da mevcuttur. Ortada çiçeklerle süslü bir göbek yer almaktadır. Üç bordürlü olan halının dış bordürü palmetler, orta geniş bordüründe çiçek ve tarak motifleri yer almaktadır. İki ucunda ayetlik kısmı bulunmaktadır.

Türk halı sanatında Türk düğümüne adını veren Gördes halıları Saray halılarına en çok benzeyen halılardır. Bordürlerinde dönemin karakterini yansıtan lale, karanfil, elma, tarak desenleri görülür. 18. ve 19. yüzyıl Gördes halılarının karakteristik bir süslemesi de sinek motifidir. Bu desenle süslü halılarda sinekli Gördes adıyla tanınır. Mihrabım altında ve üzerinde halkın ayetlik dediği dikdörtgen çerçeveler yer alır. İçerisi genellikle çift başlı ejder figürüyle veya elma motifleri ile süslenir (Deniz, 2000: 38-39).

Araştırmada yer alan 19. yüzyıl halı grubundan Döşemealtı (Katalog 3, 10) halısının 2 adedi halelli desenli ve yeşil zeminlidir. Bordürlerinde Döşemealtı'nda en çok kullanılan tutmaç suyu, deve suyu ve bulanık halk arasında (sığır sidiği) motifleri yer almaktadır. Zeminde arap, el, yantır, dolaşık top, motifleri kullanılmıştır.

19. yüzyıl'a ait olan diğer bir halı ise (Katalog 15) Bergama halısıdır. Üç bordürlü bir halıdır. En dış bordür dar ve küçük dört yapraklı çiçek motifleri yer almaktadır. İkinci ve geniş bordür, elibelinde, koç boynuzu ve sitilize çiçekler ile bezelidir. Üçüncü bordür yine dar, yıldız ve çapraz motiflerden meydana gelmiştir. Zemin kırmızı renkte, iç içe geçmiş iki baklava kompozisyonlu ve çift mihraplıdır. Zeminin ortasında bulunan kare içerisinde kıvrımlar ile çevrili, sekiz köşeli büyük bir yıldız bulunmaktadır. Köşelerde ve zemin içerisinde hayat ağacı, yıldız, elibelinde ve stilize çiçekler yer almaktadır.

Araştırmada yer alan 19. yüzyıl halılarından Mucur (Katalog 21) halısı, altı bordürlü bir halıdır. Bordürlerin beşinde stilize çiçek motifleri, en içte bulunan altıncı bordürde ise çengel (kanca) motifi yer almaktadır. Zemin rengi bordodur ve tek mihraplıdır. Sandık kısmında şamdan şeklinde üç adet lale motifi bulunmaktadır. Tek mihraplı bir halı olup mihrap ucunda hayat ağacı motifi mevcuttur.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl 'a ait olan, Mucur (Katalog 20) halısının zemin rengi bordodur. Tek mihraplı ve mihrap altında ve üstünde sandık bölümü yer almaktadır. Beş bordürlü bir halıdır. Geniş bordürde stilize çiçek motifleri, üçüncü bordürde sekiz köşeli yıldız ve kanca (çengel) motifi, mihrap köşelerinde de sekiz köşeli yıldız motifi yer almaktadır.

Mucur seccadelerinin ilk örnekleri 17. yüzyıl sonuna kadar iner. İnce kademeli birkaç konturlu, mihrap alemli, tek veya çift taraflıdır (Aslanapa, 2005: 270).

Kırşehir halılarında, halkın deyimiyle, "dar kenar, enli kenar, sandık, göbek ve köşe" bölümleri yer alır. Halının zemininde tek veya çift yönlü bir mihrap bulunur. Mihrabın altında ve üstünde, halkın sandık dediği dikdörtgen çerçeveler bulunur. Mucur'da, halı desenine model denilmektedir. Bir halıda, dar su, geniş su, sandık, top ve köşe bölümleri kullanılmaktadır. Bunlardan her biri farklı desenlerde süslenir (Deniz,2000: 135, 136).

Araştırmada yer alan, 20. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen Bergama (Katalog 14) halısı, küçük ölçülerde bir halı olup kırmızı zeminli çift mihraplı bir halıdır. Mihrap köşelerinde büyük elma çiçekleri, zemin içinde yine birbirine bağlı şekilde küçük elma çiçekleri görülmektedir. Zemin ortasında anahtar motifi, yanlarda yıldız motifleri mevcuttur. Tek bordürlüdür. Bordür yanlarında sıçan dişi motifi yer almaktadır. Köşelerde bordüre bitişik altı adet anahtar motifi bulunmaktadır.

Holbein halılarının 3. ve 4. tiplerinden gelişen Bergama halılarında geometrik desenler ve kuvvetle üsluplanarak geometrik şemaya uydurulmuş bitki motifleri görülür. Bordürlerde ve 19. yüzyıldan sonraki halılarda natüralist çiçek ve yaprak motifleri görülür (Aslanapa, 2005: 196, 284).

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl Avanos (Katalog 18) halısı, dört bordürlü olup bordürler stilize çiçeklerle bezelidir. Çift mihraplıdır ve mihrap üzerinde sandık bölümü bulunmaktadır. Mihraplar yukarı çıktıkça daralmaktadır. Mihrap ortalarından aşağı doğru avizeler sarkmaktadır. Mihrap köşelerinde stilize çiçekler yer almaktadır.

Nevşehir ve Ürgüp halılarının zemininde Konya civarında, özellikle Sille yöresinde ve Bor (Niğde) halılarında görülen ve bu yörelerde İngilizler tarafından dokunan halılarda kullanılan ve bir süre sonra da gelenek haline alan, içi stilize edilmiş bitki motifleriyle süslü bir göbek bulunur (Deniz, 2000: 134). Dokunan halıların bütünü; cehri, ceviz kabuğu, serkile, gümüş süpürge, ayva yaprağı, zerdali kökü, narpuz, güvelek, üzüm çekirdeği gibi tabi kök boyalarla boyanmış iplerden dokunur (Bayındır, 2007: 25).

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl halılarından Döşemealtı (Katalog 1), Tutmaç toplu halı dört bordürlüdür. En dış bordür tutmaç suyu, develi su, tutmaç suyu ve bulanık (sığır sidiği) motifleri kullanılmıştır. Kırmızı zeminli ve zeminde tutmaç toplar ve köşelerde kazayağı motifi olan çift mihraplı bir halıdır. Diğer bir 20. yüzyıl Döşemealtı (Katalog 2) halısı, zemin motifleri tutmaç toplu bir halıdır. Zeminde dört adet arap motifi bulunmaktadır. Üç bordürlü bir halıdır. Dış bordür tutmaç suyu, mersin yapraklı su ve deve suyu bulunmaktadır. 20. yüzyıl Döşemealtı halılarından (Katalog 4), Kocasulu desenli bir halıdır. Dört bordürlüdür. En dış bordür tutmaç toplu, geniş bordür kocasulu, bulanık ve çiçekli su motifleri yer almaktadır. Zemin yine kocasulu olup, şıngır ve köşelerde ıbrık motifi bulunmaktadır.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl halılarından Döşemealtı (Katalog 5), dört bordürlüdür. En dışta bulunan bordür kocasulu olup ikinci bordür bulanık, üçüncü bordür deve suyu, dördüncü bordür motorizi suyudur. Diğer bir 20. yüzyıl Döşemealtı (Katalog 6) halısının zemin motifleri halellidir. Üç geniş ve üç dar bordürleri bulunmaktadır. En dış geniş bordür tutmaç suyu, bulanık, deve suyu, bulanık, tutmaç suyu, bulanıktır. 20. yüzyıl Döşemealtı halılarından (Katalog 9) beş bordürlü bir halıdır. Dıştan tutmaç suyu, kocasu, bulanık, deve suyu ve bulanıktır. Zemin halelli olup, arap, el, yantır, kıvrım motifleri kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan iki adet Döşemealtı halısının tarihi bilinmemektedir. (Katalog 7), Dallı halı, iki bordürlü bir halıdır. Dış bordür tutmaç suyu, ikinci bordür motor izi suyu desenlidir. Çift mihraplı olup, köşelerde heybe suyu motifi yer almaktadır. Zemin ortasında dolaşık top ve dallar kullanılarak bir kompozisyon oluşturulmuştur. Mihrap ve zemin kenarları kıvrımlarla bezenmiştir. (Katalog 8), Toplu halı, üç bordürlü bir halıdır. Dış bordür tutmaç suyu, koca sulu, çingilli aksu motifleri yer almaktadır. Çift mihraplı, zemin ve mihrap kenarları kıvrım motifleri ile bezelidir. Köşelerde heybe suyu motifi yer almaktadır. Zeminde üç adet büyük top motifi ve uçlarında dikenli top, motifi yer almaktadır. İncelenen bu iki halının tarihi bilinmemekte ve halıların üzerinde ve saçaklarında herhangi bir döküntü ve yırtık olmaması sebebi ile halıların 20. yüzyıl halısı olduğu anlaşılmaktadır.

Döşemealtı halılarına halk arasında, Kovanlık halıları da denilmektedir. Bu halılar yün malzemelidir. Döşemealtı halılarının eski örnekleri genellikle namazlık, seccade tipindedir. Ayrıca, desenlerine göre halelli, toplu, yıldızlı, kocasulu, dallı, mihraplı, akrepli, akrepli- dallı, yastıklı top, ambarlı, terazili toplu, ibrikli denilen türleri de vardır (Deniz, 2000: 94, 95).

SONUÇ

"Antalya Müzesi Etnografya Bölümünde Sergilenen Halılar" adlı yüksek lisans tezinde, Antalya Müzesi Etnografya bölümünde bulunan 21 adet halı incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda 1 adet taban halısı, 8 adet seccade halısı, 2 adet kelle halısı, 10 adet eşik (çeyrek) halısı olarak toplam 21 adet halı incelenmiştir.

Araştırmaya konu olan 21 adet halının, çözgü ipi, atkı ve düğüm ipleri yündür. Tüm halılarda doğal boya kullanılmıştır. Farklı yörelere ait bu halılarda en çok kullanılan renkler; kırmızı, beyaz, lacivert, mavi, yeşil, kahverengi, sarı ve siyahtır. Bu renklerin tonları da görülmektedir. Yörelere göre değişmekle birlikte bu renklerin yanı sıra; turuncu, mor, pembe ve vişne rengi incelenen eserlerde görülmektedir. İncelenen tüm halılar Türk (Gördes) düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Çalışmaya dahil edilen 21 adet halı kompozisyon ve motif özellikleri bölümünde, bitkisel motifli ve geometrik motifli olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bunların 12 adedi geometrik motif grubunda, 9 adedi ise bitkisel motif grubunda yer almaktadır.

Yapılan araştırmada, incelenen eserler duvarda asılı olduğu ve havları dökülmüş olduğu için kalite ölçümü ön yüzünden yapılmıştır.

Araştırmada en eski tarihli halı 16. yüzyıl'a ait olan, 10.21.72 envanter numaralı, Madalyonlu Uşak (Katalog 12) halısıdır. 16. yüzyıl Osmanlı dönemi süsleme sanatının karakterini yansıtan lale, karanfil, rumi, hatai, penç ve gonca desenleri kullanılmıştır. İncelenen eserler arasında en büyük ölçüye sahip olanıdır. İncelemede elde edilen dm^2'deki düğüm sayısı 24 x 40 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada 18. yüzyıl'a ait olan, 9.21.72 envanter numaralı, Kula (Katalog 11) halısında, incelemede elde edilen dm^2'deki düğüm sayısı ise 34x30 dm^2 olarak ölçülmüştür. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0051 'de yer alan eserin dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 50 olarak belirtilmiştir.

İncelemede 18. yüzyıl'a ait diğer bir halı ise, 1.7.84 envanter numaralı, Doğu Anadolu (Katalog 13) halısıdır. İncelememde elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 25 x 18 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Yapılan araştırmada 18. yüzyıl ile tarihlendirilen, 11.21.72 envanter numaralı, Ladik (Katalog 16) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 44 x 35 dm^2 olarak ölçülmüştür. 12.21.72 envanter numaralı, Ladik (Katalog 17) halısı ise, 45 x 37 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Çalışmada 18. yüzyıl ile tarihlendirilen, 8.21.72 envanter numaralı, Gördes (Katalog 19) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 25 x 33 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada yer alan 19. yüzyıl halılarından, 1.3.79 envanter numaralı Döşemealtı (Katalog 3) Halelli halısının, boyu 84 x 120 cm. olarak dokümanda yer almaktadır. İncelemede elde edilen düğüm sayısı 22 x 28 dm^2 olarak ölçülmüştür. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 2'de, kod: 0102'de yer alan eserin $dm^{2'}$deki düğüm sayısı 26 x 33 dm^2, boyu ise 84 x 120 olarak belirtilmiştir. Yine aynı halı "Güzel Sanatlar Etkinlikleri 1, Sempozyum bildirileri, Mayıs 2008/Antalya sayfa 63'de, Sevim Arslan ve Didem Atiş Özhekim'in, yazmış olduğu bildiride, halının tarihi, 20. yüzyıl başı, boyutu; 88 x 113.5 cm. kalitesi, 21-23 x 31-33 dm^2 olarak ölçülmüştür. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 431 ve 432-433' de yer alan araştırmada, envanter numaraları aynı fakat, 2 farklı resim kullanılmıştır. Sayfa 431'de bulunan bilgiler ile uyuşmamaktadır. Sayfa 432'de yer alan bilgilerden envanter numarası ve 433'de yer alan görsel doğru olup araştırmayla uyuşmaktadır. Boyutunda çok az bir farklılık bulunmaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 19. yüzyıl halılarından, 8.28.73 envanter numaralı, Döşemealtı (Katalog 10) Halelli halısının boyutu dokümanda 100 x 108 cm. olarak yer almaktadır. İncelemede elde edilen düğüm sayısı 33 x 17 dm^2 olarak ölçülmüştür. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog

1'de, kod: 0073 'de yer alan eserin dm^2'deki düğüm sayısı 20 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir. Ayrıca görseli aynı olup, envanter numaraları, ölçüleri ve kalitesi birbiri ile uyuşmamaktadır. Yine aynı halı "Güzel Sanatlar Etkinlikleri 1, Sempozyum bildirileri, Mayıs 2008/Antalya sayfa 63'de, Sevim Arslan ve Didem Atiş Özhekim'in, yazmış olduğu bildiride, halının tarihi, 19. yüzyıl sonu, boyutu; 108 x 113.5 cm. kalitesi, 19 x 31 dm^2 olarak ölçülmüş, halı zemini çift mihraplı içi yıldızlı olarak belirtilmiştir. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 432'de yer alan araştırmada, görselde bulunan resim ve envanter numarası doğru olup, boyutu 162 x 108 cm. olarak yer almaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 19. yüzyıl'a ait olan diğer bir halı ise, 2.43.75 envanter numaralı, Bergama (Katalog 15) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 24 x 22 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada yer alan 19. yüzyıl halılarından, 3.74.73 envanter numaralı, Mucur (Katalog 21) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$ deki düğüm sayısı ise 33 x 40 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Yine araştırmada yer alan 20. yüzyıl'a ait olan, 1.37.75 envanter numaralı, Mucur (Katalog 20) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 25 x 32 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada yer alan, 20. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen, 1.29.74 envanter numaralı, Kız Bergama (Katalog 14) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 28 x 22 dm^2 olarak ölçülmüştür. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0066'de yer alan eserin dm^2'deki düğüm sayısı 26 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir. Envanter numarası ve ölçüleri doğru fakat kalitesi uyuşmamaktadır.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl olarak tarihlendirilen, 1.68.73 envanter numaralı, Avanos (Katalog 18) halısı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 29 x 44 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen halılardan, 1.18.81 envanter numaralı, Döşemealtı (Katalog 1), Tutmaç toplu halı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 23 x 28 dm^2 olarak ölçülmüştür. Eserin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0020 'de 19. yüzyıl olarak tarihlendirilmiş ve dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir. Görsel aynı fakat envanter numarası, ölçüleri ve kalitesi uyuşmamaktadır. Yine aynı katalogda kod: 0073'de yer alan eser ile envanter numaraları, ölçüsü aynı fakat görsel ve kalitesi farklıdır. Yine aynı halı "Güzel Sanatlar Etkinlikleri 1, Sempozyum bildirileri, Mayıs 2008/Antalya sayfa 62'de, Sevim Arslan ve Didem Atiş Özhekim'in, yazmış olduğu bildiride, halının tarihi, 20. yüzyıl başı, boyutu; 110 x 142.5 cm. kalitesi, 20 x 29 dm^2 olarak ölçülmüş, halı zemini halelli olarak bildirilmiştir. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 431'de yer alan araştırmada, görselde bulunan resim ve envanter numarası dokümanda yer alan bilgilerle uyuşmamaktadır. Boyutunda çok az bir farklılık bulunmaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen halılardan, 2.18.81 envanter numaralı, Döşemealtı (Katalog 2), Tutmaç toplu halı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 30 x 30 dm^2 olarak ölçülmüştür. Eserin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0064'de, 20. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir. Dm^2 'deki düğüm sayısı 26 x 33 dm^2 olarak belirtilmiştir. Eserin görsel resmi aynı fakat, envanter numarası, ölçüleri ve kalitesi uyuşmamaktadır. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 431'de yer alan araştırmada, görselde bulunan resim ve envanter numaraları aynı olup, boyutunda çok az bir farklılık bulunmaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl olarak tarihlendirilen halılardan, 1.9.78 envanter numaralı, Döşemealtı (Katalog 4), Kocasulu halı, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 28 x 28 dm^2 olarak ölçülmüştür. Eserin T.C. Kültür ve

Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 3'de, kod: 0308'de, 19. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir. Dm^2'deki düğüm sayısı 20 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir. Envanter numarası bulunmamaktadır. Ölçüleri doğru fakat kalitesi uyuşmamaktadır. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 431'de yer alan araştırmada, görselde bulunan resim ve envanter numaraları aynı olup, boyutunda çok az bir farklılık bulunmaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen halılardan, 1.31.75 envanter numaralı, Döşemealtı (Katalog 5), Halelli halının, boyutu doküman da 90 x 120 cm. olup, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 24 x 30 dm^2 olarak ölçülmüştür. Eserin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0019'de, 20. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir. Dm^2'deki düğüm sayısı 26 x 33 dm^2 , boyutu ise 85 x 110 cm. olarak belirtilmiştir. Eserin görsel resmi aynı fakat envanter numarası, ölçüleri ve kalitesi uyuşmamaktadır. Yine aynı halı "Güzel Sanatlar Etkinlikleri 1, Sempozyum bildirileri, Mayıs 2008/Antalya sayfa 63'de, Sevim Arslan ve Didem Atiş Özhekim'in" yazmış olduğu bildiride, halının tarihi, 20. yüzyıl başı, boyutu; 95 x 102.5 cm. kalitesi, 21-22 x 30 dm^2 olarak ölçülmüş, halı zemini halelli olarak belirtilmiştir. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 432'de yer alan araştırmada, görselde bulunan resim ve envanter numarası doğru olup, boyutunda çok az bir farklılık bulunmaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen halılardan, 1.10.75 envanter numaralı, Döşemealtı (Katalog 6), Halelli halının, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 22 x 30 dm^2 olarak ölçülmüştür. Eserin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0021'de, 19. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir. Dm^2'deki düğüm sayısı 20 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir. Envanter numarası ve ölçüleri doğrudur, kalitesi uyuşmamaktadır. Yine aynı halı "Güzel Sanatlar Etkinlikleri 1, Sempozyum bildirileri, Mayıs 2008/Antalya sayfa 63'de, Sevim Arslan ve Didem Atiş Özhekim'in" yazmış olduğu bildiride, halının

tarihi, 20. yüzyıl başı, boyutu; 114 x 124.5 cm. kalitesi, 19 x 29 dm^2 olarak ölçülmüş, halı zemini halelli olarak belirtilmiştir. Aynı envanter numaralı halı, Bekir Deniz, Öznur Aydın "Döşemealtı halıları", Dünden Bugüne Antalya, Cilt 2, sayfa 432-433' de yer alan araştırmada, görselde bulunan resim ve envanter numarası doğru olup, boyutu 134 x 115 cm. olarak yer almaktadır. Dm^2'deki düğüm sayısı 30 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl olarak tarihlendirilen halılardan, 27.7.74 Döşemealtı (Katalog 9), Halelli halının, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 22 x 28 dm^2 olarak ölçülmüştür. Eserin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk El Dokuması Halılar Katalog 1'de, kod: 0072'de, 20. yüzyıl olarak tarihlendirilmiştir. Dm^2'deki düğüm sayısı 20 x 30 dm^2 olarak belirtilmiştir. Envanter numarası ve ölçüleri doğrudur, kalitesi uyuşmamaktadır.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl olarak tarihlendirilen halılardan, 2.20.74 Döşemealtı (Katalog 7) Dallı halısının, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 22 x 33 dm^2 olarak ölçülmüştür.

Araştırmada yer alan 20. yüzyıl olarak tarihlendirilen halılardan, 1.20.74 Döşemealtı (Katalog 8) Toplu halısının, incelemede elde edilen $dm^{2'}$deki düğüm sayısı ise 24 x 32 dm^2 olarak ölçülmüştür.

İncelenen eserlerin dokundukları yüzyıla bakıldığında en erken tarihli 16. yüzyıl, geç tarihli ise 20. yüzyıl 'a aittir. Anadolu'da halı dokumak bir gelenektir. Bu gelenek Orta Asya'dan bu güne devam etmektedir. Anadolu'da dokunan halılar, farklı yörelere ait olsa da, renk, kompozisyon, motif zenginliği olarak aralarında çok benzerlikler bulunmaktadır.

İhtiyaç doğrultusunda dokunan bu halılar taban halısı, kelle halısı, eşik (çeyrek) ve seccade halısı olarak farklı ölçülere sahiptir. İncelenen eserlerin tümü yün malzemelidir ve doğal boyalar ile boyanmıştır. Araştırmada yer alan halılar Türk (Gördes) düğüm tekniği ile dokunmuştur.

Antalya Müzesi, Etnografya bölümünde çok zengin çeşitliliğe sahip olan bu 21 eserin, üzerinde çalışma, araştırma, belgeleme konusunda bazı sıkıntıların olduğunu "Ek"ler bölümünde müzeden alınan dokümanlarda görülebilmektedir. Dokümanlarda halıların yöreleri, kaliteleri bulunmamaktadır. Ayrıca 3.74.73 envanter numaralı (Katalog 21, Mucur) halının ölçüleri yanlış yazmaktadır. Daha önce yapılmış araştırma ve yayınlardaki farklılıklar yukarıda belirtilmiştir. Eserlerin üzerinde yeni bir çalışma yapılıp belgelendirilmesinin daha sağlıklı olabileceği düşünülmektedir.

Antalya Müzesi'nde bulunun Etnografya Bölümü 2018 yılının sonlarında Antalya Kaleiçi'de bulunan 19. yüzyıl tarihlendirilen ve iki konaktan oluşan yeni yerine taşınmıştır. 11.05.2019 'da müzeye yapılan ziyarette incelenen 21 eserin sergilenmediği görülmüştür. Teşhir'de bulunan sadece iki adet Döşemealtı halısı olan halelli ve toplu halı bulunmaktadır. Bu iki halı ile ilgili de bilgi bulunmamaktadır. Döşemealtı halısı ile ilgili genel bir bilgi kapı girişinde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Aslanapa, Oktay (2011). Türk Sanatı. İstanbul: Remzi Kitabevi

Aslanapa, Oktay (2005). Türk Halı Sanatının Bin Yılı. İstanbul: İnkılap Kitabevi

Aytaç, Çetin (1982). El Dokumacılığı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Çimrin, Hüseyin (1999). Antalya Tarihi Ve Turistik Rehberi (4.Baskı). Antalya: Akdeniz Kitapevi.

Deniz, Bekir. Aydın, Öznur (2010). ”Döşemealtı Halıları” Dünden Bugüne Antalya: Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

Deniz, Bekir (2000). Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını

Karadağ, Recep (2007). Doğal Boyamacılık: Geleneksel El Sanatları Ve Mağazalar İşletme Müdürlüğü Yayınları

Turkısh Handwoven Carpets (1987), Ankara, Katalog 1.

Turkısh Handwoven Carpets (1988), Ankara, Katalog 2.

Turkısh Handwoven Carpets (1995), Ankara, Katalog 5.

Turkısh Handwoven Carpets, Ankara, Katalog 3.

Turkısh Handwoven Carpets, Ankara, Katalog 4.

Arslan. Sevim, Özhekim Atiş. Didem (2008), Tarih 1993, Yer Antalya Döşemealtı, Güzel Sanatlar Etkinlikleri Sempozyum Bildirileri, s.59-64.

ASLANAPA, Oktay (1997), "Türk Halı Sanatında Yeni Kesifler", Arış Y.1, S. 2, s. 10-17.

Deniz, Bekir (1997). Kozak (Bergama) Yöresi Halıları. Arış Y.1, S.2, s.18-37.

Deniz, Bekir (2010). Anadolu-Türk Halı Ve Düz Dokuma Yaygılarında Bazı Motiflerin İsimlendirilmesi. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Akdeniz Sanat Dergisi, Y.3, S.5, s.51-68.

Karpuz, Emine (2012). Ladik (Konya) Halıcılığının Günümüzdeki Durumu. Arış Dergisi, S.7, s.42,73.

Özgür, Zehra, (1965). Türk Halıcılığının Tarihi Gelişmesi ve Bugünkü Durumu. Sümerbank Aylık Endüstri ve Kültür Dergisi, C. 5, S. 49-52, s.14.

Özkartal, Mehmet (2012). Türk Destanlarında Geçen Halı Anlatımları, Halılardaki Hayvan Motifleri ve Renklerinin Dili. Arış, S.8, s.92-101).

Özkavruk Adanır, Elvan. İleri, Berna (2012) Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Bulunan Bir Grup Etütlük Madalyonlu Uşak Halısının İncelenmesi. Arış Dergisi, S.7, s.86-101.

Türktaş, Zuhal, Çakmaktepe, Mehmet Fatih (2011). Sivas Yıldızeli İlçesi Tülü Dokumalarının Özellikleri. Arış, S.6, s.100-111.

Yasa Aktaş, Azize, (1998). Konya Etnografya Müzesi'nde Halı Kilim Seksiyonu Açılıyor, Arış S.4, s.128-131).

Zaimoğlu, Ömer. Teker, Suzan Menekşe (2010). Kovanlık Köyü-Ovaköy Camii Halıları. Akdeniz Sanat Dergisi, Y.3, S.6, s.169-182.

Bayındır, Zehra (2007). Günümüzde Avanos'ta (Nevşehir) El Halısı Üretimi Ve Avanos Halılarının Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Doku Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

İleri, Berna (2010). Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Bulunan Uşak Halılarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Karaçay, Çiğdem (2011). Ankara Etnografya Müzesi'ndeki Kırşehir Halıları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kaymak, Fikret (2012). Konya Etnografya Müzesinde Bulunan Ladik Halıları ve Görsel Çözümlemeleri, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Kaynar, Hülya (2016). Sivas Halılarının Desen ve Renk Özelliklerinin İncelenerek Online Katalog Hazırlanması, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Deniz, Bekir (Nisan 2005) Anadolu-Türk Halı Sanatının Kaynakları, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/152337. 13.02.2019).

Karadoğan, Aynur (2014), Tarih, Kültür, Sanat, Turizm Ve Tarım Açısından Uluslararası Sarayönü Sempozyumu Bildiri Kitabı "YOKOLAN BİR SANAT: LÂDİKHALISI" http://www.selcuk.edu.tr / dosyalar / files / 303 / 14%20Aynur%20KARADO%C4%9EAN.pdf 13.02.2019.

M.E.B. El Sanatları Teknolojisi, (Ankara 2012). Osmanlı Saray Halısı Desenleri, http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Osmanl%C4%B1%20Saray%20Hal%C4%B1s%C4%B1%20Desenleri.pdf.28.11.2017).

M.E.B. El Sanatları Teknolojisi, (Ankara 2012). Uşak Halısı Desenleri, http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/U%C5%9Fak%20Hal%C4%B1s%C4%B1%20Desenleri.pdf. 03.10.2018).

EKLER

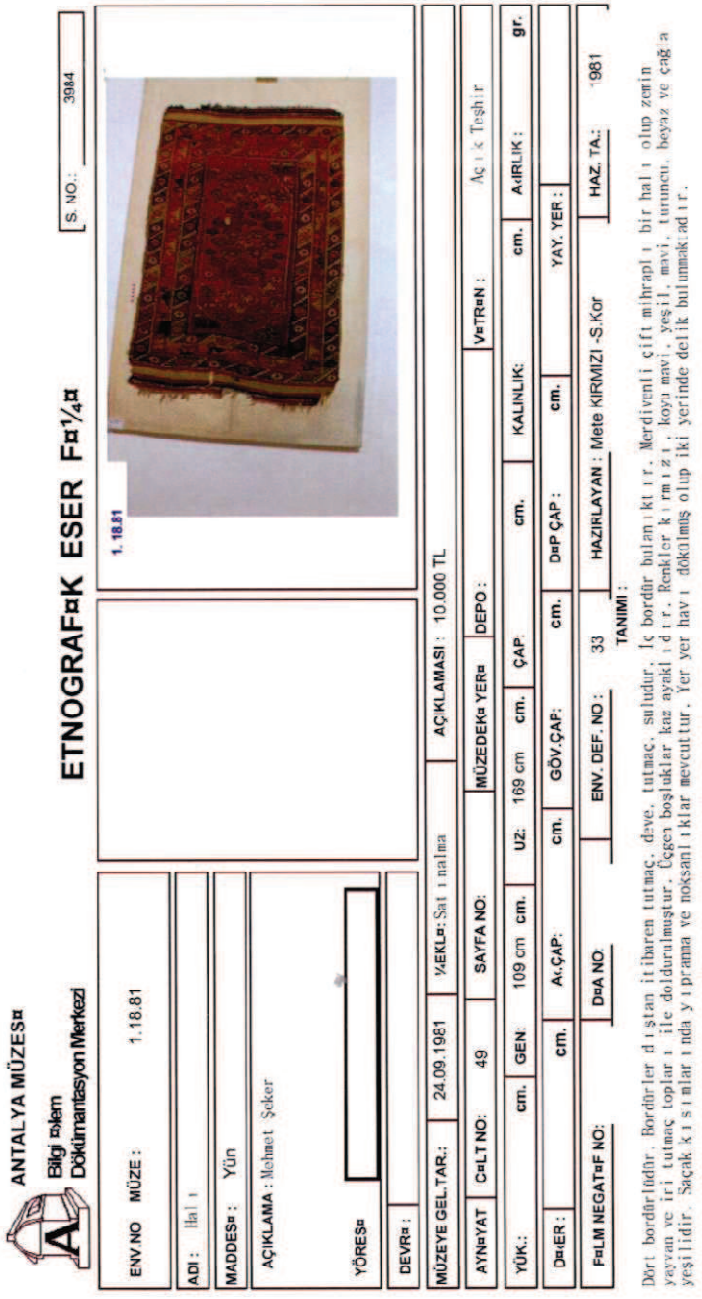

Ek 1: (Katalog 1) Döşemealtı Tutmaç Toplu Halı

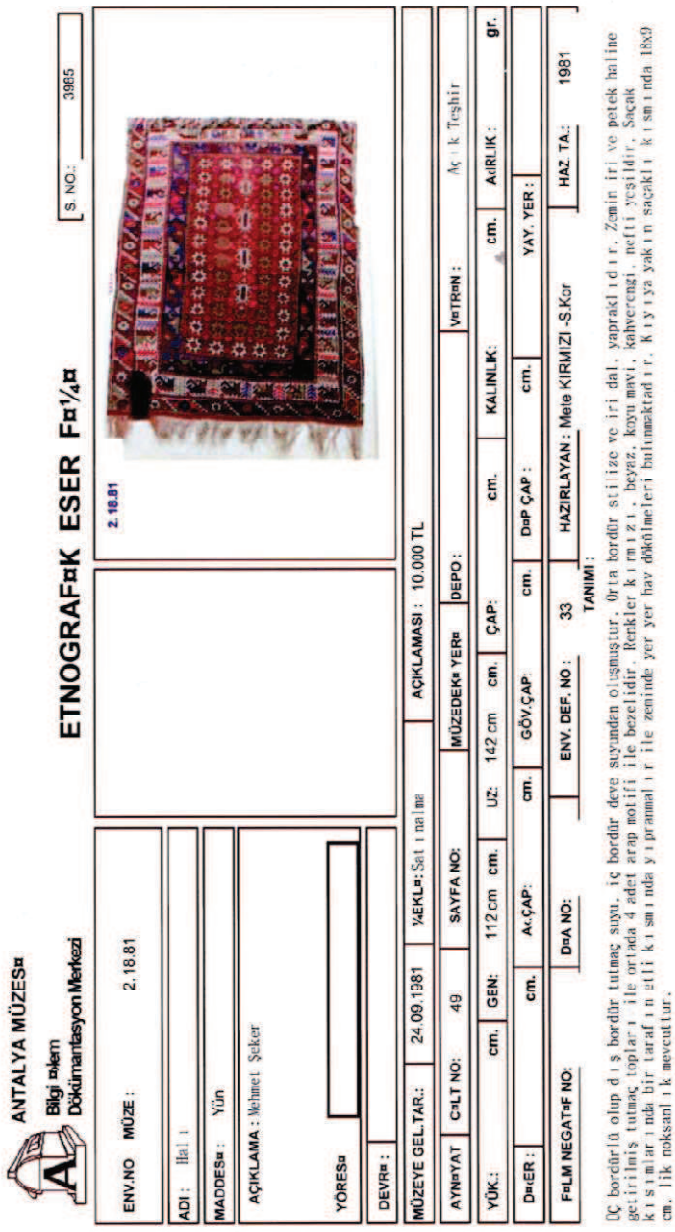

Ek 2: (Katalog 2) Döşemealtı Tutmaç Toplu Halı

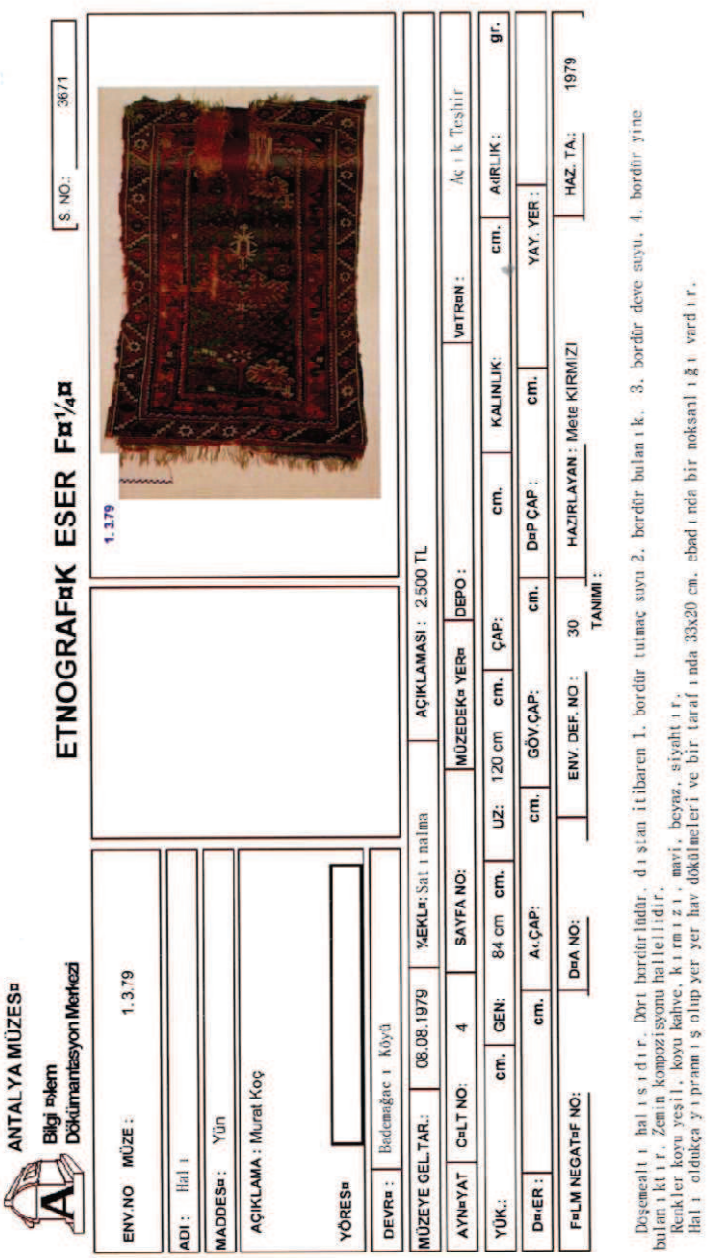

Ek 3: (Katalog 3) Döşemealtı Halelli Halı

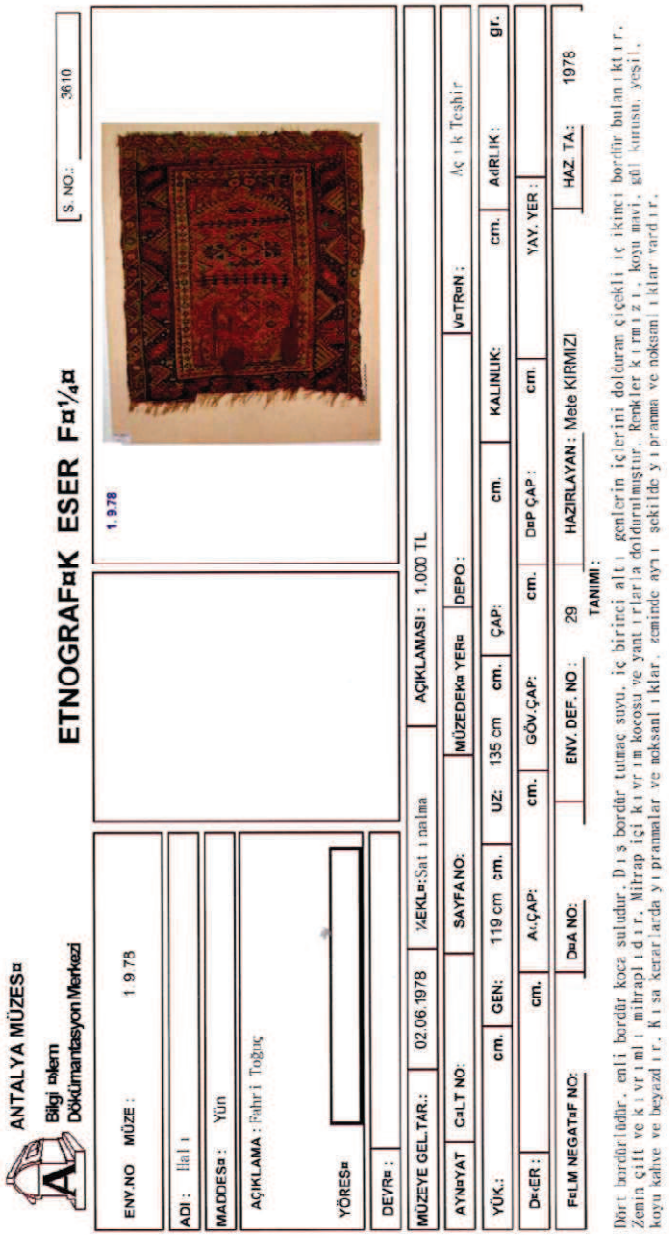

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO: 3610

ENV.NO MÜZE : 1.978

1.978

ADI : Halı

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Bahri Toğuç

YÖRESİ

DEVİR :

MÜZEYE GEL.TAR.: 02.06.1978 | YEKLİ: Satın alma | AÇIKLAMASI : 1.000 TL

AYNİYAT | CİLT NO: | SAYFA NO: | MÜZEDEKİ YERİ | DEPO : | VİTRİN : Açık Teşhir

YÜK.: cm. | GEN: 119 cm | EN: | UZ: 135 cm | ÇAP: | cm. | KALINLIK: | cm. | AĞIRLIK: | gr.

DİĞER : | cm. | AÇAP: | cm. | GÖV.ÇAP: | cm. | DİP ÇAP : | cm. | YAY. YER :

FİLM NEGATİF NO: | DİA NO: | ENV. DEF. NO : 29 | HAZIRLAYAN : Mele KIRMIZI | HAZ. TA: 1978

TANIMI:

Dört bordürlüdür. enli bordür koca suludur. Dış bordür tunaç suyu. iç birinci altı genlerin içlerini dolduran çiçekli üç ikinci bordür bulanıktır. Zemin çift ve kırmızı mihraplıdır. Mihrap içi kırmızı kocasu ve yanıtlarla doldurulmuştur. Renkler kırmızı. koyu mavi. gül kurusu. yeşil. koyu kahve ve beyazdır. Kısa kenarlarda yıpranmalar ve noksanlıklar. zeminde ayrı şekilde yıpranma ve noksanlıklar vardır.

Ek 4: (Katalog 4) Döşemealtı Kocasulu Halı

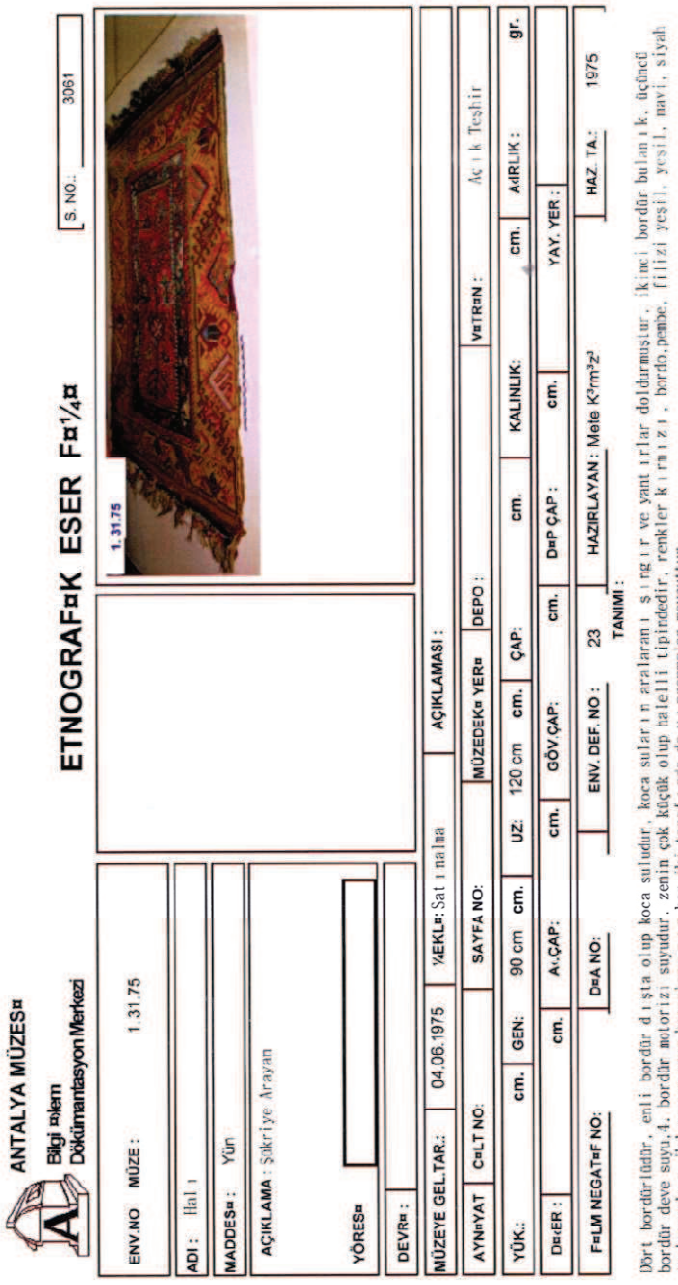

Ek 5: (Katalog 5) Döşemealtı Halelli Halı

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO: 2853

ENV.NO MÜZE : 1.10.75

1.10.75

ADI : Halı

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Güngör Gökgöz

YÖRESİ

DEVRİ :

MÜZEYE GEL.TAR.: 20.01.1975 | YÜKLÜ: Satınalma | AÇIKLAMASI :

AYNİYAT | CİLT NO: | SAYFA NO: | MÜZEDEKİ YERİ | DEPO : | VATMAN : Açık Teşhir (Döşemealtı)

YÜK.: cm. | GEN: 113 cm | UZ: 143 cm | ÇAP: cm. | KALINLIK: cm. | AĞIRLIK : gr.

DİĞER : | cm. | AĞ.ÇAP: cm. | GÖV.ÇAP: cm. | DİP ÇAP : cm. | YAY. YER :

FİLM NEGATİF NO: | DİA NO: | ENV. DEF. NO : 22 | HAZIRLAYAN : Mete K²rm²z² | HAZ. TA.: 1975

TANIMI :

Eski döşeme altı halısı: 6 bordürlüdür, bordürler dıştan içe doğru tutmaç suyu, bulanık, deve suyu, bulanık tutmaç suyu, bulanıktır. Zemin küçük olup arep, el, yantır, tutmaç topu, mersin yaprağı topu ve kırmızılardan ibaretir. Halının adı hallelidir, renkler kırmızı, mavi, beyaz, kahverengi (açık ve koyu) çağla yeşili, sarıdır. Halının iki uzun kenarı ve saçak kısımları yıpranmıştır.

Ek 6: (Katalog 6) Döşemealtı Halelli Halı

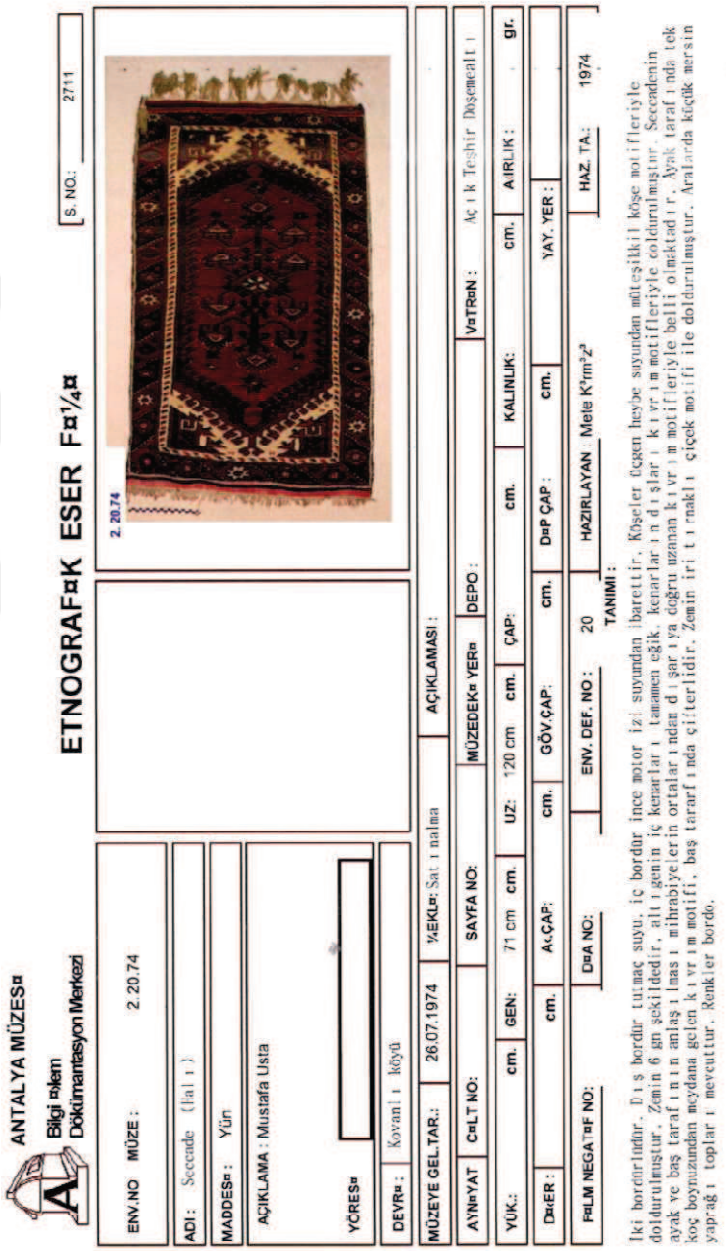

Ek 7: (Katalog 7) Döşemealtı Dallı Halı

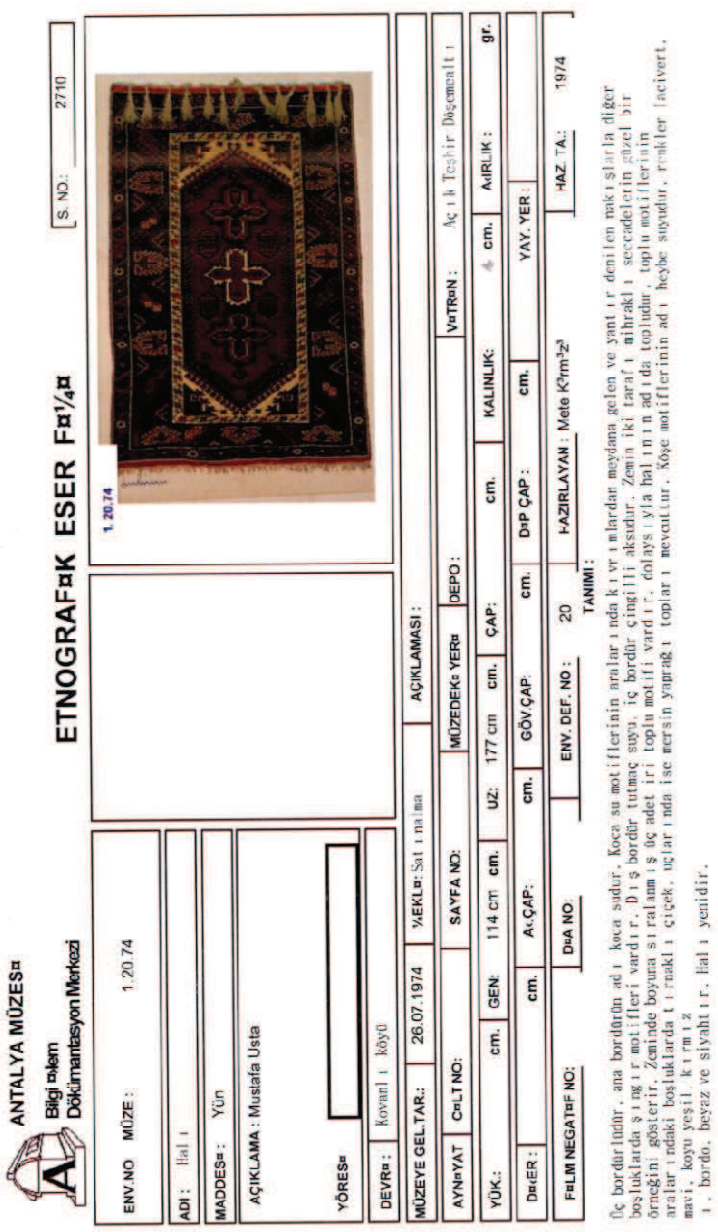

Ek 8: (Katalog 8) Döşemealtı Toplu Halı

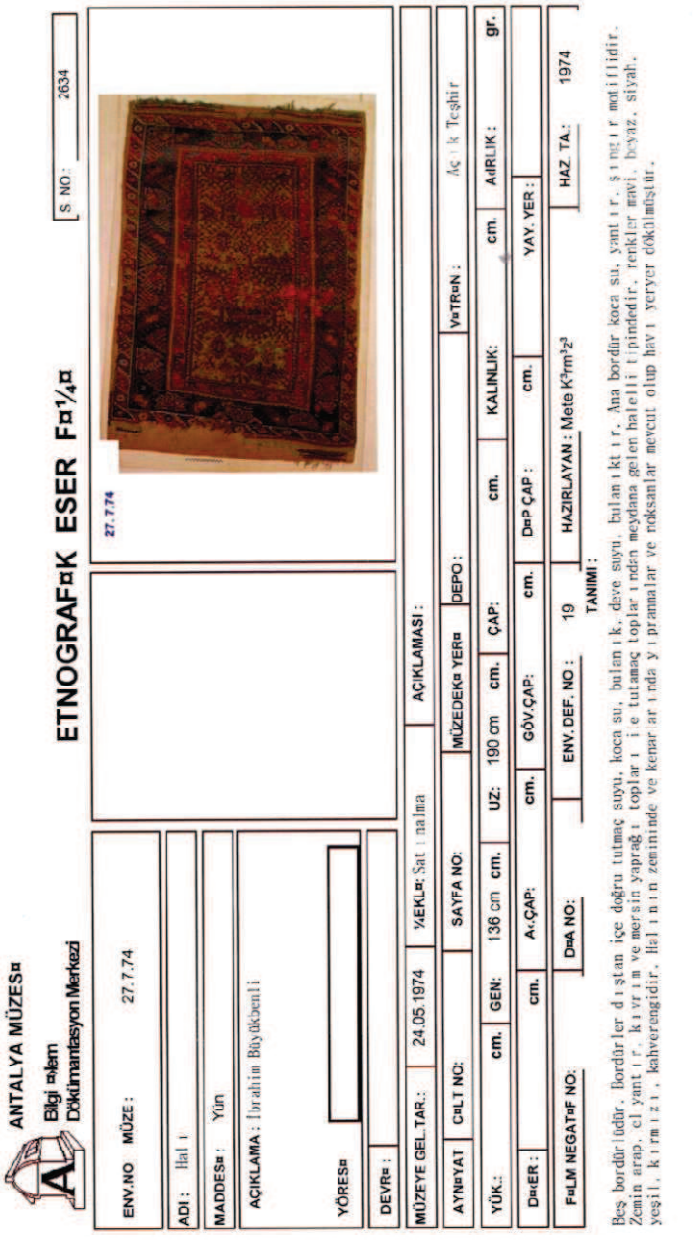

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S NO: 2634

ENV.NO MÜZE: 27.7.74

ADI: Halı

MADDESİ: Yün

AÇIKLAMA: İbrahim Büyükbenli

YÖRESİ:

DEVRİ:

27.7.74

MÜZEYE GEL.TAR.: 24.05.1974 YOLU: Satınalma AÇIKLAMASI:

AYNİYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO: YAPIMI: Açık Teşhir

YÜK.: cm. GEN: 136 cm cm. UZ: 190 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER: cm. AĞ.ÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİŞ ÇAP: cm. YAY.YER:

FİLM NEGATİF NO: DİA NO: ENV.DEF. NO: 19 HAZIRLAYAN: Mete Kırmızı HAZ.TA: 1974

TANIMI:

Beş bordürlüdür. Bordürler dıştan içe doğru tutmaç suyu, koca su, bulanık, deve suyu, bulanıktır. Ana bordür koca su, yantır, sınırlı motiflidir. Zemin arası, el yantır, kayrım ve mersin yaprağı toplarıyle tutamaç toplarından meydana gelen halelli tipindedir. renkler mavi, beyaz, siyah, yeşil, kırmızı, kahverengidir. Halının zemininde ve kenarlarında yıpranmalar ve noksanlar mevcut olup havı yerler dökülmüştür.

Ek 9: (Katalog 9) Döşemealtı Halelli Halı

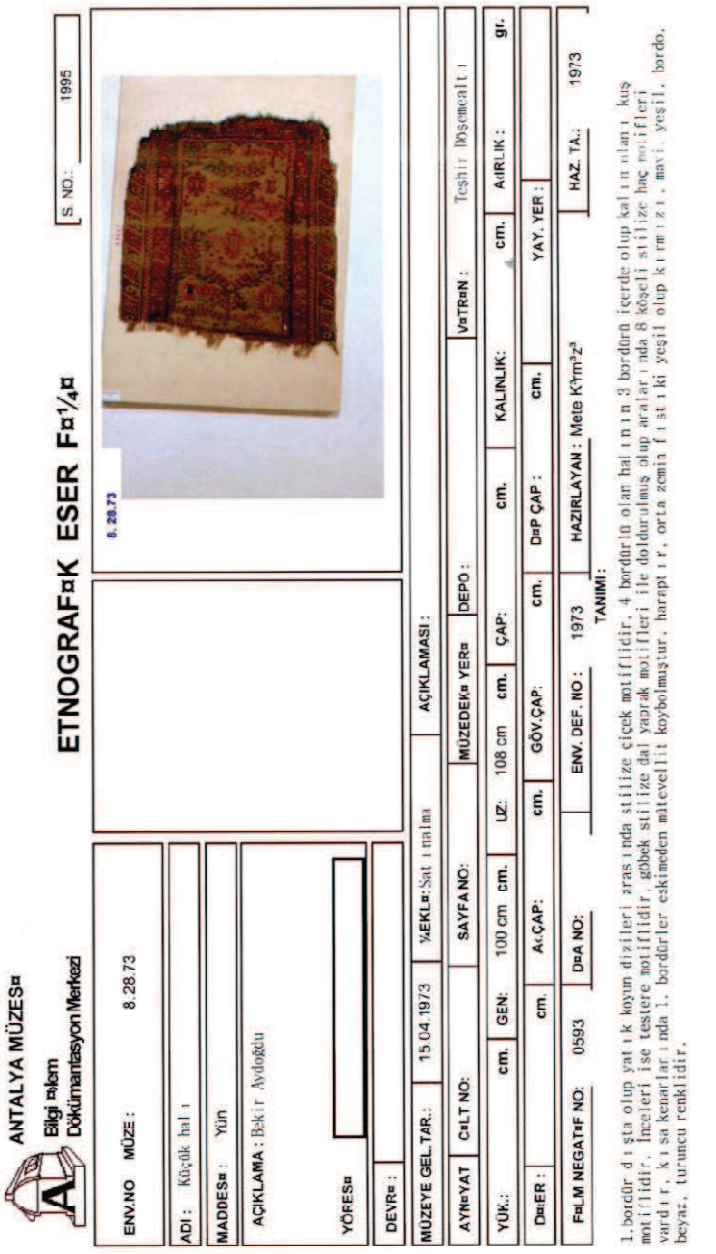

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO.: 1995

ENV.NO MÜZE: 8.28.73

ADI: Küçük halı

MADDESİ: Yün

AÇIKLAMA: Bekir Aydoğdu

YÖRESİ

DEVRİ:

8.28.73

MÜZEYE GEL.TAR.: 15.04.1973 ŞEKLİ: Satınalma AÇIKLAMASI:

AYNIYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO: VİTRİN: Teşhir Döşemealtı

YÜK.: cm. GEN: 100 cm cm. UZ: 108 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER: cm. AÇ.ÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİP ÇAP: cm. YAY. YER:

FİLM NEGATİF NO: 0593 DİA NO: ENV. DEF. NO: 1973 HAZIRLAYAN: Mete Kırmızı HAZ. TA.: 1973

TANIMI:

1. bordür dışta olup yatık koyun dizileri arasında stilize çiçek motiflidir. 4 bordürlü olan halının 3 bordürü içerde olup kalın olanı kuş motifli dir. İncelleri ise testere motifli dir. göbek stilize dal yaprak motifleri ile doldurulmuş olup aralarında 8 köşeli stilize haç motifleri vardır. kısa kenarlarında 1. bordürler eskimeden mütevellit koybolmuştur. harap tır. orta zemin fıstıki yeşil olup kırmızı. mavi. yeşil. bordo. beyaz. turuncu renklidir.

Ek 10: (Katalog 10) Döşemealtı Halelli Halı

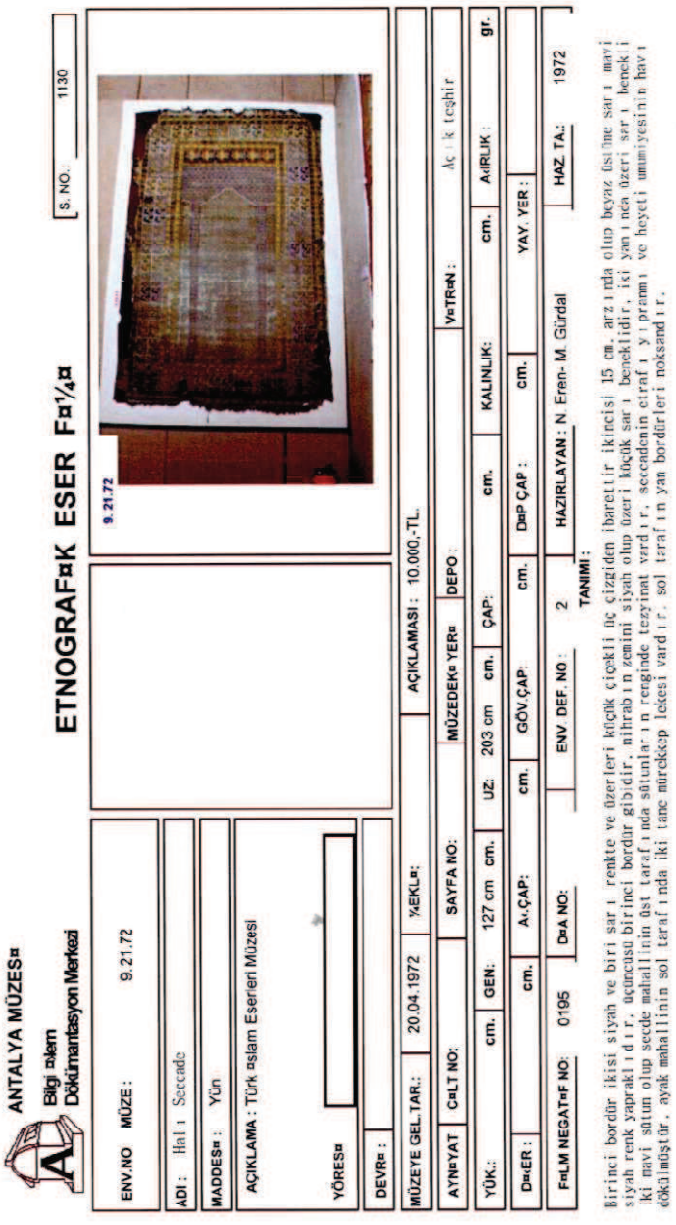

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO: 1130

ENV.NO MÜZE: 9.21.72

ADI: Halı Seccade

MADDESİ: Yün

AÇIKLAMA: Türk İslam Eserleri Müzesi

YÖRESİ:

DEVRİ:

9.21.72

MÜZEYE GEL.TAR.: 20.04.1972 ŞEKLİ: AÇIKLAMASI: 10.000,-TL.

AYNİYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO: YETİRİN: Açık teşhir

YÜK: cm. GEN: 127 cm cm. ÜZ: 203 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER: cm. A.ÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİP ÇAP: cm. YAY. YER:

FİLM NEGATİF NO: 0195 DİA NO: ENV. DEF. NO: 2 HAZIRLAYAN: N. Eren- M. Gürdal HAZ. TA.: 1972

TANIMI:

Birinci bordür ikisi siyah ve biri sarı renkte ve üzerleri küçük çiçekli üç çizgiden ibarettir ikincisi 15 cm. arzında olup beyaz üstüne sarı mavi siyah renk yaprakları dır, üçüncüsü birinci bordür gibidir, mihrabın zemini siyah olup üzeri küçük sarı benekli dir, iki yanında üzeri sarı benekli iki mavi sütun olup secde mahallinin üst tarafında sütunların renginde tezyinat vardır, seccadenin etrafı yi çevrmi ve heyeti umumiyesinin havı dökülmüştür, ayak mahallinin sol tarafında iki tane mürekkep lekesi vardır. sol tarafın yan bordürleri noksandır.

Ek 11: (Katalog 11) Kula Halı

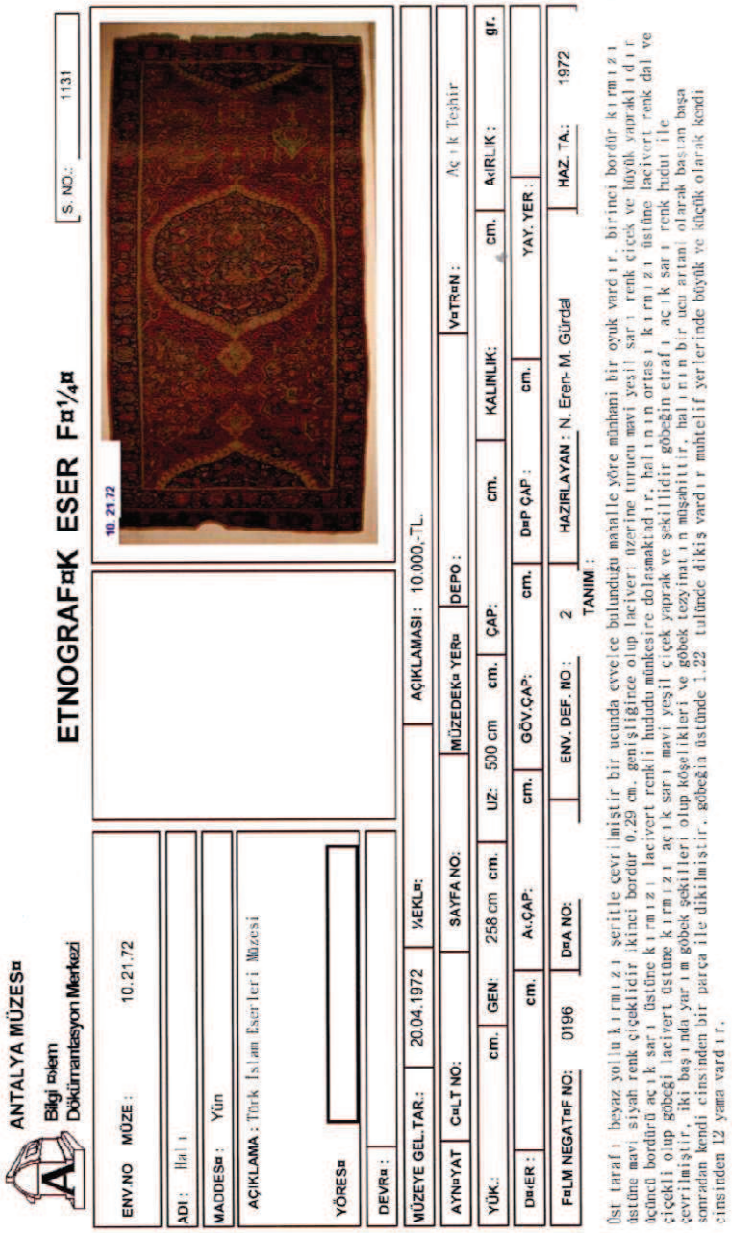

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO: 1131

ENV.NO MÜZE : 10.21.72

10_21_22

ADI : Halı

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Türk İslam Eserleri Müzesi

YÖRESİ

DEVRİ :

MÜZEYE GEL.TAR.: 20.04.1972 YEKLİ: AÇIKLAMASI : 10.000,-TL.

AYNİYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO : YATIRAN : Açık Teşhir

YÜK.: cm. GEN: 258 cm cm. UZ: 500 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER : cm. AÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİP ÇAP : cm. YAY.YER :

FİLM NEGATİF NO: 0196 ORİJİNAL NO: ENV. DEF. NO : 2 HAZIRLAYAN : N. Eren- M. Gürdal HAZ. TA.: 1972

TANIM :

Üst tarafı beyaz yolu kırmızı şeritle çevrilmiştir bir ucunda evvelce bulunduğu mahalle yöre mihrabı bir oyuk vardır. birinci bordür kırmızı üstüne mavi siyah renk çiçeklidir ikinci bordür 0,29 cm. genişliğinde olup lacivert üzerine turuncu mavi yeşil sarı renk çiçek ve büyük yaprakl ıdır üçüncü bordürü açık sarı üstüne kırmızı lacivert renkli hududu münkesire dolaşmaktadır. halının ortası kırmızı üstüne lacivert renk dal ve çiçekli olup göbeği lacivert üstüne kırmızı açık sarı mavi yeşil çiçek yaprak ve şekillidir göbeğin etrafı açık sarı renk hudut ile çevrilmiştir. iki başında yarım göbek şekilleri olup köşelikleri ve göbek tezyinatının müşabihtir. halının bir ucu artanl olarak başa sonradan kendi cinsinden bir parça ile dikilmiştir. göbeğin üstünde 1.22 tulünde dikiş vardır muhtelif yerlerinde büyük ve küçük olarak kendi cinsinden 12 yama vardır.

Ek 12: (Katalog 12) Uşak Halı

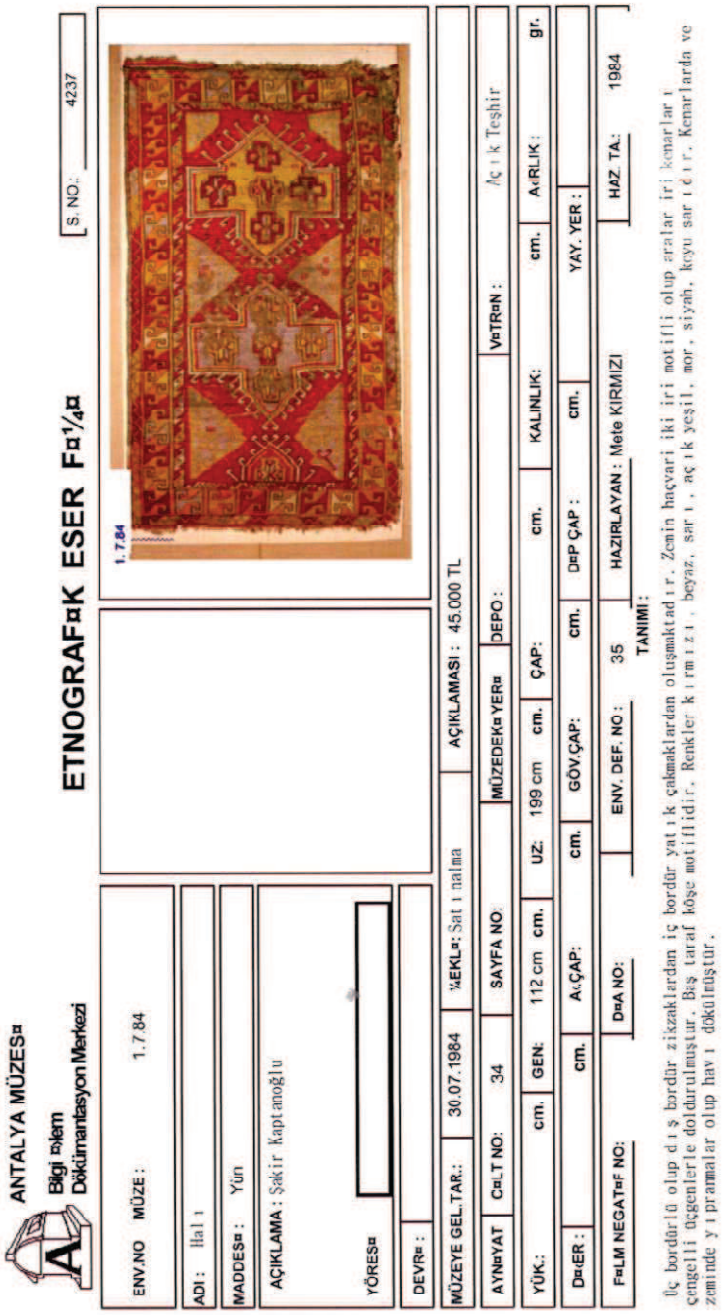

Ek 13: (Katalog 13) Doğu Anadolu Halı

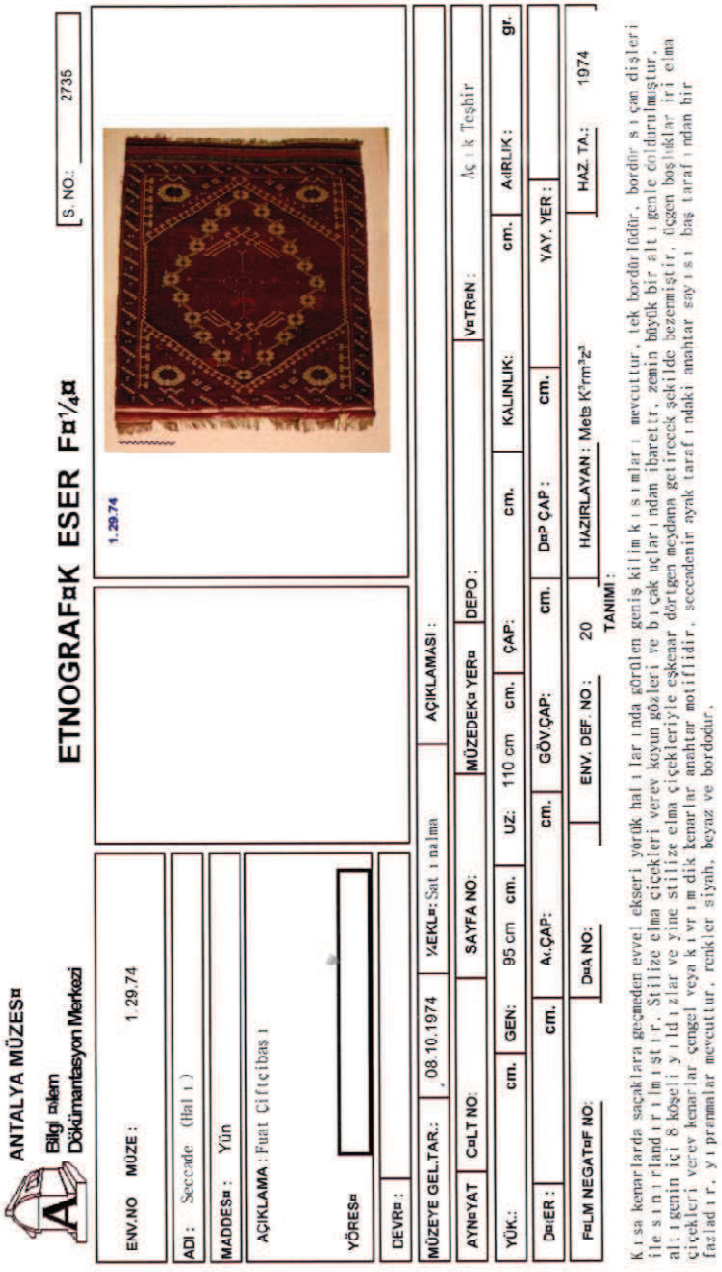

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi Sistem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO.: 2735

ENV.NO MÜZE : 1.29.74

1.29.74

ADI : Seccade (Halı)

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Fuat Çiftçibaşı

YÖRESİ

DEVRİ :

MÜZEYE GEL.TAR.: 08.10.1974 ŞEKLİ: Satınalma AÇIKLAMASI :

AYNİYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO: VİTRİN : Açık Teşhir

YÜK.: cm. GEN: 95 cm cm. UZ: 110 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER : cm. AĞ.ÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİŞ ÇAP : cm. YAY. YER :

FİLM NEGATİF NO: DİA NO: ENV. DEF. NO : 20 HAZIRLAYAN : Metin Kırmızı HAZ. TA.: 1974

TANIMI :

Kısa kenarlarda saçaklara geçmeden evvel ekseri yörük halılarında görülen geniş kilim kısımları mevcuttur. Tek bordürlüdür, bordür sağ çan dişleri ile sınırlandırılmıştır. Stilize elma çiçekleri verev koyun gözleri ve biçak uçlarından ibaretir. zemin büyük bir alt genle doldurulmuştur. alt genin içi 8 köşeli yıldızlar ve yine stilize elma çiçekleriyle eşkenar dörtgen meydana getirecek şekilde bezemiştir. üçgen boşluklar iri elma çiçekleri verev kenarlar çengel veya kıvrım dik kenarlar anahtar motifidir, seccadenin ayak tarafındaki anahtar sayısı baş tarafından bir fazladır, yıpranmalar mevcuttur, renkler siyah, beyaz ve bordodur.

Ek 14: (Katalog 14) Kız Bergama Halı

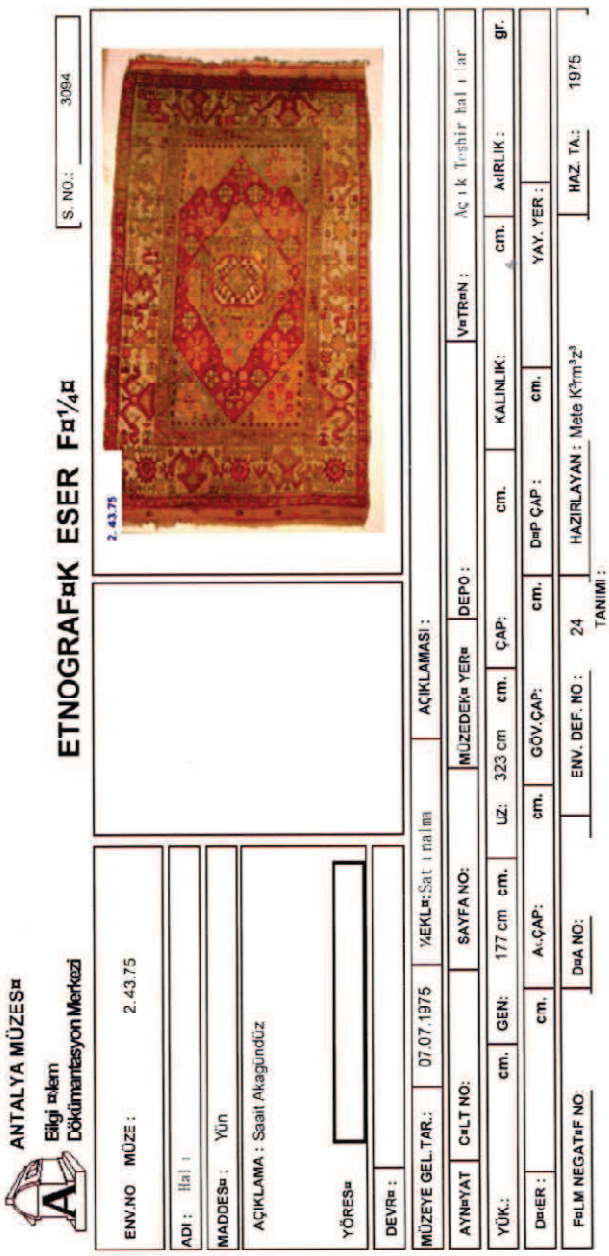

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO.: 3094

ENV.NO MÜZE : 2.43.75

ADI : Halı

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Saat Akagündüz

YÖRESİ :

DEVRİ :

MÜZEYE GEL.TAR.: 07.07.1975 | YEKİLİ: Satınalma | AÇIKLAMASI :

AYNİYAT | CİLT NO: | SAYFA NO: | MÜZEDEKİ YERİ | DEPO : | VeTRiN : Açık Teşhir halıları

YÜK.: cm. | GEN: 177 cm | cm. | UZ: 323 cm | cm. | ÇAP: | cm. | KALINLIK: | cm. | AĞIRLIK: | gr.

DiĞER : | cm. | A.ÇAP: | cm. | GÖV.ÇAP: | cm. | DiP ÇAP : | cm. | YAY. YER :

FiLM NEGATiF NO | DiA NO: | ENV. DEF. NO : 24 | HAZIRLAYAN : Mete K*m*z* | HAZ. TA.: 1975

TANIMI :

3 bordürlüdür. 1. bordür yuvarlak dori parçalı stilize çiçeklerle enli bordür iri eliptelinde 4 parçalı çiçekler. koç boynuzları 3. bordür çaprazlardan ve aralarda 8 köşeli yıldızlardan meydana gelmiştir. Zemin 10 kenarlı köşelerde üçgen meydana getiren bir şekil ve ortada eşkenar bir dörtgen içinde büyükçe bir kare kare içerisinde ortasında 8 köşeli bir yıldızdan ibarettir. Zemin kenarlarından içeriye doğru vereviî çiçekler sarkmaktadır. Köşeler irili ufaklı çiçekler diğer boşluklarda aynı şekilde stilize çiçeklerle doldurulmuştur. Renkler siyah. beyaz. kırmızı. sarı, turuncu, mor, soluk çivit, kirli sarıdır. Enî kilim kısımlarında dokuyucu tarafından nazara karşı işaretler konmuştur.

Ek 15: (Katalog 15) Bergama Halı

Ek 16: (Katalog 16) Ladik Halı

ANTALYA MÜZES¤
Bilgi ¤şlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAF¤K ESER F¤¼¤

S. NO.: 1132

ENV.NO MÜZE : 11.21.72

ADI : Hal ı Seccade

MADDES¤ : Yün

AÇIKLAMA : Türk İslam Eserleri Müzesi

YÖRES¤

DEVR¤ :

11. 21.72

MÜZEYE GEL.TAR.: 20.04.1972	¼EKL¤:	AÇIKLAMASI : 10.000 TL.				
AYN¤YAT	C¤LT NO:	SAYFA NO:	MÜZEDEK¤ YER¤	DEPO :	V¤TR¤N : Teşhir hal ı lar	
YÜK.: cm.	GEN: 123 cm cm.	UZ: 194 cm cm.	ÇAP: cm.	KALINLIK: cm.	AdRLIK : gr.	
D¤ER : cm.	A‹.ÇAP: cm.	GÖV.ÇAP: cm.	D¤P ÇAP : cm.	YAY. YER :		
F¤LM NEGAT¤F NO: 0197	D¤A NO:	ENV. DEF. NO : 3	HAZIRLAYAN : N. Eren- M. Gürdal	HAZ. TA.: 1972		

TANIMI :

Birinci bordürün üzerine mavi benekli beyaz ve vişne rengi iki kat aras ı ndad ı r, soluk yeşil üstüne vişne mavi sar ı beyaz renkte dallar ve bunlar ı n aras ı nda çiçekler vard ı r ikinci bordür 15 cm. arz ı ndad ı r beyaz üstüne vişne rengi dallar üzerinde mavi sar ı soluk yeşil renkte çiçekler vard ı r mihrab ı n zemini vişne rengi üstüne soluk yeşil ile sar ı ve mavi şekillerden ibaret olup aşağ ı s ı nda sar ı yukar ı k ı sm ı nda mavi ve beyaz renkte y ı ld ı za benzer dört şekil bulunmaktad ı r, ikisi y ı ld ı zlar ı n aras ı nda ve diğer ikiside aşağ ı s ı nda olmak üzere dört tane ibrik şekli vard ı r, ayak basacak k ı sm ı vişne rengi zemin üstüne mavi sar ı beyaz renkte lale ve dal resimlidir, seccadenin baş ve nihayetinde ezik e y ı rt ı klar vard ı r Ladik seccadesidir.

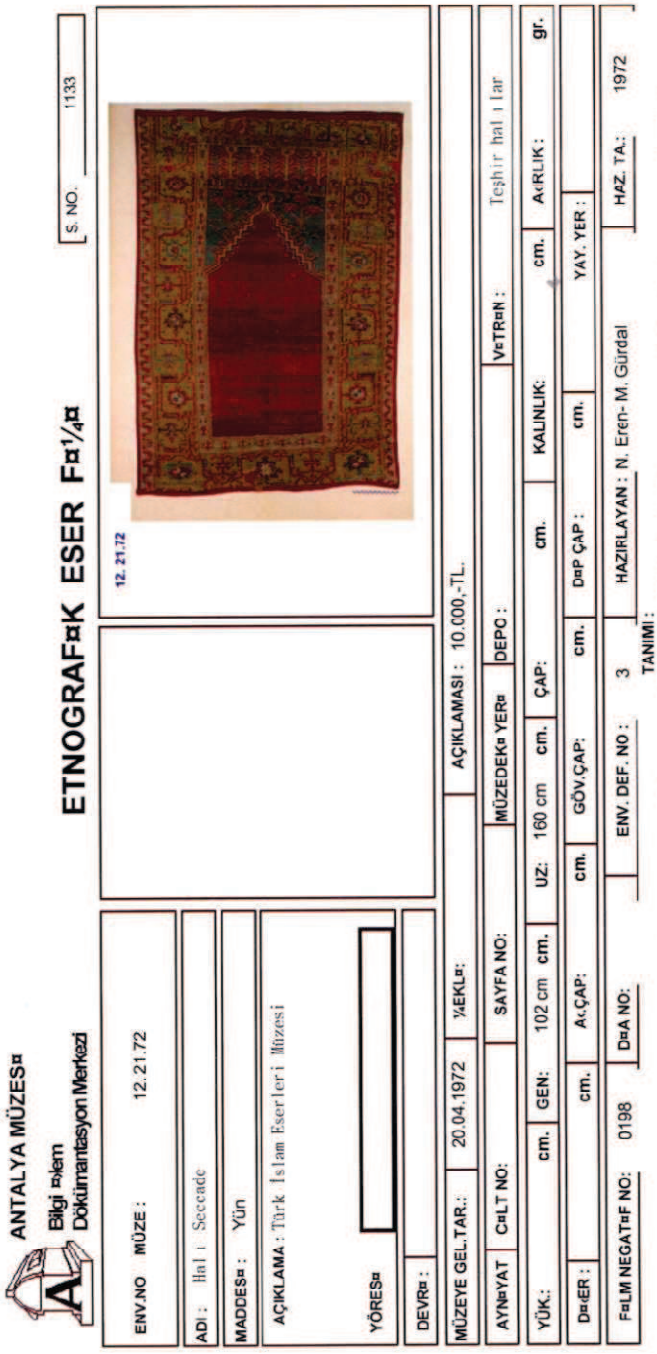
ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO. 1133

ENV.NO MÜZE : 12.21.72

ADI : Hali Seccade

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Türk İslam Eserleri Müzesi

YÖRESİ

DEVRİ :

MÜZEYE GEL.TAR.: 20.04.1972 YÜKLÜ: AÇIKLAMASI : 10.000,-TL.

AYNİYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO : VİTRİN : Teşhir halıları

YÜK.: cm. GEN: 102 cm cm. UZ: 160 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER : cm. AÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİP ÇAP : cm. YAY. YER :

FİLM NEGATİF NO: 0198 DİA NO: ENV. DEF. NO : 3 HAZIRLAYAN : N. Eren- M. Gürdal HAZ. TA.: 1972

TANIMI:

Ortası koyu kırmızı renkli mihrap içi lacivert renk üzeri kırmızı dal ve çiçeklidir bordür koyu sarı zemin üzerine kırmızı desenli ve araları mavi kırmızı renk şekillidir. iki başı eksiktir Ladik seccadesidir.

Ek 17: (Katalog 17) Ladik Halı

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO: 2287

ENV.NO MÜZE : 1.68.73

1.68.73

ADI : Halı

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Hasan Hüsnü Ergüler

YÖRESİ

DEVRİ :

MÜZEYE GEL.TAR.: 18.06.1973 | YAKLŞ: Satınalma | AÇIKLAMASI :

AYNİYAT | CİLT NO: | SAYFA NO | MÜZEDEKİ YERİ | DEPO : | YAYTRİN : Açık Teşhir

YÜK.: cm. | GEN: 122 cm | UZ: 182 cm | ÇAP: cm. | KALINLIK: cm. | AĞIRLIK : gr.

DİZER : cm. | AÇ.ÇAP: cm. | GÖV.ÇAP: cm. | DİP ÇAP : cm. | YAY. YER :

FİLM NEGATİF NO: | DIŞA NO: | ENV. DEF. NO : 15 | HAZIRLAYAN : Mele K²m²z² | HAZ. TA.: 1973

TANIMI :

Seccade atkı ve çözgüsü yündür iki enli iki ar bordürlüdür, enli bordürlerden birinin zemini kirli kahverengi obürü sarıdır, stilize çiçek yaprak ve tamurcuklarla süslüdür. 2. bordürlerden 1.si beyaz zemin üzerine iri gül yaparak ve dal desenlidir. 2. bordo zemin üzerine beyaz ve turuncu ile zikzaklar arasında yapraklardan ibarettir. Orta kısım çift mihraplı olup mihraplar bir altıgen meydana getirmektedir. altıgenin her ucundanda aşağıya doğru avizeler sarkmaktadır. mihrap üst kenarları merdivenlidir, altıgenin iç kenarlarından uzun saplı küçük çiçekler sarkmaktadır. Mihrap yüzeyi koyu kırmızıdır, üçgen boşluklar filizi yeşil üzerine iri çiçek dana tai-ki ve kaz ayakları ile doldurulmuştur. mihrap başı frizleri stilize iri çiçek ve dal motifidir.

Ek 18: (Katalog 18) Avanos Halı

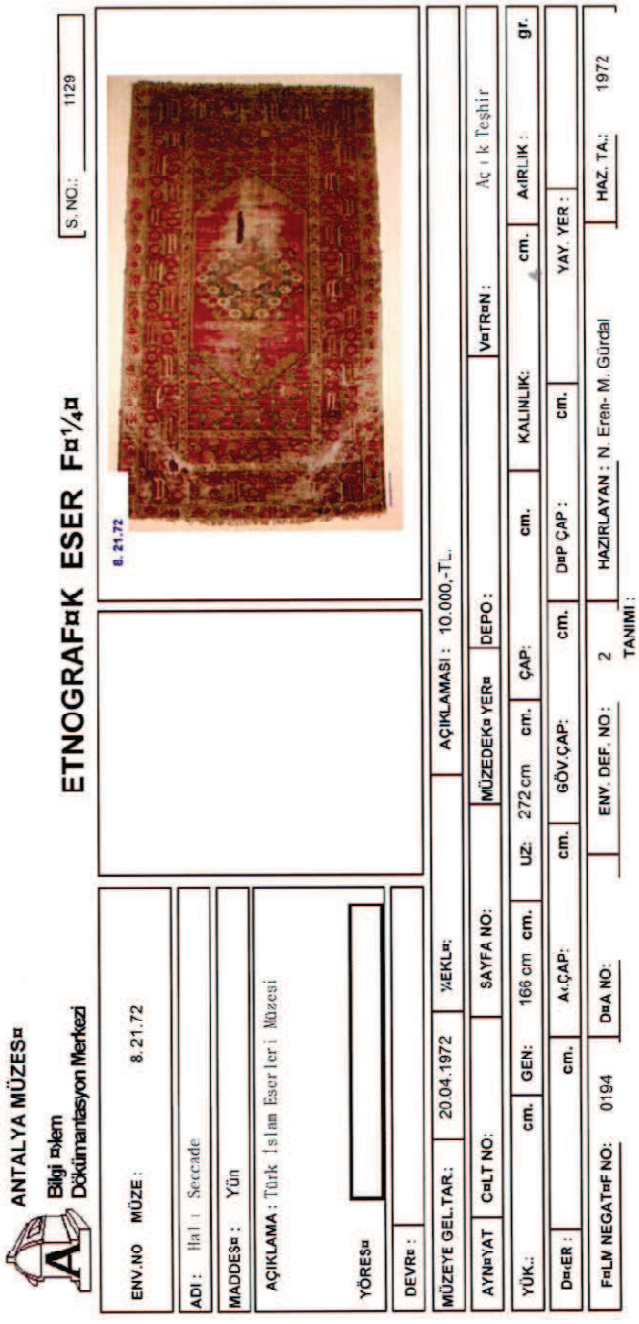

Ek 19: (Katalog 19) Kız Gördes Halı

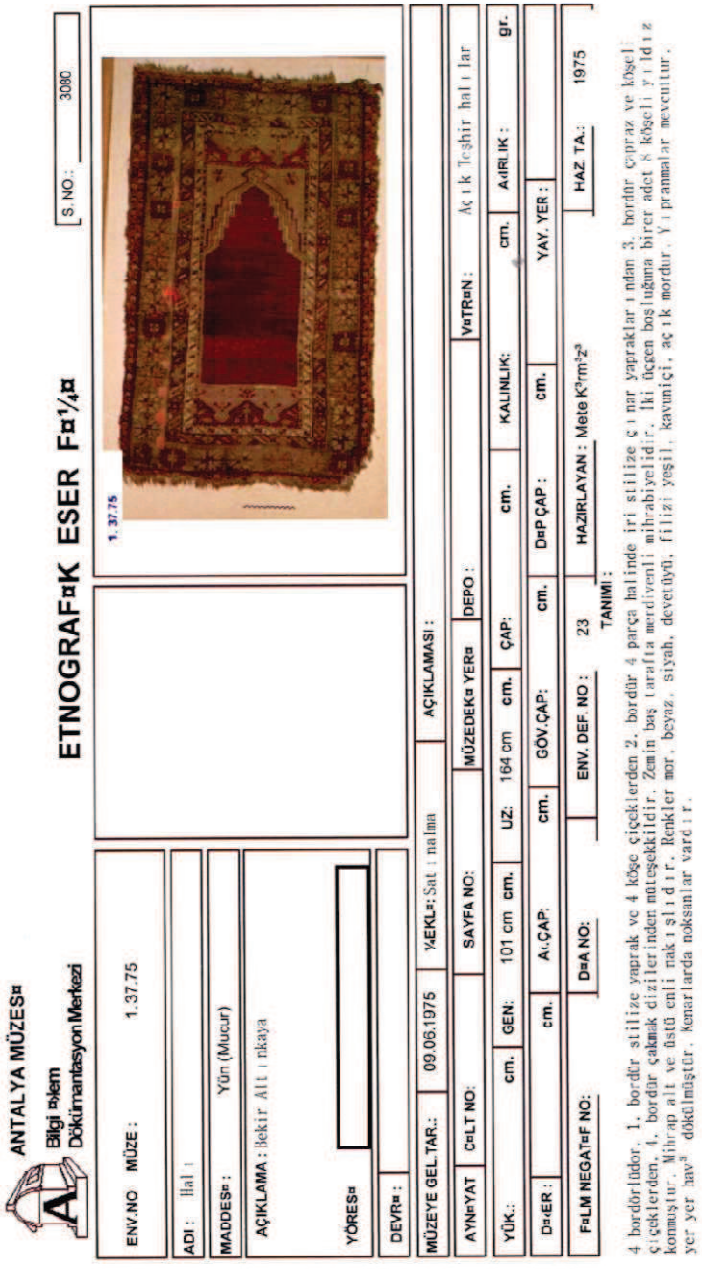

Ek 20: (Katalog 20) Mucur Halı

ANTALYA MÜZESİ
Bilgi İşlem
Dökümantasyon Merkezi

ETNOGRAFİK ESER FİŞİ

S. NO.: 2309

ENV.NO MÜZE : 3.74.73

3.74.73

ADI : Halı

MADDESİ : Yün

AÇIKLAMA : Şemsettin Tugay

YÖRESİ

DEVİR :

MÜZEYE GEL.TAR.: 25.06.1973 ŞEKİL: Satınalma AÇIKLAMASI :

AYNIYAT CİLT NO: SAYFA NO: MÜZEDEKİ YERİ DEPO : VİTRİN : Açık Teşhir

YÜK: cm. GEN: 25 cm cm. UZ: 93 cm cm. ÇAP: cm. KALINLIK: cm. AĞIRLIK: gr.

DİĞER : cm. A.ÇAP: cm. GÖV.ÇAP: cm. DİP ÇAP : cm. YAY. YER :

FİLM NEGATİF NO: 0926 DİA NO: ENV. DEF. NO : 15 HAZIRLAYAN : Mete Kİrmİzİ HAZ. TA.: 1973

TANIMI :

Atkı ve çözgüsü yündür, 5 bordürlüdür, ortadaki bordür beyaz zemin üzerine sarı, kırmızı, turuncu, mavi, renklerle işlenmiş ortalarda 4 er kareli çiçek motifli iç ve dıştaki iki bordür birbirinin benzeri olup içtekiler kırmızı zemin üzerine mavi, turuncu, beyaz, stilize kelebek ve dıştakiler zemin siyahtır. Beyaz, turuncu, mavi ile işlenmiş çiçek motifli dir, kenarları zikzaklıdır. Mihrap zemini bordo, mihrap üstü boşluğu filizi yeşildir. Alt kısımda stilize şamdan motifli dir, alt ve üst kenarlarında dış bordürleri eskimiş ve noksandır, yıpranmıştır.

Ek 21: (Katalog 21) Mucur Halı

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Derya ELGÜN

Doğum Tarihi ve Yeri: 16.03.1979, Antalya

Medeni Durumu: Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise: Antalya İsmet İnönü Kız Meslek Lisesi (1996)

Lisans Diploması: Akdeniz Üniversitesi / Güzel Sanatlar Fakültesi / Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü / Halı, Kilim, Eski Kumaş Desenleri Ana Sanat Dalı (2014)

Yabancı Dil: İngilizce

Katıldığı Sempozyumlar

Uluslar Arası Türk Halı Düz Dokumaları Sempozyumu (01-04 Kasım 2010)

Uluslar Arası İpek Böcekçiliği ve İpekli Dokumalar Sempozyumu (25-28 Ekim 2011, Alanya).

Yöreder "Yöresel Ürünler Sempozyumu" (12-16 Mart 2014)

Karma Sergiler

Öğrenci Çalışmaları Sergisi, Güzel Sanatlar Fakültesi Sergi Salonu, (20-27 Ocak 2012, Akdeniz Üniversitesi)

Osmanlı'dan Yansımalar, Erdem Beyazıt Kültür Merkezi (25 Ekim-15 Kasım 2013, Antalya)

Uluslar arası Kültür ve Sanat Etkinlikleri / Sergi – Workshop (14-17 Kasım 2013, Cam Piramit, Antalya)

Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi 12. Mezuniyet Sergisi, Ahmet Muhtar Kızıltan Kültür Sanat Merkezi (23 Mayıs 2014, Antalya)

İstanbul Pera Müzesi "Karşılaşmalar" Sergisi, (8 Eylül-16 Ekim 2016, İstanbul)

Antalya Kültür Sanat "Karşılaşmalar" Sergisi, (21 Ekim 2016 - 26 Şubat 2017, Antalya)

Sertifikalar

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, "Pedagojik Formasyon Sertifikası" (20.01.2015)

Educon, "Çocuk Resimlerinin Psiko - Pedagojik Analizi", (23 Mart 2019)

İş Deneyimi

Stajlar :

Döşemealtı Kovanlık Köyü Halı Kooperatifi - 20 gün - 2012

Halı Han A.Ş. - 20 gün - 2013

Çalıştığım Kurumlar :

Antalya Serbest Bölge: Wagner Kablo - 9 yıl

Selgün Mim.Müh.Hiz.Ltd.Şti - 8 yıl

Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Halı Dokuma Öğretmenliği - 4 Ay